

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

METODIKA PODPORY KOMUNIKACE ŠKOLY S RODIČI A PREVENCE PŘED- ČASNÝCH ODCHODŮ ZE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento metodický materiál byl zpracován v rámci projektu
HELPTECH, registrační číslo CZ.1.07/1.1.00/14.0152.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah

1. Metodická podpora v efektivní komunikaci školy s rodiči žáka	4
a) Spolupráce školy s rodinou	
b) Význam spolupráce rodiny a školy	
c) Spolupráce rodiny a školy v rovině institucí a organizací	
d) Formy spolupráce rodiny a školy	
e) Doporučení pro spolupráci školy s rodičem	
f) Spolupráce rodiče s výchovným poradcem	
2. Akcentovaná propagace řemesel	14
a) Popularizace a kladná medializace řemesel	
b) Budování profesní hrdosti absolventů	
c) Modernizace školních dílen	
d) Možnosti vyučujících prohlubovat si svou odbornost	
e) Spolupráce školy s firemní sférou	
3. Problematika prevence předčasných odchodů z oborů vzdělávání středních škol	16
a) Úvod do problematiky	
b) Příjemce a projektová partneri projektu HELPTECH působící v oblasti vzdělávání, základní rizikové aspekty předčasného odchodu žáka ze vzdělávání	
1) Motivace žáka	
2) Seberealizace žáka	
3) Neprospěch žáka	
4) Konfliktní situace učitel - žák	
5) Alkohol ve škole	
6) Nealkoholová droga ve škole	
7) Tabakismus ve škole	
8) Stres ve škole	
9) Volnočasové aktivity žáka	
10) Delikvence, kriminalita žáka	
11) Syndrom vyhoření žáka	
12) Agresivita ve škole	
13) Šikanování ve škole	
14) Počítačová kriminalita ve škole	
15) Kyberšikana	
16) Netolismus	
17) Žák se specifickými poruchami učení, ADD a ADHD	

1. Metodická podpora v efektivní komunikaci školy s rodiči žáka

a) Spolupráce školy s rodinou

Spolupráce školy s rodinou

- představuje velice významný faktor efektivity vzdělávání, přitom
- úkolem školy je

- **tvořit podmínky pro fungování partnerského vztahu s rodiči,**
- **pravidelně s nimi udržovat kontakt,**
- **nabízet jim rozmanité formy spolupráce.**

Individualizovaný přístup uplatňuje škola

- ve vztahu k žákům,
- k jejich rodinám, tj.

dává rodičovi prostor pro výběr takového typu spolupráce, který nejlépe vyhovuje jeho potřebám a možnostem.

Rodina

- *je primárním vychovatelem, má na výchovu a vývoj dětí největší vliv,*
- *nese odpovědnost za vzdělávání dětí a proto má právo spolurozhodovat o jeho naplňování,*
- *rodič (rodiče) je (jsou) s učiteli rovnocennými partnery.*

b) Význam spolupráce rodiny a školy

Z hlediska žáka

- jeho sebevědomí stoupá, pokud se člen jeho rodiny aktivně účastní školního života,
- rodina tak vysílá žákovi signál, že
  - uznává a
  - schvaluje svět školy,

v němž žák tráví většinu dnů.

Pokud žák vidí

- rodiče a
- pedagogy školy

pracovat společně

- **lépe přijímá autoritu dospělých (učitelů),**
- jeho postoj ke škole je vstřícnější oproti situaci nespolupráce kdy rodiče se školou.

Zapojení rodiny do procesu vzdělávání působení posiluje

- sebeúctu rodiče,
- **umožňuje rodičovi uvědomit si**
  - co je v jeho silách,
  - jaké kompetence má,
  - lépe porozumět otázkám spojeným s vývojem jeho dítěte.

Prostředí školy potom poskytuje rodičovi

- *příležitost osvojit si odpovídající výchovné postupy,*
- *lépe porozumět otázkám vzdělávání,*
- *získat hlubší pohled na meze a možnosti vzdělávání u svého dítěte.*

Součástí **pravidelné neformální komunikace mezi pedagogy a rodičem** je výměna informací o vývoji žáka, která

- napomáhá rodině i učitelů,
- ve vazbě na vlastní pozorování a po konfrontaci s údaji od rodiče
  - přizpůsobuje podmínky ve škole tak, aby vyhovovaly potřebám žáka školy,
  - napomáhá vytváření individuálního plánu rozvoje pro žáka,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- napomáhá řešení problémů vzniklých v průběhu pobytu žáka ve škole a celkově tím směřuje k naplňování cílů pedagogické práce.

c) Spolupráce rodiny a školy v rovině institucí a organizací

- spolupráce mezi rodinou a školou se odehrává ve více úrovních, tj.
  - národní,
  - centrální,
  - střední - reprezentovanou regionálními institucemi,
  - úroveň konkrétní školy.

V zemích EU (s definovanou politikou na podporu kolektivního zapojení rodiče)

- **rodič je organizován** v řídicích a poradních orgánech školy,
- v rodičovských asociacích,
- národních federacích apod.

Má právo podílet se na rozhodnutích všeobecně vzdělávacího charakteru, zejména

- oblast
  - vyučovacích metod,
  - učebních osnov,
- rozvrhu školní výuky,
- zařazování nových vzdělávacích projektů do škol,
- ostatní aspekty školního života,

tím, že je organizován ve formálních institucích spojených se školským systémem.

Legislativní a vzdělávací reformy devadesátých let

- přinesly mnoha zemím nový statutární základ pro **účast rodiče ve vzdělávacích systémech**, zejména
- **podíl na řízení školy**,
- většinová účast rodiče v místních radách zakládaných obcemi.

Na národní úrovni je v reprezentativních orgánech rodič většinou v menšině, jeho podíl stoupá směrem v orgánech konkrétní školy.

V ČR došlo v devadesátých letech 20. století k posunu v možnosti rodiče spolurozhodovat o záležitostech

- výchovy a
- vzdělávání svých žáků,

zejména potom

- legislativním ustanovením
  - Okresní školské rady a
  - Rady školy

podle zákona č. 139/ 1995 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství.

Zde má rodič nebo jím zvolení zástupci právo podílet se na řešení

- *provozně organizačních záležitostí, zejména*
  - *návrh rozpočtu školy,*
  - *výroční zpráva školy a další,*
- *otázek koncepčního charakteru, zejména*
  - *příprava studijních a učebních oborů,*
  - *vize rozvoje školy a další.*

Současně existuje řada aktivních způsobů k zapojení rodin do života školy, které jsou v praxi školy ověřené a ukázaly se jako realizovatelné, jejichž aplikace závisí na

- charakteru a
- potřebách každé rodiny,
- osobnosti učitele - je hlavním iniciátorem
  - při vytváření a
  - udržení

partnerských vztahů s rodinou žáka.

Forma spolupráce je

- spíše osobní a
- neformální vztah,

vycházející z

- běžného chodu školy,
- práce učitele s žákem a jeho rodinou.

Jednotlivá spolupráce rodiny se školou

- odpovídá strategii typické pro řešení této otázky ve vzdělávacím programu a orientovaným na žáka,

- zahrnuje návrhy spolupráce školy s rodinou žáka všech věkových kategorií.

V praxi si

- pedagog,
- škola,
- rodič vybírá typ spolupráce,

který nejlépe vyhovuje

- vlastním možnostem a
- věku žáka.

d) Formy spolupráce rodiny a školy

Při spolupráci se rodina podílí na vzdělávání svého dítěte - žáka školy.

Učitel je zodpovědný

- za vytvoření kontaktu s rodinou a
- jeho pravidelné udržování.

Komunikace mezi rodičem a školou

- napomáhá budování vzájemného pochopení,
- zabezpečuje větší shodu ve výchově a vzdělávání žáka.

Rozhovor s rodičem - základ spolupráce rodina - škola

- vysvětlování a
- výklad

o dění ve škole,

rodič musí přesně vědět

- jakým způsobem je žák zasazen do výchovně - vzdělávacího procesu,
- co se po žákovi požaduje,
- jak si škola představuje komunikaci a spolupráci s rodičem.

Žádná otázka nesmí zůstat nezodpovězená - rodič má právo vidět

- probíhající výuku,
- vše ostatní související s realizací výchovně - vzdělávacího procesu.

Rámcové kategorie spolupráce školy s rodinou

I. Osobní kontakt pedagoga s rodičem žáka

1. První návštěva ve škole - dny otevřených dveří
2. Orientační setkání
3. Návštěva pedagoga v rodině
4. Čas příchodu a odchodu dítěte ze školy
5. Telefonické rozhovory
6. Konzultace učitel - rodič - žák
7. Společné setkání
8. Vzdělávací akce pro rodiče

1. První návštěva ve škole (dny otevřených dveří)

- rodič má možnost seznámit se s prostředím školy,
- součástí první návštěvy je seznámení rodiče s
  - programem školy,
  - metodikou,
  - pozorují učitele při práci s žáky ve třídě.

2. Orientační setkání

- seznámení s
  - učitelem,
  - ostatními rodiči,
  - režimem dne,
  - dalšími informacemi,
- učitel získává od rodiče potřebné informace o žákovi,
- informace jsou zaznamenány do záznamových archů,
- seznámení rodiče s požadavky školy vůči němu - tzv. dohoda o vzájemné spolupráci.

3. Návštěva pedagoga v rodině má cenu pro

- učitele,
- rodinu.

Učitel **poznává rodinu v jejím přirozeném prostředí**, umožňuje to

- lépe pochopit předchozí vývoj žáka,
- jeho chování,
- jeho reakce ve školním prostředí.

Hlavní motiv

- hlubší seznámení s rodinou,
- navázání bližšího kontaktu.

Nejefektivnější způsob posílení komunikace mezi rodinou a školou - není masovým jevem.

4. Čas příchodu a odchodu žáka ze školy

- doprovod žáka rodičem - velmi cenné z hlediska budování komunikace mezi školou a domovem,
- čas využíván pro rozhovor o
  - denních aktivitách,
  - dosažených úspěších,
  - vzniklých problémech,

nebo pro upozornění na

- rodičovské schůzky,
- setkání apod.

5. Telefonické rozhovory

- s rodičem - škola je využívá méně - v situacích
- pro rychlé řešení,

- spojení s rodiči, kteří jsou velmi zaneprázdněni,
- k udržení kontaktu mezi rodinou žáka a učitelem.

6. Konzultace učitel - rodič - žák

- probíhá v přítomnosti těchto 3 stran,
- cílem je
  - seznámení rodiče s pokroky žáka,
  - společné plánování dalšího postupu ve vzdělávání žáka.

7. Společné setkání rodičů - (třídní schůzky) - mají

- instruktivní nebo
- informační

charakter.

V případě účasti žáka je jejich charakter spíše slavnostní

- sváteční večírky,
- besídky,
- výlety,
- pobyty v přírodě apod.

Třídní schůzky klasické

- rodič poslouchá výklad třídního učitele, resp. dalších pedagogů,
- třídní schůzky nemusí navštěvovat rodič, který běžně komunikuje s pedagogickými pracovníky školy.

Třídní schůzky netradiční

- v tomto případě pozvánka
- rodič sedí netradičně
- podstatné
- malý letáček s programem,
- vytvoření diskusního prostředí,
- rodič cítí ze strany školy otevřenost a snahu o komunikaci.

Semináře pro rodiče

- návaznost
- vhodnost ankety
- pozvánka
- o semináři
- fundovaná přednáška
- na kurikulární reformu,
- co rodiče zajímá,
- malý letáček s programem,
- rodič důkladně informován předem,
- na dané téma, následně diskuse.

Konzultační hodiny

- výhodné jak pro rodiče i pedagogického pracovníka,
- rodič ví, kdy může pedagoga navštívit.

8. Vzdělávací akce pro rodiče různé oblasti, kde škola nabízí možnost rodičovi dále se vzdělávat, tj.

- problematika výchovy,
- jazykové kurzy,
- IT kurzy apod.

II. Písemná forma komunikace a spolupráce pedagoga s rodičem žáka - v případě, kdy

- nemůže být mezi rodičem a školou realizován osobní kontakt,
- učitel potřebuje jistotu, že druhá strana informace obdržela.

1. Letáky, brožury, příručky, webové stránky školy
2. Zpravodaj, třídní/školní časopis
3. Neformální zprávy o žákovi i dění ve škole
4. Informační nástěnka pro rodiče
5. Schránka pro návrhy
6. E-mailové služby a sms zprávy, ostatní

1. Letáčky, brožury, příručky, webové stránky školy - pomáhají

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- rodičovi i
  - ostatním partnerům školy
- seznámit se se školou, obsahují informace o
- programu školy,
  - učitelském sboru,
  - mimoškolních aktivitách,
  - dalších možnostech školy.

Informační leták

- principiálně založený na reklamě,
- většina institucí (firem) se obdobně prezentuje,
  - stejně tak je možné pro školu - dostává se lépe do povědomí veřejnosti,
- obsah
  - základní informace o výchovně - vzdělávací nabídce školy,
  - organizační záležitosti školního roku,
  - kontakty na pedagogické pracovníky školy,
- důležitá je grafická úprava.

Webové stránky

- první dojem, grafika a její členění - pocit prvního dojmu návštěvníka,
- aktuálnost, tj. informační obsažnost
  - pedagogické informace,
  - fotografie,
  - články včetně příspěvků žáků - úkoly pro žáka, pracovní listy apod.,
  - články od externích osob - příspěvky rodiče, firem atd.,
- webové stránky spravuje profesionál po stránce funkční i výtvarné.

2. Zpravodaj, třídní/školní časopis - zde nalézá rodič informace o

- aktuálním dění,
- konkrétních událostech,
- akcích,

které ve škole proběhly nebo se připravují.

Dále jsou do časopisu zařazeny

- texty písní nebo básní, které se žák bude učit,
- hlavolamy a rébusy k řešení,
- hádanky a další náměty pro činnost žáka,
- informace o tematických projektech ve výuce realizovaných.

Osvědčuje se obohacovat časopis

- zajímavými výňatky např. z
  - pedagogicko - psychologické a
  - lékařské literatury,
- recepty pro zdravou dětskou výživu,
- rubrikou pro názory a náměty rodiče pro posilování spolupráce mezi rodinou a školou.

3. Neformální zprávy o žákovi i dění ve škole - obsahují informace o

- oblíbených aktivitách žáka,
- nových dovednostech,
- úspěších žáka nebo školy.

Ve zprávách pro rodiče jsou zachyceny

- konkrétní pokroky žáka ve vzdělávání,
- témata v aktuálním vyučování,
- nové cesty, kterými se odvíjí práce ve škole.,
- žádosti o pomoc v aktuálních záležitostech,
- žádost spolupráci při získávání zpětné vazby.

4. Informační nástěnka cílená pro rodiče - poskytuje

- informace rodinám o
  - aktuálním programu,
  - schůzkách,
- instrukce k dobrovolným akcím,
- přináší poděkování některému z rodičů za jeho pomoc.

Realizovány jsou rovněž školní

- nástěnky,
- vitríny,

často aktualizované, doplněné

- žákovskými výtvary,
- fotografiemi ze společných akcí apod.

5. Schránky pro návrhy - řeší se jimi požadavek, aby

- žáci,
- rodič,
- učitelé,
- ostatní partneři školy

měli prostor vyjádřit svůj názor na dění ve škole i anonymní formou.

6. E-mailové služby a sms zprávy, ostatní

- sms,
- e-mailové zprávy

se osvědčují zejména v situacích, které vyžadují rychlé řešení.

Třídní a školní projekty

- komunikace a spolupráce rodina - škola je podpořena zapojením rodiče do samotných
  - třídních a
  - školních projektů,
- rodič se tak základní měrou podílí na výchovně - vzdělávacím procesu žáka,
- úvodem je rodič přítomen již probíhajícímu projektu pro pochopení realizace.

Některý rodič vzhledem ke svému pracovnímu vytížení volí tuto alternativu spolupráce jako standardní.

III. Účast rodiče ve třídě/škole - v současnosti

- účast rodiče ve třídě,
- podíl rodiče na školních aktivitách

není v českém školském prostředí příliš běžným jevem.

Dosažení situace, kdy rodič bude působit ve třídě/škole vyžaduje změnu postojů ze strany

- rodiče,
- učitele.

Učitel je prvním iniciátorem těchto setkání.

Rodič může ve třídě participovat na programu v několika úrovních

1. Rodič pozorovatel / návštěvník
2. Rodič odborník
3. Rodič asistent
4. Rodič členem rodičovské rady

1. Rodič pozorovatel / návštěvník třídy

- rodič se zpočátku ostýchá být ve třídě aktivní,
- nemá

- představu,
- osobní zkušenost

s tím, jak být ve třídě užitečný.

Proto je vhodné dát mu prostor pro pozorování - ve třídě má možnost

- vidět způsob práce s žákem,
- pozorovat reakce žáka,
- seznámit se s chodem školy.

2. Rodič jako odborník - pracuje ve třídě jako tzv. „odborník“

- dělí se s žáky o
  - svoje vlastní záliby,
  - dovednosti,
- může asistovat při učebních aktivitách, které se tematicky vztahují k oblasti jeho
  - profese,
  - zájmů,
- zajišťuje
  - exkurze na vlastní pracoviště,
  - dopravu na školní výlet,
  - výpomoc s výrobou pomůcek,
  - výzdobou a vybavení třídy.

Z tohoto pohledu je vhodné analyzovat

- jaké koníčky a povolání rodič má,
- diskutovat s ním o tom, jak je možno s jeho pomocí obohatit vyučování.

3. Rodič asistent - dochází do třídy pravidelně, společně s učitelem

- připravuje vyučování,
- podílí se na jeho realizaci.

Jeho pomoc je potřebná zejména při práci žáka ve skupině, kdy se může více věnovat žákovi, který potřebuje pomoc.

4. Rodič členem Rady školy - rodičovské organizace při škole

- pravidelně se setkávají,
- poskytují učitelскому týmu rady v oblasti
  - provozu a organizace školy,
  - náměty a připomínky k programu,
- vytvoření partnerského vztahu s rodičovskou organizací vyžaduje vytvoření zásad vzájemné komunikace.

e) Doporučení pro spolupráci školy s rodičem

- respektovaná úloha rodiče

- rodič je nejvýznamnější činitel ovlivňující žáka,
- má právo a **povinnost** činit důležitá rozhodnutí týkající se žáka,
- je nutné posilování respektu mezi učitelským týmem a rodinou.

- zachování důvěrnosti

- rodič má právo na ochranu osobních informací
  - v průběhu i
  - po ukončení studia žáka,
- informace požadované od rodiny pouze na nezbytné období k zajištění efektivního vzdělávání žáka,
- informace a záznamy o žákovi má k dispozici pouze jeho rodič,
- při potřebě poskytnutí informací jiným osobám škola s tímto faktem seznamuje rodiče předem a žádá o jeho souhlas.

- komunikace školy s rodičem o vzájemných očekáváních

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- na počátku školního roku a
  - v průběhu školního roku
- zjišťuje škola představu rodiče o
- vzdělávání žáka,
  - spolupráci se školou.

Škola sděluje rodiči své

- představy a
- záměry

v této oblasti.

- podpora spolupráce s rodičem nabídkou strategie na jeho zapojení

- odlišnost rodin (nepřijatelné návrhy pro jednu rodinu jsou přijatelné pro jinou rodinu),
- flexibilita a tvořivost v nabídce formy spolupráce s rodinou.

- konkrétní způsob spolupráce si volí rodič sám

- nabídka školy rodičovi na co nejširší škálu spolupráce,
- rozhodnutí o formě spolupráce volí rodič.

- snaha o zapojení do spolupráce obou rodičů a dalších členů rodiny - spolupráce se školou je nabízena

- rodičům,
- dalším členům rodiny,
- přátelům rodiny.

- plánování

- rodičovských setkání
- konzultací

v době, která rodině vyhovuje - rodič

- dostává možnost vybrat si termín setkání z více navržených variant,
- zapisuje se do harmonogramu konzultací.

- škola se zaměřuje na silné stránky

- rodiče,
- rodiny a poskytuje pozitivní zpětnou vazbu
  - silné stránky rodiny jsou zejména dosažené úspěchy,
  - škola si cení spolupráce s rodičem a jeho zapojení ve třídě žáka.

- škola spolupracuje s dalšími partnery - otevřenost spolupráce s ostatními institucemi a organizacemi v rámci sociálního partnerství.

- škola buduje partnerské vztahy postupně - partnerské vztahy a intenzivní spolupráci s rodičem buduje škola postupně stavěním na malých úspěších v jistém časovém horizontu.

- škola realizuje pro komunikaci s rodičem

- místnost (prostor) - škola zřizuje tzv. rodičovskou místnost, např. jinak nevyužívané prostory školy
  - samostatná místnost nebo její část,
  - nevyužívaná šatna,
  - vstupní prostory školy,
  - prostorný kout chodby,
  - kabinet na pomůcky apod.,
- místnosti vybaveny
  - židlemi, stolem, popř. rozkládacími židlemi, které slouží při rodičovských setkáních,
  - stěny vyzdobeny
    - žákovskými pracemi,
    - fotografiemi žáka a rodiče ze společných setkání,
    - didaktickým materiálem - může poskytnout zábavu mladším sourozencům žáka,
    - jednoduchým občerstvením,

- knihovna s odbornou i dětskou literaturou,
- půjčování knih a pomůcek k zapůjčování domů - knihy z oblasti dětské a odborné literatury.

- průběh osobní konzultace učitel - rodič - žák místo třídních schůzek

- stěžejním principem je spolupráce školy s rodičem a širší komunitou,
- projevuje se v různých úrovních včetně účasti rodiče ve výuce - rodič pracuje pravidelně nebo nepravidelně v roli asistenta učitele,
- cílem schůzky je informovat rodiče o pokrocích žáka v podobě individuálních konzultací za účasti stran žák - rodič - učitel, tj. z pohledu žáka to není „jednání o nás bez nás“

- žák má **možnost a právo**

- zapojit se do hodnocení vlastní osoby,
- má příležitost vysvětlovat,

- osobní konzultace v této podobě

- 2 - 3 krát za rok s každým rodičem a žákem,
- nejčastěji v 15ti až 20ti minutách,

- rodiče se na konzultace zapisují

- vybírají si den a čas,
- učitel předem ví, kdo přijde a může se připravit,

- **příprava na konzultaci** - žák shromáždí uje od počátku školního roku

- svoje práce,
- pracovní listy,
- psané texty,
- výstupy z individuální i skupinové práce,
- výrobky,
- testy a prověrky atd.

do tzv. portfolia, tj. desky, krabice, zakladač,

- vlastní průběh konzultace

- krok 1	- přátelská atmosféra
- krok 2	- žák má prostor k vyhodnocení své práce
- krok 3	- rodič k vyhodnocování připojuje své postřehy a nabídne svůj úhel pohledu
- krok 4	- po vyjádření žáka a rodiče učitel sděluje svůj úhel pohledu <ul style="list-style-type: none"> - hodnotí <ul style="list-style-type: none"> - úspěchy a pokroky žáka, - dále, co se žákovi nedaří, - dokumentuje záznamy z portfolia, - doplňuje údaje svými záznamy
- krok 5	- učitel prodiskutuje a ve spolupráci s rodičem a žákem navrhuje konkrétní kroky v postupu dalšího vzdělávání žáka

f) Spolupráce rodiče s výchovným poradcem

- výchovný poradce

- odpovídá za svou činnost řediteli školy, v níž je zřízen,
- podle vyhlášky MŠMT ČR plní úkoly

a) věnuje pozornost systematické informační činnosti významné pro studium,

b) koordinuje činnost třídních učitelů,

c) poskytuje jim a ostatním učitelům pomoc při

- profesionální orientaci žáka odpovídající jeho zájmům,
- pozornosti věnované žákovi, kterému jeho rodina neposkytuje
  - intelektuální,
  - sociální,
  - hmotnou pomoc,
  - žákovi nadanému a talentovanému,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- žákovi se změněnou pracovní schopností,
  - systematickém sledování a hodnocení vývoje žáka,
  - vytváření podmínek pro zdravý psychický a sociální vývoj v procesu výchovy a vzdělávání ve škole i v rodině,
  - harmonickém utváření osobnosti žáka,
  - zpracování osobní charakteristiky žáka,
- d) informuje
- rodiče žáka, popřípadě jiného zákonného zástupce,
  - žáka,
  - učitele o
    - zřízení a poslání výchovného poradenství ve škole,
    - možnostech využití jeho odborných služeb,
    - odborných otázkách důležitých pro zdravý psychický a sociální vývoj žáka,
    - prevenci výchovných a výukových obtíží a jejich nápravě, pokud již vznikly,
- e) poskytuje **individuální porady žákovi** a rodičovi při řešení
- výchovných a výukových problémů,
  - v otázkách volby povolání a dalšího studia žáka,
- f) zprostředkovává styk s
- příslušnou PPP,
  - jiným zařízením obdobného poslání,
  - navrhuje žáka k odbornému vyšetření v PPP,
  - dbá doporučení PPP,
  - vypracovává individuální studijní plány pro integrovaného žáka apod.

2. Akcentovaná propagace řemesel

a) Popularizace a kladná medializace řemesel

Aktivní politika v oblasti odborného vzdělávání (podpora vzdělávání ve společensky žádaných oborech, zejména technických a řemeslných) vedoucí k uplatnitelnosti mladých lidí na pracovním trhu napomáhá zamezovat cyklickým výkyvům v zaměstnavatelské sféře.

Státní, resortní i krajská stimulace zájmu dětí a rodičů o obory odborného vzdělávání se projevuje

- poskytováním relevantních informací,
- výchovou kvalitních a dobře informovaných poradců a diagnostiků pro volbu povolání v poradenských centrech i v základních školách.

Společný postup škol a zaměstnavatelů je nezbytný a jeho součástí je medializace a tím popularizace

- odvětví,
- studia,
- budoucího povolání.

Společné nebo vzájemně podporované akce jsou např.

- dny otevřených dveří,
- burzy řemesel atd.

Společný je i postup při nastavování podmínek studia, praxe a budoucího zaměstnání, např.

- hmotné zabezpečení při studiu,
- místo konání odborné praxe,
- zaměstnanecké výhody po nástupu do zaměstnání.

Důležité je vytváření platformy široké spolupráce na krajské a regionální úrovni.

Partnerství zástupců veřejné správy, zaměstnavatelů a škol, případně rozšířené o personální agentury a vzdělávací firmy, umožňuje společné realizování kampaní systematicky zaměřených na žáky základních škol.

V těchto kampaních má každý partner svoji roli a vzájemnou součinností vzniká synergický efekt.

Cílem popularizace a medializace odborného vzdělávání a řemesel je

- vytváření povědomí a zájmu veřejnosti o tento druh vzdělávání,
- informování potenciálních účastníků vzdělávání o budoucích výhodách poskytovaných zaměstnavateli,
- vytváření celkové image tohoto vzdělávání,
- modelování očekávání zájemců o vzdělávání,
- přesvědčování veřejnosti o účasti v tomto vzdělávání.

b) Budování profesní hrdosti absolventů školy

Nejdůležitějšími faktory, které ovlivňují kariérové rozhodování žáka, jsou **přání rodiče, názory vrstevníků a rady učitele.**

- základní škola má v tomto procesu nezastupitelné místo, protože její působení a ovlivňování je kvalifikované a učitelé školy poznávají
  - žákovy předpoklady - **zejména manuální zručnost** a
  - zájmy pro řemeslné vzdělávání vyučením v učebním oboru,
- podpora rozvoje řemeslných oborů a tím povědomí sounáležitosti jejich absolventů vychází rovněž **ze společenské potřeby** - dlouhodobý trend počtu absolventů odborných škol a řemesel má klesající tendenci,

- ve středních školách v ČR ubývá nabídka technických, resp. řemeslných oborů a to způsobuje nedostatek kvalifikované pracovní síly ve firmách v technických útvarech, zejména pak v oblasti řemesel.

Proto podpora rozvoje zájmu spočívá v motivaci potenciálních uchazečů o vzdělávání v těchto oborech, je realizována cíleně zaměřenými aktivitami - odborné workshopy, pořádané všemi subjekty zainteresovanými v řemeslném vzdělávání, tj. zejména

- soutěže,
- exkurze a informační materiály (brožury - např. Profesionálové budoucnosti a mnoho dalších),
- zahraniční exkurze,
- odborné a tematické výstavy - např. Vzdělání a řemeslo v Českých Budějovicích a řada dalších.

c) Modernizace školních dílen

Jedná se především o **sledování technického vývoje výrobní sféry zaměstnavatelských firem** a následné dorovnávání aktuální vybavenosti dílen praktického vyučování ve střední odborné škole, tj. konkrétně zejména

- klasické vybavení - vrtačky, soustruhy, frézky, pracovní zámečnické stoly apod., ale také
- číslicově řízené stroje,
- moderní měřicí zařízení,
- výukové panely,
- učebny CAD se speciálními programy,
- 3D tiskárnou atd.

d) Možnosti vyučujících prohlubovat si svou odbornost

Vedení školy podporuje profesní rozvoj pedagogických pracovníků školy - jejich další vzdělávání probíhá

- plánovitě,
- v souladu s prioritami školy a s cílem dalšího zkvalitňování vzdělávacího procesu.

Důraz je kladen na

- aktualizaci a prohloubení odborných vědomostí pedagogických pracovníků školy,
- zdokonalení jejich metodických dovedností,
- prohloubení jejich znalosti cizího jazyka v odborné oblasti,
- využívání moderních informačních technologií.

Patřičná pozornost je rovněž věnována vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti přírodovědné a společenskovední.

e) Spolupráce školy s firemní sférou

Zájmem školy je vybavení budoucích absolventů vědomostmi a dovednostmi pro nejširší uplatnění v praxi. Proto škola uzavírá s firmou smlouvu o spolupráci umožňující žákům školy konat odbornou praxi, resp. praktické vyučování ve výrobních provozech firmy.

Firma také zabezpečuje

- exkurze pro žáky i pedagogické pracovníky školy do svých provozů,
- připravuje pro ně přednášky a semináře vlastních odborníků,
- organizaci a sponzorování odborných soutěží a dalších aktivit školy.

Cílem spolupráce školy a firmy je

- přizpůsobování obsahu předmětů jednotlivých oborů školy nejnovějším technickým poznatkům a potřebám podnikatelské sféry,
- zapracovávání poznatků získaných pedagogickými pracovníky školy od sociálních partnerů do obsahu výchovně - vzdělávacího procesu a vyučování tak přiblížit praktickým potřebám,
- získávání zpětné vazby z firemního prostředí při posuzování úrovně vědomostí a dovedností absolventů školy,
- zvyšování motivace žáků školy jako budoucích absolventů pro zaměstnání v konkrétní firmě.

3. Problematika prevence předčasných odchodů z oborů vzdělávání středních škol

a) Úvod do problematiky

Problematika předčasných odchodů ze vzdělávání ve středních školách je problémem opuštění vzdělávání bez dostatečné kvalifikace, je nepříznivým jevem - vyšší riziko nezaměstnanosti mladistvých

- místo vstupu na trh práce a zahájení pracovní aktivity se stávají příjemci sociálních dávek,

- v důsledcích to může vést
  - k sociálnímu vyloučení,
  - růstu společenského napětí.

Vzdělání na společenské úrovni je spojeno s

- produktivitou,
- inovací,
- hospodářským růstem,
- sociální soudržností.

V kontextu

- nižšího ekonomického růstu,
- konkurenceschopnosti

představuje předčasné opuštění vzdělávání

- nevyužití pracovního potenciálu mladých lidí,
- větší tlak na růst sociálních výdajů,
- sociální znevýhodnění rodin a nízkou vzdělanostní úroveň budoucích rodičů,
- vysoce rizikový faktor rozvoje sociálně - patologických jevů i vzniku sociální exkluze,

především potom

- **promarněnou příležitost mladých lidí a**
- **plýtvání sociálním a ekonomickým potenciálem společnosti.**

Hlavní faktory procesu vedoucímu k předčasnému ukončení vzdělávací dráhy

Systémový přístup k předčasným odchodům ze vzdělávání	
Kategorie	Proměnné
Individuální úroveň	Problémy se zvládnutím školních požadavků, poruchy chování nebo učení, problémy se sebehodnocením a další.
Rodina	Násilí v rodině, alkohol, drogová závislost, důvěra v rodině, spolehnout se na rodiče, úroveň vzdělání rodičů, finanční zdroje, nezaměstnanost rodičů.
Škola	Školní ethos, klima, disciplína, management, účast žáků na školním plánování, zapojení rodičů.
Společnost (komunita)	Podpora – např. dostupnost mimoškolní podpory, zázemí, lokální situace, infrastruktura, skutečnost, zda se jedná o město či vesnici, zda se jedná o tzv. vyloučenou lokalitu.
Další vzdělávání	Možnost dalšího vzdělávání a situace na trhu práce – míra nezaměstnanosti, proces přechodu na trh práce, příležitosti dalšího vzdělávání, možnosti zaměstnání.

zdroj: www.infoabsolvent.cz

Počet mladých lidí, kteří ročně opustí předčasně středoškolskou vzdělávací dráhu v rámci EU je celoevropským problémem, protože např. v roce 2009 ukončilo v EU více než 6 milionů mladých lidí ve věku od 18 do 24 let (tj. 14,4 %) školní docházku a odbornou přípravu jen s nižším sekundárním vzděláním nebo nižší kvalifikací.

EU věnuje problému předčasného opouštění vzdělávacího systému významnou pozornost - v únoru 2011 předložila Evropská komise plán na snížení počtu žáků předčasně opouštějících školu, kde se očekává snížení ze současných 15 % na 10 %.

Je to zařazeno mezi pět hlavních cílů strategie „Evropa 2020“ pro oživení hospodářského růstu a tvorbu nových pracovních míst a současně jedním z hlavních cílů EU v rámci strategie pro oživení hospodářského růstu je do roku 2020 dále snížit tento podíl na 10 %.

Česká republika v tomto srovnání

- stojí relativně dobře,
- podíl předčasných odchodů ze vzdělávání se pohybuje přes 5%.

Je to způsobeno zejména širokou nabídkou méně náročných středoškolských oborů.

Neznamená to, že v ČR problém s předčasnými odchody neexistuje - zejména mladí lidé

- ze znevýhodněného prostředí,
- z nevyhovujícího rodinného zázemí

mají vysokou míru rizika předčasného ukončení vzdělávací dráhy.

Potom hrozí

- reprodukce problematických vzorců chování,
- předávání chudoby z generace na generaci.

Úspěšné završení vzdělávací dráhy

- je pojistkou proti dlouhodobé nezaměstnanosti,
- mladého člověka chrání před hrozbou sociální exkluze.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Předčasné odchody ze vzdělávání (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU (27 countries)	17,2(e)	17	16,6(b)	16,1	15,8	15,5	15,1	14,9	14,4	14,1
EU (25 countries)	16,8(e)	16,6	16,1(b)	15,7	15,5	15,4	15	14,9	14,3	13,9
EU (15 countries)	18,8(e)	18,6	18,2(b)	17,7	17,5	17,3	16,9	16,7	15,9	15,5
Belgium	13,8	14,1	14,3	13,1(b)	12,9	12,6	12,1	12	11,1	11,9
Bulgaria	20,5	20,7	21,9	21,4	20,4	17,3	14,9	14,8	14,7	13,9
Czech Republic	:	5,7	6,5(b)	6,3	6,2	5,1	5,2	5,6	5,4	4,9
Denmark	9,2	9	10,4(b)	8,8	8,7	9,1	12,5(b)	11,3	10,6	10,7
Germany	12,3	12,5	12,8(i)	12,1	13,5(b)	13,6	12,5	11,8	11,1	11,9
Estonia	14,4	13,2	12,9	13,1	13,4	13,5	14,4	14	13,9	11,6
Ireland	:	14,6	13,1(b)	13,1	12,5	12,1	11,6	11,3	11,3	10,5
Greece	17,1	16,5	16(b)	14,7	13,6	15,5	14,6	14,8	14,5	13,7
Spain	29,7	30,7	31,6	32	30,8(b)	30,5	31	31,9	31,2	28,4
France	13,5	13,4	13,2(p)	12,8(p)	12,2	12,5	12,7	11,9	12,4	12,8
Italy	25,9	24,2	23	22,3	22	20,6	19,7	19,7	19,2	18,8
Cyprus	17,9	15,9	17,3(b)	20,6	18,2(b)	14,9	12,5	13,7	11,7	12,6
Latvia	:	16,9	18	14,7	14,4	14,8	15,1	15,5	13,9	13,3
Lithuania	14,9(b)	13,4(b)	11,4	10,5(b)	8,1	8,2	7,4	7,4	8,7	8,1
Luxembourg	18,1	17	12,3(b)	12,7	13,3	14	12,5	13,4	7,7(p)	7,1(u)
Hungary	13,1	12,2	12(b)	12,6	12,5	12,6	11,4	11,7	11,2	10,5
Malta	54,4	53,2	49,9	42,1(b)	38,9	39,9	38,3	38,1(p)	36,8(p)	36,9(p)
Netherlands	15,1	15,3	14,3(b)	14,1	13,5	12,6	11,7	11,4	10,9	10,1(b)
Austria	10,2	9,5	9(b)	9,5(i)	9,1	9,8	10,7	10,1	8,7	8,3
Poland	7,4	7,2	6	5,6(b)	5,3	5,4	5	5	5,3	5,4
Portugal	44,2	45	41,2	39,4(b)	38,8	39,1	36,9	35,4	31,2	28,7
Romania	21,7	23	22,5	22,4(b)	19,6	17,9	17,3	15,9	16,6	18,4
Slovenia	6,4	5,1	4,6(u)	4,3(u)	4,9(u)	5,6	4,1(u)	5,1(u)	5,3(u)	5(u)
Slovakia	:	6,7	5,3(b)	6,8	6,3	6,6	6,5	6	4,9	4,7
Finland	9,5	9,7	10,1(b)	10	10,3	9,7	9,1	9,8	9,9	10,3(i)
Sweden	10,2(b)	10(i)	9,2(p)	9,2(p)	10,8(p)	13(p)	12,2(p)	12,2(p)	10,7(p)	9,7(p)
United Kingdom	17,8	17,6	:	12,1	11,6	11,3	16,6(b)	17	15,7	14,9
Iceland	30,9	28,8	20,3(b)	24,9	24,9	25,6	23,2	24,4	21,3	22,6
Norway	8,9	13,5	6,3(b)	4,7	4,6	17,8(b)	18,4	17	17,6	17,4
Switzerland	6,6	6,7	9,7(b)	9,5	9,7	9,6	7,6	7,7	9,1	6,6(p)
Croatia	:	8	7,9	5,4	5,1(u)	4,7(u)	3,9(u)	3,7(u)	3,9	3,9(u)
Former Yugoslav Republic of Macedonia	:	:	:	:	:	22,8	19,9	19,6	16,2	15,5
Turkey	:	:	:	:	:	48,8	46,9	45,5	44,3	43,1

zdroj: www.infoabsolvent.cz

Indikátor předčasných odchodů ze vzdělávání

- zahrnuje osoby ve věku 18 až 24 let, které splňují 2 podmínky:

- nejvyšší získané vzdělání je ISCED 0, 1, 2 nebo 3c a

- respondenti uvedli, že se 4 týdny předcházející výzkumu neúčastnili žádného

vzdělávání (čítatel).

Jmenovatel zahrnuje celou populaci stejné věkové skupiny, s výjimkou respondentů, kteří na otázku nedopověděli. Oba údaje jsou převzaty ze šetření EU Labour Force Survey.

n = Not available (nedostupné),

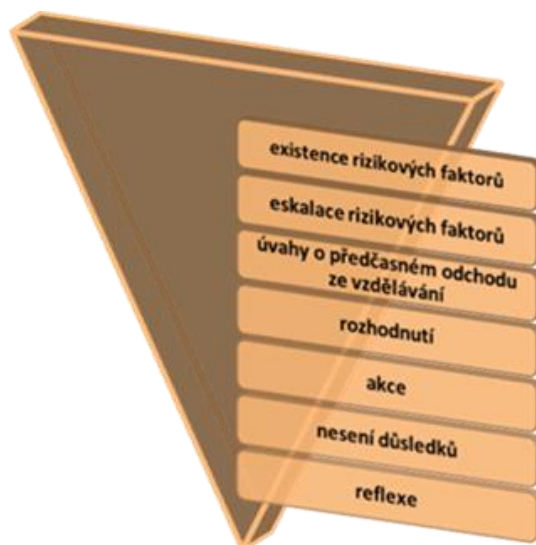
e = Estimated value (očekávaná hodnota),

b = Break in series (přerušeni řady),

p = Provisional value (provizorní hodnoty),

u = Unreliable or uncertain (nejistá data).

Fáze vlastního individuálního procesu vedoucího k předčasnému odchodu ze vzdělávání

zdroj: www.infoabsolvent.cz

Komplexní politická opatření zaměřená proti předčasnému ukončování školní docházky - na základě doporučení strategie EU „Evropa 2020“ se soustředí na

- **preventivní opatření** - zabránění vzniku podmínek pro předčasné ukončování školní docházky, tj.
  - kvalitní vzdělávání a péči již v raném dětství,
  - dostupnost kvalitního předškolního vzdělávání,
  - systematická jazyková podpora pro žáka ze znevýhodněného prostředí,
  - podpora znevýhodněných rodin,
- **intervenční opatření** - řešení objevujících se obtíží v rané fázi, tj.
  - zlepšování školního klimatu,
  - vytváření motivujícího výukového prostředí,
  - zavádění systémů včasného varování do pedagogického procesu,
  - lepší spolupráce s rodičem žáka,
  - vytváření sítě kontaktů s žákem mimo školu,
  - posilovat místní podporu žáka v místě bydliště,
  - doučování žáka,
  - individuální výukové přístupy v pedagogickém procesu,
  - finanční podpora, např. stipendia, příspěvky na vzdělávání apod.,

- **kompensační opatření**

- příležitosti ke vzdělávání a odborné přípravě těm, kteří vzdělávání předčasně ukončili, tj. nabídnutí „druhé šance“.

Předčasné odchody ze vzdělávání představují velmi komplexní problém, který souvisí s řadou institucí působících ve vzdělávacích subjektech a interních funkcích působících v těchto subjektech

- management škol,
- školní psychologové a poradenská pracovníci ve školách,
- úřady práce a další státem ustanovené instituce,
- nezisková organizace,
- nezávislí odborníci.

<u>Základní školy</u> cesty jednotlivce,	- mají odlišnou pozici - hlavním úkolem je podpora vhodné volby další vzdělávací
<u>střední školy</u>	- řeší vlastní problémy spojené s odchodem ze školy,
<u>úřady práce</u> vzdělávacího systému,	- podpora návratu uchazečů o zaměstnání s nedostatečnou úrovní vzdělání do
<u>neziskové organizace</u>	- podílí se na řešení problematiky u žáků se sociálním znevýhodněním,
<u>nezávislí odborníci, orgány sociálně - právní ochrany dětí</u>	- rovněž působí zejména u žáků se sociálním znevýhodněním.

b) Příjemce a projektoví partneři projektu HELPTECH působící v oblasti vzdělávání, základní rizikové aspekty předčasného odchodu žáka ze vzdělávání

Název subjektu	Stručná charakteristika činnosti
Střední odborné učiliště tradičních řemesel a Vyšší odborná škola, spol. s r.o., Brno, Střední 59	- výchova a vzdělávání ve tříletých a čtyřletých oborech, které zahrnují tradiční řemesla, umělecké i technické obory a služby
Sdružení soukromých škol Čech, Moravy a Slezska o.s., Praha - Strašnice, V Olšínách 75	- je jedinou organizací zastupující soukromé školy v ČR
Střední odborná škola obchodní a Střední odborné učiliště řemesel, Moravský Krumlov, nám. Klášterní 127	- připravuje žáky především pro výkon odborných činností, zejména technicko - hospodářských, ekonomických, správních a obchodně podnikatelských
Střední odborná škola technická a Střední odborné učiliště, Znojmo, Uhelná 6	- učební obory - Elektrikář, Instalatér, Karosář, Obráběč kovů, Strojní mechanik, Tesař, Truhlář, Zednické práce, Zedník, - studijní obory - Elektrotechnika, Podnikání v oboru
Střední odborné učiliště DAKOL, s.r.o., Petrovice u Karviné 570	- poskytování různých typů středoškolského vzdělání pro různé cílové skupiny, jak z řad absolventů základních škol, tak i dospělé populace. Součástí výchovně-vzdělávacích aktivit je nastavbové maturitní studium a rekvalifikační kurzy
Střední odborné učiliště nábytkářské s.r.o., Liberec, Horská 167	- učební obory Truhlář – umělecké truhlářství a rezbářství, - výuka maturitního oboru Nábytkářství – Architektura nábytku a interiéru, Návrhářství a modelářství oděvů, Čalouník – umělecko-řemeslné a restaurátorské práce, Záchranářství a bezpečnost obyvatel, Bezpečnostně právní činnost, - dvouletý nastavbový obor Propagace určená pro absolventy 3letého oboru s výučním listem Aranžér
Střední průmyslová škola stavební, Brno, Kudelova 8	- absolventi - vynikající odborníci ve stavitelství, v architektuře a v geodézii - obor Stavebnictví, obor Geodézie a katastr nemovitostí
Střední škola řemesel a služeb Moravské Budějovice, Moravské Budějovice, Tovačovského sady 79	- tříleté učební obory ukončené závěrečnou učňovskou zkouškou, - studijní obory čtyřleté ukončené maturitní zkouškou, - nastavbové studium pro absolventy tříletých učebních oborů ukončené maturitní zkouškou
Střední škola řemeslná, Jaroměř, Studničkova 260	- obory truhlář, tesař, opravář zemědělských strojů, v oboru podkovář a zemědělský kovář, - umělecké obory - umělecký kovář a zámečnický, umělecký keramik, - nastavbové studium zaměřené na ekonomiku podnikání
Střední škola uměleckořemeslná a oděvní Liberec, s.r.o., Liberec, Hanychovská 37	- obor Fashion design pro dívky i chlapce s tvůrčím duchem, výtvarným citem a projevem, kteří se zajímají o módu, odívání a modeling

Příjemce a projektoví partneři projektu HELPTECH působící v oblasti vzdělávání provedli společné dotazníkové šetření a spatřují v souladu

- se shora uvedenou problematikou a
- při zohlednění zkušeností pedagogických pracovníků dané školy

jako **základní rizikové aspekty v rámci problematiky odvrácení předčasného odchodu žáka ze vzdělávání:**

- rodinné zázemí

- zásadním způsobem ovlivňuje riziko předčasného opuštění vzdělávání,
- působí zde provázanost jednotlivých dílčích faktorů ovlivňujících další žákovo rozhodování v daném kontextu,
- specifické poruchy chování, drogy, alkohol v rodině,
- rodiče s nízkou úrovní vzdělání - jsou častěji dlouhodobě nezaměstnaní, což následně
  - negativně ovlivňuje životní standard rodiny,
  - vede k finančním problémům,
  - demotivuje žáka k dokončení vzdělávání,
  - je často spojeno s nižšími vzdělanostními ambicemi žáka,
- rizikovým faktorem je i nesoulad rodičů při výchově a neschopnost žáka zvládat, tj. přimět k řádné školní docházce,
- špatná finanční situace rodiny často vede k tlaku na podíl žáka na řešení finanční situace rodiny - požadavek na brigády apod. místo vzdělávání,
- špatná zkušenost rodiče s danou školou,
- sociální fobie rodiny,
- nepodporování žáka v systematické práci ve škole.

Projektoví partneři identifikovali rizikové aspekty rodinného zázemí

- nízké vzdělání rodiče,
- nezaměstnanost rodiče - ekonomicky slabší rodiny,
- sociálně vyloučené lokality,
- disfunkční rodiny, nesoulad rodičů při výchově, rodič dítě nezvládá,
- násilí, alkohol, drogy v rodině,
- dlouhodobé nemoci rodiče, osiřené dítě,
- individuální charakteristiky a nespécifikovatelné postoje žáka.

Projektoví partneři se shodují na charakteristice problémově zatížených rodin

- nezralá rodina	- věk rodičů,
- přetížená rodina	- práce, konflikty, zdraví, city,
- ambiciózní rodina	- osobní ambice rodiče, hodnotová orientace rodiče,
- materiální úroveň, činnost rodiny pro zabezpečení dětí,*
- perfekcionista rodina	- vysoké výkony požadované od dětí, zájmy a možnosti dítěte - žáka,
- autoritářská rodina	- direktivní přístup, tresty, odpovědnost žáka,
- protekcionista rodina	- odstraňování překážek žákovi, vyhovění dítěti - žákovi,
- ochrana dítěte - žáka, podřízenost vůči dítěti - žákovi,*
- rodina nadměrně liberální a improvizující	- přemíra volnosti, nedostatek řádu,
- odkládající rodina	- výchova prarodiči, příbuznými a známými,
- disociovaná rodina	- narušeny vnější vztahy, narušeny vnitřní vztahy.

- nevhodně zvolený obor vzdělávání nebo nevhodně zvolená úroveň vzdělávání žáka

- je to situace, kdy
  - žák ztrácí o obor zájem nebo
  - žákovy schopnosti zvolené úrovni vzdělání neodpovídají.

V tomto případě je žák co nejdříve přesměrován

- do školy nebo
- do oboru, který jeho zájmům a možnostem lépe odpovídá.

Grafické znázornění dotazníkového šetření - jednotlivé vzdělávací subjekty v % hodnotily váhu rodinného zázemí, resp. volbu oboru vzdělávání v problematice rizikových aspektů odvrácení předčasného odchodu žáka ze vzdělávání

Název subjektu	Rodiinné zázemí - přidělená % závažnosti vzdělávacími subjekty	Volba oboru - přidělená % závažnosti vzdělávacími subjekty
Střední odborné učiliště tradičních řemesel a Vyšší odborná škola, spol. s.r.o., Brno, Střední 59	90	10
Sdružení soukromých škol Čech, Moravy a Slezska o.s., Praha – Strašnice, V Olšínách 75	85	15
Střední odborná škola obchodní a Střední odborné učiliště řemesel, Moravský Krumlov, nám. Klášterní 127	90	10
Střední odborná škola technická a Střední odborné učiliště, Znojmo, Uhelná 6	80	20
Střední odborné učiliště DAKOL, s.r.o., Petrovice u Karviné 570	90	10
Střední odborné učiliště nábytkářské s.r.o., Liberec, Horská 167	80	20
Střední průmyslová škola stavební, Brno, Kudelova 8	95	5
Střední škola řemesel a služeb Moravské Budějovice, Moravské Budějovice, Tovačovského sady 79	85	15
Střední škola řemeslná, Jaroměř, Studničkova 260	80	20
Střední škola uměleckořemeslná a oděvní Liberec, s.r.o., Liberec, Hanychovská 37	80	20
Průměrná hodnota přisuzovaná aspektu rodinného zázemí jednotlivým vzdělávacím subjektem	85,5	14,5

Další závažné rizikové aspekty (včetně jejich specifik) v rámci problematiky odvrácení předčasného odchodu žáka ze vzdělávání, které spatřují projektoví partneři projektu HELPTECH působící v oblasti vzdělávání

1) Motivace žáka

Učitel a jeho vyučování

- pro žáka je důležitá osobnost učitele,
  - jeho kreativita,
  - jeho dobrý příklad,
- záleží na celkovém klimatu ve třídě - navození
  - příjemné pracovní atmosféry,
  - vzájemných vztahů,
  - spolupráce učitele a žáka,
- jedna z největších motivací je
  - pochvala a
  - kladné hodnocení aktivit žáka od vyučujícího,
- aktivní zapojení žáka do vyučování - tzv. zážitková pedagogika, tj.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- výuka žáka pomocí zážitku - zapamatuje si maximum informací, např.
  - o poznávací kurzy v prvním ročníku,
  - sportovní nebo turistické kurzy,
  - hry a znalostní nebo odborné soutěže,
  - návštěvy kulturních akcí, výstav a veletrhů,
- aktualizace probíraných témat nebo rozhovory a diskuze na zvolené téma,

Samostatná i týmová práce

- žáka podporuje k seberealizaci a odpovědnosti vypracování samostatné práce a také prezentování názorů a myšlenek před třídou, jejich obhajování před učitelem a svými spolužáky,
  - důsledný a systematický přístup,
  - důsledná a pravidelná kontrola
    - při kontrole odvedené práce je nutné s každým žákem rozebrat chyby a dát mu možnost chyby opravit,
  - **autoevaluace, žák si sám s pomocí**
    - učitele a
    - kolektivu třídy
- vyhodnocuje odvedenou práci a po diskusi si navrhuje hodnocení,
- při sebehodnocení žák bere připomínky od spolužáků,
  - týmová práce - každý žák v týmu navazuje na práci dalšího ze skupiny.

Sepětí učiva s praxí

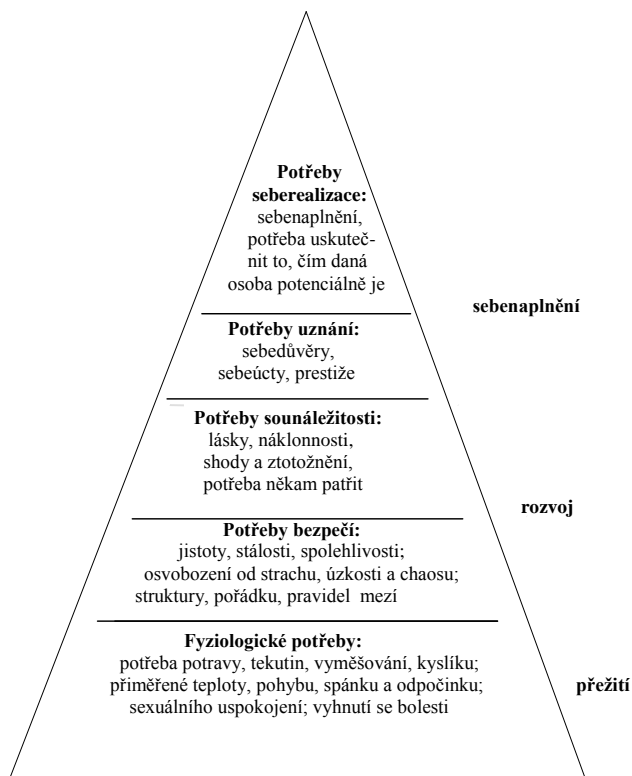
- možnost žáka využít poznatky v oblastech svého zájmu a rozvíjet své nápady,
- získané vědomosti uplatňuje žák v praktickém životě
- příklady z praxe,
- setkání s odborníky z praxe,
- exkurze na odborná pracoviště - porovnání činnosti ve škole s obdobnými činnostmi ve skutečném podniku.

2) Seberealizace žáka

Seberealizace

- **významný činitel prevence poruch zdraví žáka,**
- definice např. jako součást uspokojování základních potřeb jednotlivce,
- tento požadavek platí v každém věku,
- respektovat požadavek seberealizace jako základní lidské potřeby neznámá vycházení vstříc jakýmkoliv požadavkům a přáním jednotlivce
  - jde o potřeby zdraví a hodnotného způsobu života.

Maslowův model lidských potřeb:

Efekt seberealizace potřeb obecně

- je veden principem od jednoduššího ke složitějšímu,
- pro pozitivní účinek uspokojování potřeb vyššího řádu musí být naplněny potřeby nižšího řádu.

U žáka

- princip funkční autonomie potřeb je v pozadí,
- respektován je
  - princip hierarchické závislosti uspokojování vyššího stupně potřeb na
  - uspokojení nižšího stupně potřeb.

Nedochází tak k nerovnováze v uspokojování všech stupňů potřeb stane se však tehdy, když

- rodina,
- širší dospělá okolí,
- škola nebo jiné instituce
  - kladou důraz na vyšší potřeby a
  - nižší přitom zanedbávají nebo naopak,
  - když zájem o dítě skončí u biologických potřeb.

Potřeby žáka - zabezpečuje především rodina, jejím úkolem je dbát o

- základní životní potřeby,
- ochranu zdraví,
- rozvoj schopností a zájmů žáka.

Škola klade důraz na

- rozvíjení poznání,
- budování hierarchie hodnot,
- potřeby seberealizace v oblasti rozumové.

Proto

- aktivity,
- hnutí,
- programy

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

pro zavádění forem a metod práce, které vedou k uspokojování všech základních lidských potřeb žáků, znamenají přínos pro prevenci poruch jejich zdraví.

Škola

- podporuje zdraví,
- vytváří podmínky pro uspokojení všech potřeb řádově nižších v plné šíři

a proto

- dbá o bezporuchové uspokojování fyziologických potřeb,
- přispívá u žáka k vytváření pocitu
  - bezpečí,
  - jistoty,
  - sounáležitosti s ostatními v komunitě,
- buduje jeho zdravé sebevědomí.

Potřeba rozvoje žáka v kompetentního jedince je

- jedna z životně důležitých potřeb člověka,
- projev hlouběji pociťované potřeby obecně působící po celý životní běh jedince,
- potřeba osobního vývoje ve všech fázích života, v období vzdělávání zejména
  - poznávací činnosti ve škole,
  - sociální komunikace s vrstevníky,
  - společensky motivované činnosti pod odborným vedením,
  - profesně orientovaná příprava,
  - přátelské vztahy.

Neuspokojené potřeby se u žáka projevují jako frustrace - poruchy v oblasti

- emocí,
- poznávacích procesů,
- chování,
- komunikace,
- sociálních vztahů,
- deprivace.

Uspokojené potřeby se u žáka projevují jako

- nálady, emoce a motivace
  - má zájem o činnost,
  - projevuje se spontánně a otevřeně,
  - projevuje smysl pro humor,
  - kontroluje svoje afekty,
  - ve vztahu k druhým projevuje empatii,
- sebepojetí, sebevědomí
  - věří si,
  - respektuje druhé stejně jako sebe,
  - přijímá kritiku, uznává chybu a omyl,
  - prosazuje svoje práva nebo nápady,
  - bere odpovědnost za svoje chování,
- komunikace a spolupráce
  - komunikuje volně a živě,
  - je bezprostřední,
  - naslouchá,
  - vede dialog,
  - vstřícný a hledá možnost pomoci druhým,
- poznávací funkce

- soustředěnost,
- klidná práce,
- věcné vyjadřování,
- výkon v mezích svého optima,
- zvědavost,
- tvořivé nápady, názor a úsudek.

3) Nepospěch žáka

Definice - nepospívající žák podle školní praxe

- z jednoho nebo více učebních předmětů soustavněji nedosahuje výsledků předepsaných učebními osnovami a klasifikačním řádem,
- z pedagogicko - psychologického hlediska
  - nedosahuje výsledky přiměřené jeho schopnostním předpokladům
    - dlouhodobě nebo
    - občasně.

Příčiny nepospěchu žáka

- *žákova osobnost,*
- *učitelova osobnost,*
- *rodina,*
- *škola,*
- *problémy v sociální oblasti.*

Příčiny nepospěchu podmíněné osobností žáka

- poruchy tělesného vývoje, tělesná slabost, útlost,
- zvýšená nemocnost
- absence ve škole,
- poruchy tělesného vývoje
  - možný komplex méněcennosti
  - útlý vzhled
  - typologicky,
  - zvýšená náchylnost ke vzniku neuróz - pokud psychická zralost dominuje nad zralostí tělesnou,
- emoční přecitlivělost,
- vnitřní neklid, nervozita,
- nuda ve vyučování,
- poruchy duševního vývoje
  - oligofrenie (rozumová zaostalost),
  - neurózy,
- nedostatky v intelektuální oblasti, tj.
  - v celkové rozumové výkonnosti (všeobecná inteligence),
  - v myšlení (nižší úroveň abstraktního myšlení),
  - v paměti (nedostatečný rozvoj slovně logické a symbolické paměti),
  - v pozornosti (neschopnost soustředění se), dále
- nízká aspirační úroveň žáka,
- malá frustrační tolerance vůči překážkám ve škole i mimo ni,
- pomalé pracovní nebo učební tempo,
- citové poruchy (zvýšená emocionalita žáka přecházející).

Příčiny nepospěchu podmíněné učitelovou osobností

- v postoji k žákovi
  - záporný vztah učitele k žákovi,
  - nevhodný postoj k nepospívajícím žákům,
  - výrazně autoritativní postoj k žákovi,
  - příliš uvolněný postoj, žáci nevědí, na čem jsou,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- nízká didaktická úroveň učitele
  - při vysvětlování učiva - výklad
    - nejasný,
    - nesrozumitelný,
    - pro slabšího žáka nepochopitelný,
  - zvětšuje těžkosti žáka
    - zvyšováním náročnosti na domácí přípravu,
    - nucení k memorování učiva atd.,
    - nerespektováním psychologických zákonitostí žákova učení, zejména
      - motivace,
      - frekvence,
      - efektu.

Komunikace mezi učitelem a jeho žákem

Pojem pedagogická komunikace, funkce komunikace

- významný prostředek pedagogické interakce - pedagogická komunikace,
- je to proces vzájemného dorozumívání
  - mezi lidmi - **mezilidská (sociální) komunikace.**

Specifikum sociální komunikace - pedagogická komunikace

- je ohraničena časově i prostorově,
- jsou určeni účastníci komunikace,
- je stanoven cíl i obsah komunikace,
- je to vzájemná výměna informací mezi účastníky výchovně vzdělávacího procesu, která
  - slouží výukovým cílům,
  - informace se zde zprostředkovávají jazykovými i neязыkovými prostředky.

Ve výchovně - vzdělávacím procesu plní pedagogická komunikace zejména funkce

- zprostředkovává

- společnou činnost
  - účastníků,
  - pracovních skupin,
- vzájemná působení účastníků včetně výměny
  - informací,
  - zkušeností,
  - motivů,
  - postojů,
  - emocí,
- osobní i neosobní vztahy,

- formuje účastníky pedagogického procesu,

- formuje osobnost žáka,
- je prostředkem uskutečňování výchovy a vzdělávání, protože
  - cíl,
  - učivo,
  - metody apod.

nemohou vystupovat v pedagogickém procesu přímo, ale ve slovní nebo mimoslovní podobě,

- konstituuje výchovně - vzdělávací systém tím, že

- tvoří jednu z jeho hlavních složek,
- zajišťuje jeho fungování,
- vnáší do něj pohyb, vývoj, dynamiku,
- udržuje jeho stabilitu.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pedagogická komunikace má několik dílčích podob, které se navzájem ovlivňují a prostupují.

Podle míry připravenosti komunikace a míry očekávanosti jejího průběhu je pedagogická komunikace

- detailně připravená
  - dá se promyslet,
  - připravit předem,
  - provádí se v nezměněné podobě,
- rámcově připravená - učitel odhaduje průběh komunikace,
- nepřipravená - jedinečná a neopakovatelná pedagogická situace.

Obsah pedagogické komunikace

- většinou se ztotožňuje s učivem,
- **nespočívá jenom v předávání sociální zkušenosti nebo výměně informací,**
- závisí aktuální pedagogické funkci v daném okamžiku,
- zajišťuje
  - průběh pedagogické činnosti,
  - **zprostředkovává mezilidské vztahy,**
  - **postoje**, sděluje pocity apod.,
- přenáší informace v závislosti na
  - informační kapacitě žáka,
  - zdravotním stavu žáka,
  - **sociálním vztahu a stavu žáka,**
  - **motivací žáka k přijetí informace** apod.,
- sdělování
  - postojů,
  - emocionálních stavů,
  - pravidel další komunikace apod.

Pro výchovně - vzdělávací proces jsou důležité všechny obsahové prvky komunikace.

Druhy informací v rámci pedagogické komunikace

- **regulativní - učitel**
  - navozuje,
  - organizuje,
  - reguluje,
  - hodnotí

činnosti, vedoucí ke splnění výukového cíle - úkoly, otázky, pokyny, instrukce, zákazy, pochvaly apod.,

- **afektivní - rozvoj**
  - názorů,
  - postojů,
  - zájmů,
  - potřeb,

učitel s těmito informacemi působí na emocionální a volní oblast žáka,

- **kognitivní - pro žáka nové, zatím neznámé,**

učitel mu je sděluje sám nebo je žák sám objevuje, sám s nimi pracuje.

Zdrojem informací jsou

- učebnice,
- časopisy,
- encyklopedie,
- počítač apod.

Pravidla pedagogické komunikace

- sociální komunikace se řídí pravidly - platí i pro komunikaci pedagogickou,
- **podíl na formulování pravidel pedagogické komunikace má příslušná škola sama** - zejména školní řád, část je dána
  - pravidly chování ve společnosti,

- jako výsledek vztahů učitel - žák.

Právo učitele ve výuce

- přerušuje žáka, ujímá se slova,
- mluví
  - s kým chce,
  - o čem chce, tedy rozhoduje o téma komunikace,
  - jak dlouho chce,
  - podle místa ve třídě - kde chce,
  - v libovolné pozici – vestoje, vsedě atd.

Žák má ve výuce nejčastěji definované právo mluvit

- při udělení slova učitelem,
- s tím, kdo mu byl určen,
- o tom, co mu bylo určeno,
- tak dlouho, jak mu bylo určeno,
- na místě, které mu bylo určeno,
- v pozici, která mu byla stanovena.

Typy pedagogické komunikace

- <i>přímá</i> - <i>nepřímá</i> - <i>jednostranná a dvoustranná</i> - <i>se zpětnou vazbou nebo bez</i> - <i>částečná a hromadná</i> - <i>masová</i>	- <i>tváří v tvář,</i> - <i>informace je přenášena zprostředkovaně</i> - <i>učebnicí,</i> - <i>jiným tištěným materiálem,</i> - <i>televizí,</i> - <i>počítačem,</i> - <i>didaktickou technikou,</i> - <i>role řečníka a posluchače,</i> - <i>komunikátor přijímá reakce auditoria,</i> - <i>počet účastníků,</i> - <i>hromadná</i> - <i>nepřímá,</i> - <i>jednosměrná,</i> - <i>bez zpětné vazby.</i>

Verbální komunikace - zahrnuje

- zvukovou,
- písemnou, popř.
- jinou grafickou podobu řeči.

Řeč - nejsrozumitelnější prostředek komunikace

- intenzita hlasového projevu,
- tónová výška hlasu,
- barva hlasu,
- délka projevu,
- rychlost projevu (tempo),
- přestávky v řeči,
- akustická náplň přestávek,
- přesnost projevu,
- způsob předávání slova.

Neverbální komunikace - nepoužívá slov, prostředky jsou široké - sdělování

- pohledy,
- výrazem obličeje,
- pohyby,
- fyzickým postojem,
- gesty,
- dotykem,
- vzájemným přiblížením nebo oddálením,
- úpravou zevnějšku - sdělování v interakci učitel - žák.

Bariéry komunikace

- interní

- **obava z neúspěchu,**
- osobní problémy,
- neochota respektování odlišnosti komunikačního partnera, např.
  - jiná kultura,
  - odlišná mluva - slang, nářečí,
  - odborný jazyk apod.,
  - xenofobie,
  - neúcta,
- skákání do řeči,
- fyzické nepohodlí,
- nesoustředěnost na komunikaci,
- stereotypizace,

- externí

- nezvyklé prostředí,
- vyrušování někým třetím.

Vytváření a kladení otázek - učitel ve své činnosti používá otázky

- dovednost je formulovat a klást se vytváří před jeho vstupem do výchovně - vzdělávacího procesu,

- je to základní učitelova činnost při pedagogické komunikaci - otázky

- *organizační,*
- *vzdělávací,*
- *výchovné.*

Zpětná vazba v pedagogické komunikaci

- má ve výchovně - vzdělávacím procesu velký význam - je to korektivní informace pro vyučujícího,
- možné rozlišování stránky zpětné vazby
  - sociální,
  - poznávací,
  - rozvojovou,
- nebo podoby zpětné vazby
  - souhlas, nesouhlas, částečný souhlas, částečný nesouhlas,
  - jednoduchá pozitivní odpověď, jednoduchá negativní odpověď,
  - pozitivní zpětná vazba s vysvětlením, negativní zpětná vazba s vysvětlením,
  - vyžádání odpovědných variant,
  - přechod k jinému tématu.
- špatná spolupráce rodiny se školou.

4) Konfliktní situace učitel – žák

Výchovný konflikt znamená - srážka, soupeření, soutěž

- konflikt je

- vnitřní nebo vnější psychická situace při vzniku neslučitelných podob motivace,
- přirozený důsledek psychického založení jedince,

- základní konfliktní situace

- přitažlivost	-	přitažlivost,
- odpudivost	-	odpudivost,
- přitažlivost	-	odpudivost.

Zdroje výchovných konfliktů

- *vnější prostředí - osoby,*
- *samotný jedinec,*

- nepřiměřenost požadavků danému věku a schopnostem ve vztahu
  - rodič - žák,
  - učitel - žák,
- chyby ve výchově,
- materiální zázemí jednotlivce,
- vlastní poznání nedostatku
  - vědomostí,
  - dovedností,
  - návyků,
- nízká úroveň motivace,
- charakter jedince
  - lenost,
  - pomalost,
  - nepořádnost,
  - prolhanost a neplnění slibů apod.,
- neobjektivní sebehodnocení, přílišná sebedůvěra,
- nedostatek důvěry v sám sebe – sebedoceňování.

Konflikt je	- vnější, - vnitřní - vnějšně - vnitřní	střet mezi dvěma nebo více vnějšími činiteli, střet mezi dvěma nebo více vnitřními činiteli, kombinace předchozího.
--------------------	---	--

Průběh a řešení výchovných konfliktů - chování učitele

- vyhýbavé
  - nátlak a donucení
  - přizpůsobení se nebo zmírnění problému
  - kompromis, smlouvání
  - vyjednávání, vyřešení problému
  - vyřeší nespolutracující chování žáka dřív, než je vyveden z míry,
  - reaguje na nespolutracující chování rozhodně, nebo ho úplně přehlíží,
  - má pod kontrolou, kdy nespolutracující chování řeší,
  - dává žákovi možnost důstojně nespolutracující chování ukončit,
  - nesnaží se hrát si na detektiva,
  - používá alternativní plán výuky,
  - využívá pomoci
    - kolegů,
    - nadřízených,
    - rodičů.
- žákem,
- fliktech,
- konflikt si nepřipouští, riskuje zhoršování konfliktu,
  - užívá svoji pravomoc a donucovací prostředky,
  - minimalizuje neshody, upřednostňuje dobré vztahy se
  - princip něco za něco, uniká podstata problému,
  - diskuse, žák je partner v dialogu, při jednodušších kon-

Přístup učitele k řešení problémů

- pasivita
  - delegace
  - náhoda
  - mediace a facilitace
  - vyjednávání a projednávání
  - učitel a žák
  - některé konflikty jsou řešeny nečinností,
  - řešení konfliktu svěřeno někomu jinému,
  - konflikt je řešený náhodnou volbou, např. losem,
  - přímé jednání mezi stranami konfliktu, zapojení neutrální odborníci
  - optimální způsob řešení konfliktů, podstatou je přímá komunikace mezi lidmi,
  - vedou rozhovor na místě k tomu vhodném,
  - vzájemně si sdělují svůj názor na situaci a společně řeší stano-
  - v diskusi vylučují nepřijatelná řešení a nelézají řešení přijatelné pro
  - učitel a žák se shodují na realizaci řešení, mají plán vzájemné do-
- viska,
- oba,
- hody.

Prevence předcházení výchovným konfliktům, tj. předcházení

- rozporů mezi

- osobními cíli,
- představami,
- zájmy,
- postoji,
- hodnotami učitele a žáka,
- konfliktním situacím souvisejícím s osobností učitele a žáka,
- změn plynoucích z psychiky žáka.

Odměna - působení

- učitelů,
- vychovatelů,
- rodiče, které

přináší žákovi uspokojení jeho některých potřeb a současně vyjadřuje kladné společenské hodnocení jeho chování.

Odměna

- pochvala,
- projev sympatie,
- úsměv,
- pozitivní emoční hodnocení,
- dárek - věcný, peněžní,
- zprostředkování nějaké činnosti nebo zážitku, který si žák přeje.

Trest - působení

- učitelů,
- vychovatelů,
- rodičů,
- sociální skupiny, které

přináší žákovi omezení jeho některých potřeb.

Trest

- fyzický,
- psychická - negativní emoce,
- zákaz oblíbené činnosti,
- donucení k neoblíbené činnosti.

Kázeň a pravidla

- úzce souvisí s prevencí výchovných problémů,
- v případě nejasného stanovení pravidel je udržení konfliktních situací na rozumné hranici těžko zvladatelné,

- **kázeň je jeden ze základních cílů výchovy** - je vědomé a přesné plnění

- zadané sociální role,
- stanovených úkolů,
- určených činností,
- respektováním autority,

- **druhy kázně podle hledisek**

- sociální oblastí - kázeň
  - občanská,
  - vojenská,
  - školní,
  - rodinná,
  - pracovní,
  - sportovní,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- církevní apod.,
- pedagogicko - psychologické kritérium
  - vynucená
  - vnější
  - autoritativní
  - formální
  - uvědomělá,
  - vnitřní,
  - demokratická,
  - neformální apod.,

- dvě funkce kázně uvnitř školy

- a) obstarává žákovi a učitelů bezpečí,

- b) vytváří prostředí podporující učení.

Pravidla fungují jako ochrana osobního a školního (společenského) majetku před vandalismem a krádežemi, důležitost spíše menšího množství funkčních pravidel

- málo pravidel se lépe zapamatuje,
- v malém počtu se jednotlivé pravidlo bude osvědčovat jako důležité,
- funkční pravidla vedou žáka k přemýšlení nad svým chováním,
- pravidla soustředí pozornost spíše na účelové chování, než na nefunkční formality.

Osobnostní a sociální výchova - žákovi jako jednotlivci poskytuje

- osobnostní a sociální dovednosti pro každý den,
- rozvoj
  - životních kompetencí v oblasti osobního života a
  - života v rámci mezilidských vztahů,
- vede k porozumění sobě samému a druhým,
- podílí se na formování dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni,
- **napomáhá k zvládnutí vlastního chování žáka,**
- rozvíjí a utváří základní dovednosti pro spolupráci,
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace,
- **umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací, zejména konfliktů,**
- přináší vědomosti duševní hygieny,
- napomáhá k utváření pozitivního postoje k sobě samému i k druhým,
- směřuje k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů,
- vede k uvědomování si důležitosti spolupráce a pomoci,
- přispívá k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování,
- napomáhá původní prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování.

5) Alkohol ve škole

- *podezření na požití alkoholu ve škole a na školních akcích.*

Konsumace alkoholu - **není zákonem nijak věkově omezena** (zákon č. 37/1989 Sb. O ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi), tzn. **osobám mladším 18 let zákon pítí alkoholu nijak nezakazuje, ale současně neexistuje žádný zákonem tolerovaný způsob, jak by k němu mohly přijít.**

Jakmile osoba mladší 18 let alkohol někde pije, musel někdo jiný zákon porušit a nese za to odpovědnost.

Pítí alkoholu osobou mladší 18 let je současně posuzováno jako vedení života nemravného (zákon č. 359/1999 Sb., §6) a na tyto osoby se vztahuje sociálně - právní ochrana.

Tolerance společnosti vůči pítí alkoholu vede žáka k přijímání těchto postojů od dospělých

- žák velmi brzy
  - bere pítí jako normální součást sociálního kontaktu,
  - nedovede si představit zábavu bez alkoholu,
- již velmi malé množství alkoholu může u žáka vyvolat
  - otravu,
  - jaterní onemocnění,
  - vysoký krevní tlak,
  - onemocnění nervového systému,
  - duševní choroby,

- návyk na alkohol se u žáka - mladistvého vytváří rychleji než u dospělého.

Je proto nutno žáka před alkoholem chránit - hlavní strategie je včasná a dostatečná prevence.

Prevence

- *název pochází z latiny - znamená předcházející něčemu, ochrana před něčím,*
- **primární** - *cíl - předchází nemoci před tím, než vznikne,*
  - *ve vztahu k alkoholu předchází problémům u těch, kdo ještě nezačali pít alkohol,*
  - *součástí primární prevence je vytváření zdravých sociálních vztahů mimo rodinu,*
- **sekundární** - *provádí se po vzniku nemoci, ale před poškozením organismu,*
  - *ve vztahu k alkoholu pomáhá těm, kdo alkohol pijí,*
- **terciární** - *provádí se u již poškozeného organismu,*
  - *ve vztahu k alkoholu - léčba závislosti, mírnění škod,*

- začíná v útlém dětství

- **ve věku od 3 do 6 let** je dětem vštěpováno vědomí, že
  - zdraví je důležitá hodnota,
  - je potřeba si ho chránit,

- **ve věku od 6 do 12 let**

- prohlubování dovednosti, jak chránit své zdraví,
- rozvíjení sociálních dovedností,
- předávání informací o škodlivosti alkoholu včetně vymezení základních pravidel

tykající se užívání této látky,

- **ve věku od 13 do 22 let**

- nejdůležitější čas prevence u žáka, dochází k tělesnému i duševnímu dozrávání,
- rozvoj schopností,
- počátek řešení problémů, rozhodování se, abstraktního myšlení, vytváření hypotéz, spojování různých věcí.

Způsoby prevence

- „peer program“ - aktivní účast předem připravených vrstevníků žáka, kteří se učí dovednostem práce se skupinou

- rozhodování se,
- řešení problémů - jak přistupovat k vrstevníkovi, který s alkoholem má problém,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- edukativní programy,
- interaktivní a vzdělávací semináře,
- komponované pořady,
- besedy,
- přednášky.

Nezákladnější prevence se odehrává v rodině - dobře vychovává rodič, který žáka

- přijímá,
- očekává od něj zralé chování,
- poskytuje mu jasná pravidla,
- je mu dobrým příkladem.

Zásady prevence

- získání důvěry žáka, umění naslouchání žákovi,
- umění s žákem o alkoholu informovaně hovořit,
- předcházení nudě,
- pomoc žákovi v přijímání hodnot, které usnadňují odmítání alkoholu,
- vytváření zdravých rodinných pravidel,
- pomoc žákovi ubránění se nevhodné společnosti,
- posilování sebevědomí žáka,
- spolupráce s dalšími dospělými.

Škola má významnou roli v prevenci zneužívání alkoholu - její působení je založeno na

- hodnotové orientaci,
- cílené protialkoholní výchově rozložené do různých předmětů, kde lze je využíváno v rámci probírané látky navození tématu alkoholu
  - jeho škodlivosti,
  - možnosti jeho odmítání,
  - bránění se účinkům reklamy.

Škola dále v rámci preventivního programu pořádá

- diskuse,
- přednášky,
- besedy,
- filmová představení,

spolupracuje v řešení této problematiky s rodičem, probírá s ním výchovné problémy žáka s nabídkou jeho zapojení do volnočasových aktivit.

Základní znaky užívání alkoholu žákem

- společné znaky

- ubývání alkoholických nápojů v domácnosti, ztráta peněz a cenných předmětů,
- změna přátel a kamarádů žáka, tito kamarádi mají tendenci se rodiči vyhýbat,
- blízcí přátelé, kteří užívají alkohol,
- zhoršení vzhledu a péče o zevnějšek,
- náhlé zhoršení školního prospěchu a zájmu o učení,
- podrážděnost, nesoustředěnost, agresivita, precitlivělost, žák má tendenci vyhýbání se rodiči a v konfliktech odcházení z domova,

- ztráta zájmů o

- hodnoty,
- oblíbené činnosti,
- lidi,

které žák dříve považoval za důležité,

- **sklon k tajnůstkářství**, tajemné telefonní hovory, volající, který zavěšuje, když někdo jiný zdvihne telefon,

- lhaní, rozporná tvrzení, rozpačitost,

- **problémy s úřady a se zákonem**, drobné krádeže, výtržnictví, rvačky.

Okolnosti zvyšující riziko užívání alkoholu u žáka

- okolnosti na straně žáka

- nedostatek dobrých způsobů, jak zvládat stres,
- nízké sebevědomí,
- po alkoholu výrazně převažují příjemné pocity,
- nízká schopnost vzdorování nepříznivému vlivu okolí,
- agresivita a špatné ovládní,
- nízká inteligence,

- okolnosti na straně rodiny

- nejasná pravidla chování žáka,
- nedostatečná péče o žáka v časném dětství, nedostatečný dohled,
- nedostatečné citové vazby žáka vůči rodiči,
- zneužívání alkoholu rodičem nebo příbuzným,
- malé očekávání od žáka, podceňování jej,
- chudoba, nezaměstnanost rodiče,
- výchova pouze jedním rodičem,

- okolnosti na straně školy

- neprosazovaná pravidla týkající se alkoholu,
- dostupný alkohol ve škole a okolí,
- žák je označený jako problémový,
- záškoláctví,

- okolnosti na straně vrstevníků žáka

- kamarádi mají problémy s autoritami,
- protispolečenské chování kamarádů,
- žák je více ovlivněn kamarády než rodičem,
- kamarádi užívají alkohol.

Okolnosti snižující riziko užívání alkoholu u žáka

- jasná a důsledná pravidla chování žáka v rodině,
- nedostupnost alkoholu okolí žáka,
- ochrana sebevědomí žáka,
- spolupráce školy s rodičem žáka,
- kamarádi žáka
  - respektují dobré dospělé authority,
  - jejich záliby jsou nesouvisející s alkoholem,
  - mají vazbu na dětskou organizaci s dobrým programem volného času,
- dostatek příležitostí pro uplatnění žáka ve škole a mimo školu včetně volnočasových aktivit žáka,
- kvalitní zdravotní a sociální péče,
- společenské normy a zákony jsou vůči užívání alkoholu nepříznivé,
- společnost respektuje zdraví žáka jako hodnotu a podporuje tuto hodnotu,
- čisté prostředí pro rozvoj smyslu žáka pro krásu,
- stabilita životního prostředí žáka.

Přistížení žáka při pití alkoholu ve škole

- ➔ - jasně a průkazně porušení pravidel a vedení školy vychází ze svého sankčního řádu,
- škola upozorňuje zákonného zástupce nezletilého žáka (zákon č. 359/1999 Sb. §7),
- pokud je zjištěné, odkud alkohol pochází, činí se oznámení Policii ČR (zákon č. 37/1989 Sb. §4) a je možné věc posuzovat jako přestupek (zákon č. 200/1991 Sb., o přestupcích §30 odst. 1, písm. a), e), příp. jako trestný čin (zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, §217, odst. 1 a §218),
- rozhovor se žákem - je nutno posoudit situaci, pedagogický pracovník školy informuje
  - ředitele školy,
  - výchovného poradce,
  - školního metodika prevence.

6) Nealkoholová droga ve škole

- závislost na návykových látkách, rozdělení a charakteristika drog, somatické, psychické a sociální důsledky závislosti

- droga

- organická, resp. neorganická látka, často má léčebné účinky,
- při pravidelném užívání způsobuje psychickou i fyzickou závislost,
- její nedostatek vyvolává těžké abstinenci příznaky,

- syndrom závislosti - soubor psychických změn

- emoční,
- kognitivní,
- behaviorální,
- somatické
- vytvoří se jako důsledek opakovaného užívání psychoaktivních látek,
- představuje životní styl, zaměřený na drogu,
- může se utvořit jak na úrovni
  - biologické,
  - psychické.

Příznaky se projevují po dlouhou dobu - cca 12 měsíců

- silná potřeba získat a užívat tuto látku,
- neschopnost kontroly a sebeovládání ve vztahu k jejímu užívání, jedinec bere více a častěji, než původně chtěl,
- abstinenci syndrom - reakce na snížení anebo na abstinenci od obvyklé dávky,
- potřeba drogy je dominantní, dochází k omezení jiných zájmů a potřeb,
- potřeba brání přetrvává, jedinec nedokáže přestat.

- fáze závislosti

- experimentování - příležitostné brání - pravidelné užívání - návykové užívání - drogový stereotyp	- drogu dává, nebere nic, party, pokusy s drogou, - mejdany, diskotéky, - droga na plný úvazek, - vše pro drogu, - rezignace na únik ze závislosti

- způsob podávání

- inhalace,
- resorpce (kůží, sliznicemi)
- perorálně,
- injekčně,
- konečníkem,
- pochvou,
- očima.

Charakteristika hlavních drog, které se mohou vyskytovat v pedagogické praxi

Skupina	Název	Popis působení
Canabis	Marihuana	<ul style="list-style-type: none"> - listy, květy, nízká psychická závislost, - podávání kouřením, ústně, euforie, uvolnění zábran, chuť k jídlu, zmatené chování, zesílení momentálního duševního stavu, - při abstinenci nespavost, zvýšená aktivita, ztráta chuti k jídlu, nervozita, - při předávkování paranoia, možná psychóza, krátkodobé selhání paměti, nevolnost
	Hašiš	<ul style="list-style-type: none"> - světle až tmavě hnědá plastická hmota, nízká psychická závislost, - podávání kouřením, ústně, euforie, uvolnění zábran, chuť k jídlu, zmatené chování, zesílení momentálního duševního stavu, - při abstinenci nespavost, zvýšená aktivita, ztráta chuti k jídlu, nervozita, - při předávkování paranoia, možná psychóza, krátkodobé selhání paměti, nevolnost
	Hašišový olej	<ul style="list-style-type: none"> - olej, nízká psychická závislost, - podávání kouřením, ústně, euforie, uvolnění zábran, chuť k jídlu, zmatené chování, zesílení momentálního duševního stavu, - při abstinenci nespavost, zvýšená aktivita, ztráta chuti k jídlu, nervozita, - při předávkování paranoia, možná psychóza, krátkodobé selhání paměti, nevolnost
Stimační látky	Pervitin	<ul style="list-style-type: none"> - hnědý až bílý prášek nebo roztok, - brání ústně, šňupáním a injekčně, vysoká psychická závislost, možná závislost fyzická, pokles soustředěnosti, euforie, pokles tepové frekvence a krevního tlaku, není chuť k jídlu, pocit zvýšené psychické a fyzické odolnosti, nespavost, schopnost empatie, - při předávkování pokles tělesné teploty, křeče, halucinace, možná smrt, - při abstinenci apatie, dlouhý spánek, podrážděnost, deprese, nervozita, neklid
	Kokain	<ul style="list-style-type: none"> - bílý prášek, různobarevné tablety, - brání ústně, šňupáním a injekčně, vysoká psychická závislost, možná závislost fyzická, pokles soustředěnosti, euforie, pokles tepové frekvence a krevního tlaku, není chuť k jídlu, pocit zvýšené psychické a fyzické odolnosti, nespavost, schopnost empatie, - při předávkování pokles tělesné teploty, křeče, halucinace, možná smrt, - při abstinenci apatie, dlouhý spánek, podrážděnost, deprese, nervozita, neklid
	Crack	<ul style="list-style-type: none"> - bílé krystalky, bílá hmota, - brání kouřením, vysoká psychická závislost, možná závislost fyzická, pokles soustředěnosti, euforie, pokles tepové frekvence a krevního tlaku, není chuť k jídlu, pocit zvýšené psychické a fyzické odolnosti, nespavost, schopnost empatie, při předávkování pokles tělesné teploty, křeče, halucinace, možná smrt, při abstinenci apatie, dlouhý spánek, podrážděnost, deprese, nervozita, neklid brání ústně, šňupáním a injekčně, vysoká psychická závislost, možná závislost fyzická, pokles soustředěnosti, euforie, pokles tepové frekvence a krevního tlaku, není chuť k jídlu, pocit zvýšené psychické a fyzické odolnosti, nespavost, schopnost empatie, - při předávkování pokles tělesné teploty, křeče, halucinace, možná smrt, - i abstinenci apatie, dlouhý spánek, podrážděnost, deprese, nervozita, neklid
	MDMA,MDA (extáze)	<ul style="list-style-type: none"> - barevné tablety s ražbou, - brání ústně, vysoká psychická závislost, možná závislost fyzická, pokles soustředěnosti, euforie, pokles tepové frekvence a krevního tlaku, není chuť k jídlu, pocit zvýšené psychické a fyzické odolnosti, nespavost, schopnost empatie, - při předávkování pokles tělesné teploty, křeče, halucinace, možná smrt, - při abstinenci apatie, dlouhý spánek, podrážděnost, deprese, nervozita, neklid
	Fenmetrazin	<ul style="list-style-type: none"> - prášky, - brání ústně, vysoká psychická závislost, možná závislost fyzická, pokles soustředěnosti, euforie, pokles tepové frekvence a krevního tlaku, není chuť k jídlu, pocit zvýšené psychické a fyzické odolnosti, nespavost, schopnost empatie, - při předávkování pokles tělesné teploty, křeče, halucinace, možná smrt, - při abstinenci apatie, dlouhý spánek, podrážděnost, deprese, nervozita, neklid
Opiáty	Opium	<ul style="list-style-type: none"> - výroba z makové šťávy, přírodní zdroj je mák setý, původně k tlumení bolest, proti kašli, hnědá hmota, - brání ústně, kouřením, vysoká psychická a fyzická závislost, euforie, zklidnění, nevolnost, útlum dýchání, zúžené zornice, tělesný útlum, znečitlivění, pocit lhostejnosti vůči problémům, - při předávkování pomalé povrchní dýchání, lepkavá kůže, křeče, kóma, zástava krevního oběh a dechu, množné úmrtí, - při abstinenci – vodnaté oči, zívání, ztráta chuti k jídlu, podrážděnost, třes, panika, nevolnost, zimnice, pocení, bolesti svalů a kloubů, průjemy
	Morfium	<ul style="list-style-type: none"> - r. 1883 podáván ústně, od roku 1953 injekčně, výroba z opia, ampule, - podávání injekčně, kouřením, vysoká psychická a fyzická závislost, euforie, zklidnění, nevolnost, útlum dýchání, zúžené zornice, tělesný útlum, znečitlivění, pocit lhostejnosti vůči problémům, - při předávkování pomalé povrchní dýchání, lepkavá kůže, křeče, kóma, zástava krevního oběh a dechu, množné úmrtí, - při abstinenci – vodnaté oči, zívání, ztráta chuti k jídlu, podrážděnost, třes, panika, nevolnost, zimnice, pocení, bolesti svalů a kloubů, průjemy
	Heroin	<ul style="list-style-type: none"> - r. 1888 jako lék proti kašli a proti závislosti na morfinu, pro tlumení abstinence příznaků morfinismu, prášek od bílé po hnědou, - brání injekčně, šňupáním, kouřením, inhalací, vysoká psychická a fyzická závislost, euforie, zklidnění, nevolnost, útlum dýchání, zúžené zornice, tělesný útlum, znečitlivění, pocit lhostejnosti vůči problémům, - při předávkování pomalé povrchní dýchání, lepkavá kůže, křeče, kóma, zástava krevního oběh a

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

		dechu, možné úmrtí, - při abstinenci – vodnaté oči, zívání, ztráta chuti k jídlu, podrážděnost, třes, panika, nevolnost, zimnice, pocení, bolesti svalů a kloubů, průjemy
	Metadon	- vyvinut jako odvykací droga na závislost na heroínu, vzniká zde závislost, ale tolik těžká, prášek, roztok, - brání ústně, injekčně, vysoká psychická a fyzická závislost, euforie, zklidnění, nevolnost, útlum dýchání, zúžené zornice, tělesný útlum, znecitlivění, pocit lhostejnosti vůči problémům, - při předávkování pomalé povrchní dýchání, lepkavá kůže, křeče, kóma, zástava krevního oběh a dechu, možné úmrtí, - při abstinenci – vodnaté oči, zívání, ztráta chuti k jídlu, podrážděnost, třes, panika, nevolnost, zimnice, pocení, bolesti svalů a kloubů, průjemy
	Braun	- česká droga jako náhražka čistých opiátů, brání injekčně, vysoká psychická a fyzická závislost, euforie, zklidnění, nevolnost, útlum dýchání, zúžené zornice, tělesný útlum, znecitlivění, pocit lhostejnosti vůči problémům, - při předávkování pomalé povrchní dýchání, lepkavá kůže, křeče, kóma, zástava krevního oběh a dechu, možné úmrtí, - při abstinenci – vodnaté oči, zívání, ztráta chuti k jídlu, podrážděnost, třes, panika, nevolnost, zimnice, pocení, bolesti svalů a kloubů, průjemy
	Codein	- tableta, roztok, - brání ústně, injekčně, vysoká psychická a fyzická závislost, euforie, zklidnění, nevolnost, útlum dýchání, zúžené zornice, tělesný útlum, znecitlivění, pocit lhostejnosti vůči problémům, - při předávkování pomalé povrchní dýchání, lepkavá kůže, křeče, kóma, zástava krevního oběh a dechu, možné úmrtí, - při abstinenci – vodnaté oči, zívání, ztráta chuti k jídlu, podrážděnost, třes, panika, nevolnost, zimnice, pocení, bolesti svalů a kloubů, průjemy
Halucinogeny	LSD	- prášek, různobarevné tablety, impregnované čtverečky papíru, tinktura, - brání ústně, střední psychická závislost, fyzická ne, přeludy, halucinace, změněné vnímání času a prostoru, - při předávkování psychózy, sebevraždy, možné úmrtí, - abstinenční příznaky - zde je působení nevypočitatelné
	Psylocibin (lysohlávka, houbičky)	- sušené hlavičky, vývar, výluh, - brání ústně, střední psychická závislost, fyzická ne, přeludy, halucinace, změněné vnímání času a prostoru, - při předávkování psychózy, sebevraždy, možné úmrtí, - abstinenční příznaky - zde je působení nevypočitatelné
	Mescalín	- brání ústně, střední psychická závislost, fyzická ne, přeludy, halucinace, změněné vnímání času a prostoru, - při předávkování psychózy, sebevraždy, možné úmrtí, - abstinenční příznaky - zde je působení nevypočitatelné, trpí játra
Těkavé látky	Toluen	- čistá tekutina s ostrým zápachem, - brání inhalacími, ve spreji, střední až vysoká psychická závislost, fyzická závislost možná, otupění, polospánek, psychologický útlum, poruchy vnímání, - při předávkování poškození jater, dýchacích cest, mozkových tkání, možné úmrtí, - abstinenční příznaky jsou předrážděnost, deprese, nespavost
	Aceton	- čistá tekutina s ostrým zápachem, - brání inhalacími, ve spreji, střední až vysoká psychická závislost, fyzická závislost možná, otupění, polospánek, psychologický útlum, poruchy vnímání, - při předávkování poškození jater, dýchacích cest, mozkových tkání, možné úmrtí, - abstinenční příznaky jsou předrážděnost, deprese
	Nitroředidlo	- čistá tekutina s ostrým zápachem, - brání inhalacími, ve spreji, střední až vysoká psychická závislost, fyzická závislost možná, otupění, polospánek, psychologický útlum, poruchy vnímání, - při předávkování poškození jater, dýchacích cest, mozkových tkání, možné úmrtí, - abstinenční příznaky jsou předrážděnost, deprese, nespavost
Tlumicí látky	Diazepan	- tablety, ampule, - brání ústy, často s alkoholem, střední až vysoká psychická i fyzická závislost, celkový útlum, setřená řeč, dezorientace, - při předávkování povrchní dýchání, lepkavá kůže, rozšířené zornice, slabý a rychlý puls, kóma, možné úmrtí, - abstinence se projeví úzkostí, nespavostí, třesem, deliriem, křečemi, epileptickými záchvaty
	Rohypnol	- tablety, ampule, - brání ústy, často s alkoholem, střední až vysoká psychická i fyzická závislost, celkový útlum, setřená řeč, dezorientace, - při předávkování povrchní dýchání, lepkavá kůže, rozšířené zornice, slabý a rychlý puls, kóma, možné úmrtí, - abstinence se projeví úzkostí, nespavostí, třesem, deliriem, křečemi, epileptickými záchvaty
	Radepur	- tablety, ampule, - brání ústy, často s alkoholem, střední až vysoká psychická i fyzická závislost, celkový útlum, setřená řeč, dezorientace, - při předávkování povrchní dýchání, lepkavá kůže, rozšířené zornice, slabý a rychlý puls, kóma, možné úmrtí, - abstinence se projeví úzkostí, nespavostí, třesem, deliriem, křečemi, epileptickými záchvaty

Fenobarbital	- tablety, ampule, - brání ústy, často s alkoholem, střední až vysoká psychická i fyzická závislost, celkový útlum, setřená řeč, dezorientace, - při předávkování povrchní dýchání, lepkavá kůže, rozšířené zornice, slabý a rychlý puls, kóma, možné úmrtí, - abstinence se projevuje úzkostí, nespavostí, třesem, deliriem, křečemi, epileptickými záchvaty
Sekonal	- tablety, ampule, - brání ústy, často s alkoholem, střední až vysoká psychická i fyzická závislost, celkový útlum, setřená řeč, dezorientace, - při předávkování povrchní dýchání, lepkavá kůže, rozšířené zornice, slabý a rychlý puls, kóma, možné úmrtí, - abstinence se projevuje úzkostí, nespavostí, třesem, deliriem, křečemi, epileptickými záchvaty
Meprobamát	- tablety, ampule, - brání ústy, často s alkoholem, střední až vysoká psychická i fyzická závislost, celkový útlum, setřená řeč, dezorientace, - při předávkování povrchní dýchání, lepkavá kůže, rozšířené zornice, slabý a rychlý puls, kóma, možné úmrtí, - abstinence se projevuje úzkostí, nespavostí, třesem, deliriem, křečemi, epileptickými záchvaty

A) Postup školy při výskytu podezřelé látky u žáka a při podezření na užití omamné látky žákem

Omamná látka

Identifikace a ukládání látek:

a) Učitel **zajišťující podezřelou látku** (podezření na drogu nebo jinou škodlivou látku)

- v přítomnosti dalšího učitele školy ukládá tuto látku do obálky (s podezřelou látkou nikdo nemani-puluje),

b) Na obálku učitel napíše

- datum,
- čas,
- místo zajištění látky,
- popř. jméno žáka školy,

u kterého byla látka zjištěna.

Obálku

- přelepí,
- opatřuje razítkem školy,
- **uschovává do školního trezoru v prostorách vedení školy.**

c) **O nález nebo zachycení látky škola sepisuje zápis - přesně popíše**

- vzhled látky,
- obal,
- místo a čas nález,
- zápis podepisují dva svědkové,
- zápis
  - podepisuje žák, u něhož je látka nalezena nebo
  - osoba, která nález oznamuje.

V případě odmítnutí podpisu žákem - v zápisu je uvedeno: odmítl podepsat.

d) **Vedení školy bezodkladně uvědomuje** Policii ČR
nikoliv nálezce látky.

- identifikaci látky provádí Policie ČR,

e) V případě zajištění podezřelé látky - žák jeví známky otravy
dává látku stejným způsobem zabezpečenou přivolánímu lékaři.

- vedení školy přivolává lékaře a pře-

f) Ředitel školy bezodkladně o záležitosti informuje

- ostatní členy vedení školy,
- školního metodika prevence.

Řešení popsané záležitosti je pokud možno vždy v rámci dospělých osob přítomen

- ředitel školy, případně
- zástupce ředitele školy, případně
- další vedoucí pracovník podle organizačního řádu školy.

Ohrožení zdraví žáka

a) Učitel příslušné školy zjišťuje ohrožení zdraví žáka v důsledku podezření na požití omamné látky - učitel postupuje jako v případě příchodu žáka do s horečkou, tj.

- žák jevící příznaky užití omamné látky je odveden ze třídy do volné místnosti školy - zde zůstává do doby příchodu rodiče nebo lékařské záchranné služby,
- po tuto dobu je nad žákem zajištěn dohled dospělé osoby,
- učitel informuje
  - členy vedení školy,
  - školního metodika prevence,
- vedení školy informuje ihned rodiče žáka o bližší nespecifikovaných potížích žáka,
- rodič je vyzván k vyžvednutí dítěte a absolvování lékařského vyšetření.

b1) Rodič přichází do školy - při příchodu

- je seznamován se zdravotními potížemi žáka, zejména zúžené zornice, návaly horka, potíže s dýcháním apod.
- obdrží nabídku školy na konzultaci dalších výchovných postupů,
- obdrží adresy specializovaný pracovišť.

b2) Rodič nejde do školy

- škola hodnotí průběžně zdravotní stav žáka,
- přivolává lékařskou službu.

b3) Rodič nejde do školy a stav žáka se rychle zhoršuje

- škola ihned přivolává lékařskou záchrannou službu,
- učitel přítomný u žáka vyhotovuje podrobný zápis průběhu celé záležitosti,
- učitel přítomný u žáka o záležitosti informuje
  - členy vedení školy,
  - školního metodika prevence.

c) Škola následně zve nejrychlejší cestou rodiče problémového žáka k jednání,

- rodič je vedením školy seznamován
  - se všemi skutečnostmi případu,
  - se skutečností porušení školního řádu školy,
  - s návrhem výchovného opatření doporučeného a schváleného pedagogickou radou školy,
  - s adresou specializované pomoci,
- škola nabízí rodiči pomoc tj. zejména monitorování žáka, pravidelné schůzky rodič + třídní učitel + školní metodik prevence nebo výchovný poradce,
- škola vyhotovuje z jednání zápis, jehož jedno paré dostává rodič.

d) Žáci školy jsou obecnou formou na třídnických hodinách

- seznamování se záležitostí,
- upozorňování na závažnost
  - držení,
  - přechovávání,
  - užívání

návykové látky a to nejen v areálu školy,

- seznamování se skutečností, že žák v případě prokazatelného užití návykové látky
  - v areálu školy nebo
  - na akcích pořádaných školou

porušuje školní řád školy a je kázeňsky trestán podle školního řádu školy.

e) Třída, v níž je záležitost návykové látky řešena,

- je v dalším vyučování monitorována,
- pracují zde odborníci primární a sekundární prevence,
- proběhne zde mimořádná třídní schůzka rodičů, na níž
  - všichni přítomní rodiče jsou informováni o proběhlé záležitosti, o stanovisku školy,
  - všichni přítomní rodiče jsou informováni o tom, jak škola dále pracuje
    - s touto rizikovou třídou a
    - s rizikovým žákem v preventivní oblasti,

- všichni přítomní rodiče jsou
  - vybídnutí ke spolupráci při výskytu sociálně nežádoucího chování žáka,
  - seznamování s účinky a příznaky užití návykových látek žákem,
  - seznámení s náplní práce a konzultačními hodinami
    - výchovného poradce,
    - školního metodika prevence,
  - seznámení se skutečností, že žák pod vlivem návykové látky ve škole porušuje školní řád školy včetně sankcí z tohoto porušení vyplývající - výchovná opatření.

Podezření, že žák užívá pravidelně návykovou látku

a) Školní metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel nebo pracovník pověřený ředitelem školy podle svých odborných možností a komunikativních sociálních dovedností provádí

- diskrétní šetření a pohovor se žákem,
- doporučuje mu rozhovor s odborníkem,
- odkazuje jej na
  - odborníky ze zdravotnického zařízení,
  - pedagogicko - psychologickou poradnu,
  - středisko výchovné péče.

b) V případě nedůvěry ze strany žáka k tomuto pracovníkovi školy je nezbytná již při prvním pohovoru součinnost

- odborníka pedagogicko - psychologické poradny,
- střediska výchovné péče,
- sociálního kurátora,
- pracovníka oddělení péče o dítě sociálního odboru obce apod.

c) Školní metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel nebo pracovník pověřený ředitelem školy vzniklou situací nadále **monitoruje**

- při důvodném podezření kontaktuje rodiče,
- v případě, že
  - je negativní reakce rodiče na sdělení skutečnosti,
  - rodič nezařizuje pro žáka další péči,

uvědomuje pracovník školy oddělení péče o dítě sociálního odboru obce.

d) V **akutním případě**, tj.

- po průkazném zjištění užívání návykové látky ve škole,
- v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn návykovou látkou v době vyučování ředitel školy nebo pověřený pracovník školy uvědomuje současně
  - rodiče,
  - zdravotnickou službu první pomoci,
  - oddělení péče o dítě sociálního odboru obce.

Základní pojmoslovi

- uživatel	- jedinec užívající návykové látky	- je na něho pohlíženo jako na nemocného
- distributor	- jedinec dodávající návykové látky	- je na něho pohlíženo jako na pachatele
- obě role se mohou překrývat		
- užívání návykové látky	- v ČR není trestné	- není žádoucí
- prodej, předávání nebo výroba návykové látky		- v ČR trestné
- trestní zákon č. 140/1961 Sb., v platném znění, zákon č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a toxikománií, v platném znění - zákonná povinnost tento trestný čin, tj. <ul style="list-style-type: none"> - prodej, - předávání, - výroba návykové látky přikazít, - distributora povinnost ihned ohlásit policii.		

B) Obecný postup školy při výskytu návykové látky v areálu nebo v okolí školy

Legislativní opora Interní předpisy školy	Konkrétní postup školy v reakci na danou skutečnost	Další činnost školy
--	--	---------------------

U žaka jsou nalezeny legální návykové látky		
<ul style="list-style-type: none"> - pití a kouření pod povolenou věkovou hranici - škola má zpracovanou směrnici k užívání povolených medikamentů žáky - učitel školy je si vědom možnosti zneužití těkavých látek 	<ul style="list-style-type: none"> - učitel školy prodiskutuje problém se žákem, resp. zajišťuje - projednání se školním psychologem nebo výchovným poradcem, nebo - jiným členem poradního týmu školy 	<ul style="list-style-type: none"> - informován rodič, - informování ostatních učitelů školy, - iniciování rozpravy s externím protidrogovým koordinátorem
U žaka je zjištěno vlastnictví zakázané drogy		
<ul style="list-style-type: none"> - podle zákona č. 112/1998 Sb., kterým se doplňuje zákon č. 140/1961 a č. 200/1996 Sb. je zakázáno vlastnit větší než určité množství drogy, - učitel školy nesmí bez svolení žáka provádět šetření, pouze policie je oprávněna u osob podezřelých ze zneužívání drog provádět toto šetření, - legislativou je dána ohlašovací povinnost školy 	<ul style="list-style-type: none"> - odebrání látky a její zničení za přítomnosti svědka nebo - uložení látky na bezpečném místě - školní sejf - se zpracovaným záznamem podle platné směrnice školy, - prodiskutování případu se žákem nebo - zajištění intervence školního metodika prevence nebo - školního psychologa nebo - výchovného poradce 	<ul style="list-style-type: none"> - informován rodič, - informování ostatních učitelů školy, - postoupení případu dále orgánu sociálně právní ochrany dítěte obce a Policie ČR, - iniciování obecné rozpravy s externím protidrogovým koordinátorem
Na půdě školy je nalezen žák pod vlivem drog (nebo alkoholu), resp. trpí abstinenčními příznaky		
<ul style="list-style-type: none"> - okamžité zajištění žakovy bezpečnosti, - učitel nesmí bez svolení žáka provádět šetření, pouze Policie ČR je oprávněna u osob podezřelých ze zneužívání drog provádět toto šetření 	<ul style="list-style-type: none"> - provedení záznamu o případu, - prodiskutování problému se žákem nebo - zajištění projednání se školním psychologem nebo - výchovným poradcem nebo - školním metodikem prevence 	<ul style="list-style-type: none"> - informován rodič, - informování ostatních učitelů školy, - postoupení případu dále orgánu sociálně právní ochrany dítěte obce a Policie ČR, - iniciování obecné rozpravy s externím protidrogovým koordinátorem
Žák je přistižen při prodeji drog		
<ul style="list-style-type: none"> - prodej drogy je nezákonný, - ohrožení mravní výchovy žáka 	<ul style="list-style-type: none"> - odebrání látky a její uložení na bezpečném místě - školní sejf se zpracovaným záznamem podle platné směrnice školy, - prodiskutování případu se žákem nebo - zajištění intervence školního psychologa nebo - výchovného poradce 	<ul style="list-style-type: none"> - informování ostatních učitelů, - postoupení případu Policii ČR, - zvážení vhodnosti informování žáků školy
V areálu školy jsou nalezeny drogy, nebo vybavení k jejich užívání		
<ul style="list-style-type: none"> - zajištění bezpečné likvidace injekčního vybavení 	<ul style="list-style-type: none"> - zajištění bezpečného uložení drogy nebo vybavení pro předání Policii ČR, - provedení záznamu o případu 	<ul style="list-style-type: none"> - informování ostatních učitelů, - postoupení případu Policii ČR, - zvážení vhodnosti informování žáků školy
Žák se svěřuje s tím, že užívá drogy		
<ul style="list-style-type: none"> - vzhledem k věku žáka zachování mlčenlivosti 	<ul style="list-style-type: none"> - nabídnutí rady a podpory žákovi, - zachování mlčenlivosti, - vyhledání externí pomoci pro žáka 	<ul style="list-style-type: none"> - vhodnou formou informování rodiče žáka a současně - postoupení problému externí pomoci pro žáka
Vedení školy zjišťuje, že v místě sídla školy lze získat drogy		
<ul style="list-style-type: none"> - škola nenese právní odpovědnost mimo své území 	<ul style="list-style-type: none"> - škola vchází ve styk <ul style="list-style-type: none"> - s místními organizacemi, - s Policií ČR, sděluje jim potřebné aktuální informace, - škola informuje žáky, - škola informuje rodiče 	<ul style="list-style-type: none"> - podrobné informování všech pracovníků školy o místním problému s drogami
Rodič žáka vykazuje problémy se zakázanými drogami (nebo alkoholem)		
<ul style="list-style-type: none"> - učitel podle <ul style="list-style-type: none"> - závažnosti a - možného ohrožení žáka v rodině poskytuje přiměřené informace institucím v oblasti sociální péče 	<ul style="list-style-type: none"> - škola <ul style="list-style-type: none"> - rodičovi doporučuje poradenskou službu, - žákovi školy poskytuje příslušné informace a další pomoc 	<ul style="list-style-type: none"> - škola posuzuje vliv poradenské služby vůči rodiči na žáka
Rodič hledá ve škole radu, jak řešit problémy s drogami u svého žáka		
<ul style="list-style-type: none"> - respektování specifika každého jednotlivého případu, - škola poskytuje informace o poskytovaných externích službách 	<ul style="list-style-type: none"> - škola rodiči doporučuje kontaktování poradenské služby 	<ul style="list-style-type: none"> - škola zvažuje vtaž poradenské externí služby a žáka
Pracovník školy užívá drogy (nebo holduje alkoholu)		
<ul style="list-style-type: none"> - zákoník práce, - pracovní řád školy 	<ul style="list-style-type: none"> - škola doporučuje pracovníkovi vyhledání odborné pomoci, - jasné označení nedostatku v práci daného pracovníka školy a vyvození příslušných varovných opatření 	<ul style="list-style-type: none"> - škola realizuje všechny způsoby pomoci pracovníkovi, - identifikace všech osob, kterých se daný případ dále dotýká

7) Tabakismus ve škole

Tabakismus nebo nikotinismus = kuřáctví, závislost na nikotinu.

Zákon - definuje kouření jako zvláštní druh toxikomanie, který škodlivě působí na zdraví kuřáků i nekuřáků bezprostředně vystavených účinkům kouření.

Tabakismus

- stává se mezi (**nejen**) českými žáky a dospívajícími velmi závažným zdravotním problémem,
- vyžaduje reakci a příslušnou reakci ze strany
  - rodičů,
  - výchovných poradců škol,
  - školních metodiků prevence škol,
  - učitelů jednotlivých škol,
  - lékařů - odborníků,
  - vlády.

Úvod

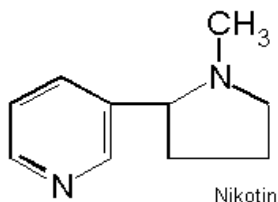
- jedna z prvních návykových látek, s níž se dítě ve svém životě setká v našich poměrech - tabák (často v kombinaci alkoholem),
- proto jsou **tyto látky obecně vhodné pro nácvik prevence,**

- pokud se žák učí čelit tabáku a alkoholu, dokáže lépe čelit i ostatním nebezpečným návykovým látkám,

- s masovým rozšířením kuřáckých návyků se začínají masověji objevovat i negativní důsledky,
- v současnosti celosvětová spotřeba tabáku roste - cca o 3% ročně, především v rozvojových zemích,
- v rozvinutých zemích světa tento společenský zlovyk ztrácí na popularitě - kouří kolem 25% populace nad 15 let,
- kouření reálně začíná v 12 - 15 letech věku,
- 80 - 90% kuřáků začíná kouřit před 18. rokem věku,
- žáci ve věku 12-14 let jsou cílovou skupinou tabákové reklamy,
- **v ČR kouří více mladistvých a mladých než dospělých.**

Charakteristika kouření

- je to naučené chování,
- po jistě době je závislost fyzická,
- je to vdechování tabákového kouře
  - tím se do organismu dostává **více než 2000 různých chemických látek schopných dalších reakcí, které mají mnohdy významné účinky na lidský organismus,**
  - kouř vzniká nedokonalým spalováním tabák

Chemický vzorec nikotinu

zdroj: Tabák - stručně, 2009

Složení tabákového kouře

zdroj: Pacola, 2008

Způsoby užití tabáku

- kouření,
- žvýkání,
- šňupání.

Formy tabákových výrobků

- cigarety,
- doutník,
- jemný prášek na šňupání,
- beztabákové kuřivo,

V ČR

- bezdýmny tabák - šňupací a orální,
- tabák hořící - cigarety, dýmky, doutníky.

- řezaný tabák do dýmek,
- žvýkací tabák,
- vlhký šňupek - pytlík z jemného papíru - jako čaj - naplněné drceným tabákem.

Teorie vzniku závislosti na nikotinu

- návykovost na tabáku
  - poprvé zaznamenána v 16. století,
  - počáteční nárůst tolerance vede ke zvýšenému požívání,
- psychická závislost na cigaretě
  - stav vyvolaný podáváním drogy - přání drogu užívat,
  - stává se součástí životního stylu,
- fyzická závislost na nikotinu - po dvou letech kouření,
  - stav vzniká dlouhodobým užíváním drogy,
  - při vysazení drogy se dostavuje výskyt abstinčních projevů a abstinčního syndromu.

Abstinční projev a abstinční syndrom

- nezvladatelná chuť na cigaretu,
- zvýšená nervozita,
- nesoustředěnost,
- změny nálad až deprese,
- podrážděnost,
- nespavost,
- únava,
- problémy s trávením,
- bolesti žaludku,
- zácpa.

Kuřák závislý na nikotinu má zmožené nikotinové receptory v mozku - proto jediná cigareta i po letech abstinence znamená návrat ke kouření.

Motivace ke kouření - obecně

- *interpersonální* - získat uznání vrstevníků, vzdorovat autoritám,
- *sociální* - potřeba identifikovat se s určitou subkulturou,
- *fyzická* - fyzické uspokojení, uvolnění, odstranění fyzických obtíží,
- *emocionální* - uvolnění od psychické bolesti, řešení osobních problémů, snížení úzkosti, špatné nálady,
- *intelektuální* - uniknout nudě, řešit umělé problémy,
- *filozofická* - objevovat nové pohledy na svět, hledat smysl života.

Motivace ke kouření - děti, žáci, dospívající

- vypadá to dobře,
- z nudy,
- je to společenské,
- kouření zabraňuje tloustnutí,
- kouří všichni jejich přátelé,
- jen chtějí zjistit, jaké to je,

- kouření je uklidňuje, když jsou ve stresu,
- kouření jim dodává sebedůvěru,
- jeho rodič nechce aby začali, tak začínají,
- teď už nemohou přestat,
- přátelé jim dávají cigaretu, chutná jim to, tak pokračují.

V mnoha případech pomáhá cigareta získat žákovi sebedůvěru

- kouří stejné cigarety jako hrdinové z billboardů,
- časem se stává také stejně závislý.

V ČR kouří

- 20 - 30% obyvatel ve věku nad 15 let,
- 40 - 50% mladých mezi 15 a 18. rokem, zejména dívky,
- je to alarmující trend i přes celkový pokles kuřáků - cca o 10% za posledních 10 let,
- přestávají spíše starší muži.

Rizikové skupiny, kteří podléhají lehčeji závislosti na kouření

- **děti, žáci a dospívající,**
- lidé, kteří se s drogami setkávají kvůli své profesi,
- lidé z disharmonické rodiny,
- lidé s nižším inteligenčním kvocientem,
- osoby promiskuitní.

Definice kuřáctví

Pravidelný kuřák

- dospělý - kouří v době šetření alespoň jednu cigaretu denně,
- děti, žáci a dospívající - kouří alespoň jednu cigaretu týdně.

Příležitostný kuřák

- kouří pouze občas, pokud cítí potřebu, pokud ne, nezpůsobí žádné komplikace.

Návykový kuřák

- kouří ze zvyku, psychodynamické procesy nejsou tak fixovány, aby mohla vzniknout psychická závislost.

Kuřák s psychickou závislostí

- kouří hlavně kvůli kuřáckému rituálu.

Kuřák s psychickou i fyzickou závislostí - důležité jsou účinky nikotinu, které vyhledává.

Bývalý kuřák

- vykouřil během života 100 cigaret, ale v době šetření nekouří.

Nekuřák

- nikdy nevykouřil 100 a více cigaret.

Závislost na nikotinu

- dospělý - zapaluje si cigaretu do hodiny po probuzení,
- děti, žáci a dospívající - i když kouří jednu cigaretu týdně, mohou mít abstinenční příznaky a být tak závislí na nikotinu

Kouření žáků a dospívajících

- ve školní populaci je kouření ve srovnání s alkoholem hromadnějším jevem,
- cigareta - postavení symbolu mužnosti a dospělosti,
- v základní škole každoročně přibývají pravidelní nebo nepravidelní kuřáci, stejně tak ve střední škole,
- kuřáctví je spojeno s prospěchem - čím horší prospěch, tím více žák kouří,
- kuřáci v základní a střední škole vykouří méně než deset cigaret denně,
- místo, kde žáci a dospívající kouří převážně - ulice, park, apod.

Kuřáctví je zařazeno jako nemoc a jeho diagnóza je pod číslem F-17 drogová závislost.

Argumenty pro ukončení kouření

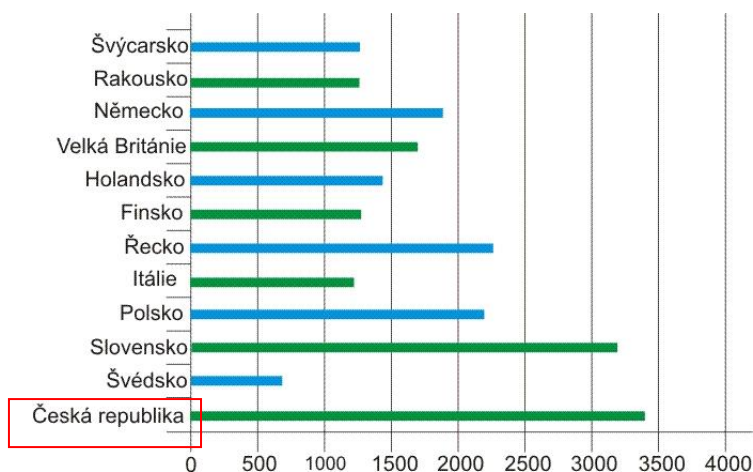
- zdravotní - onemocnění z kouření tabáku
  - chronická plicní onemocnění,
  - nádorová onemocnění,
  - kardiovaskulární onemocnění,
  - snížená fertilita (plodnost) a schopnost erekce,
  - choroby trávicího ústrojí,
  - zhoršený sluch a zrak,
  - vliv na psychiku,
  - dvojnásobná pravděpodobnost vzniku lupénky, atd.,
- společenské - dech kuřáka zapáchá,
  - závislost - někteří kuřáci se za svou závislost stydí,
  - pasivní kouření - kuřáci škodí svému okolí,
- finanční - výdaje nekuřáka proti kuřákovi

Počet cigaret za den	Prokouřeno za 1 rok	Prokouřeno za 20 let
10	15 000 Kč	300 000 Kč
20	30 000 Kč	600 000 Kč
30	44 000 Kč	880 000 Kč
40	59 000 Kč	1 180 000 Kč
50	73 000 Kč	1 460 000 Kč

Výpočet předpokládá průměrnou cenu krabičky cigaret 80,- Kč

Pasivní kouření

- vdechování kouře z tabákových výrobků v uzavřených prostorách se v těchto místech nacházejí
  - člověk v místnosti s neohleduplným kuřákem
  - mezi nejohroženější oběti pasivního kouření patří děti
- nedobrovolní kuřáci, kteří
  - je vystaven zátěži dvou cigaret denně,
  - dopady na zdraví nejhorší v průběhu prvních pěti let života.

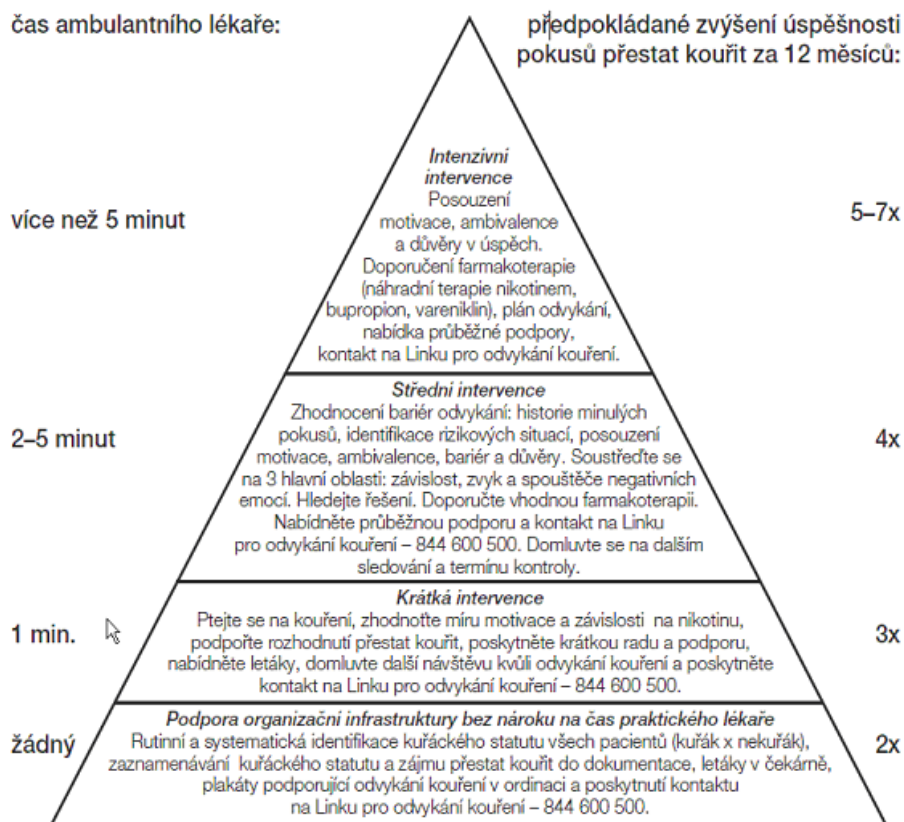
Odhad počtu úmrtí - pasivní kouření

zdroj: Kouření a alkohol - VZP

Způsoby odvykání kouření

- sebeodvykání,
- poradny pro odvykání kouření, výchovné programy,
- telefonické programy,
- farmakologická léčba,
- hypnóza,
- akupunktura,
- poradenství lékaře,
- programy hromadných sdělovacích prostředků,
- behaviorální terapie.

Model počátků kouření a cyklů odvykání

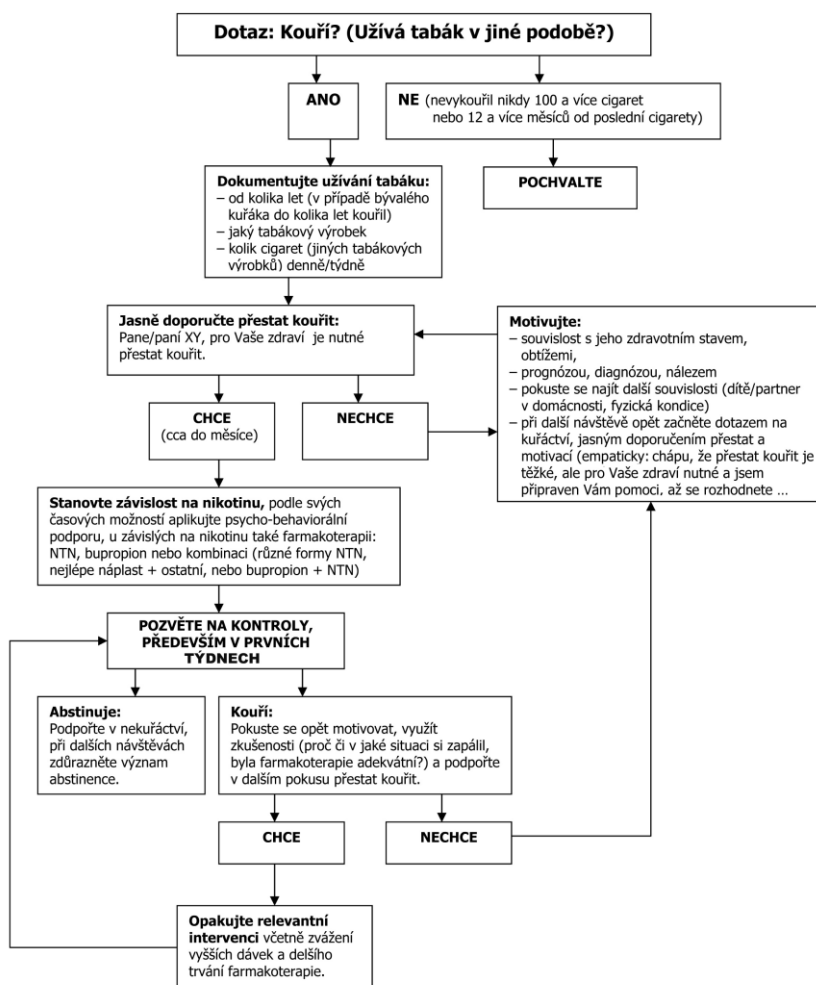

zdroj: Kouření a alkohol - VZP

Základní požadavky na ochranu dětí, žáků a dospívajících od tabákových výrobků

- minimální reklama tabákových výrobků,
- promítání varovného upozornění na kouření před filmy,
- zákaz
  - sponzorování,
  - prezentace loga,
  - značek na veřejnosti,
- dodržování zákazu prodeje tabákových výrobků pod stanovenou věkovou hranicí 18 let, osobní doklad při nákupu, prodej tabáku přesunout mimo potraviny do specializovaných prodejen,
- vzdělávání o epidemii dětského kuřáctví zařazeno do rámcových vzdělávacích programů,
- odstranění automatů na cigarety,
- zákaz prodeje tabáku souběžně s potravinami,
- zákaz žákovského kouření ve škole, který je efektivně vymahatelný a kontrolovatelný,
- informování rodiče o závadnosti cigaret,
- užívání tabákových výrobků dětmi postaveno mimo zákon,
- povinné informace o epidemii kouření veřejnoprávními médii.

Schéma léčby kouření

zdroj: Kouření a alkohol - VZP

Návykové problémy u žáků a dospívajících

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- závislost se vytváří podstatně rychleji
- vyšší riziko těžkých otrav
- vyšší riziko nebezpečného jednání
- zřetelné zaostávání v psychosociálním vývoji (oblast vzdělávání, citového vyzrávání, sebekontroly, sociálních dovedností apod.),
- experimentování s návykovými látkami je u žáků a dospívajících spojeno s většími problémy v různých oblastech života (rodina, škola, trestná činnost atd.),
- tendence zneužívání širšího spektra návykových látek, přecházení od jedné ke druhé, více látek současně,
- recidivy závislosti žáků a dospívajících jsou časté.
- během měsíců,
- nižší tolerance, menší zkušenost, sklon k riskování,
- pod vlivem návykové látky,

Kouření a zákon - od 1.1.2006 nabývá účinnosti zákon č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, tzv. tabákový zákon - obsahuje

- omezení dostupnosti tabákových výrobků a zákaz kouření,
- zákaz prodeje tabákových výrobků osobám mladším 18 let,
- je vyloučen prodej tabákových výrobků takovou formou, kdy nelze ověřit věk kupujícího,
- zákaz prodeje výrobků napodobujících tvar a vzhled tabákových výrobků ve formě potravinářských výrobků nebo hraček,
- na kulturních, společenských a sportovních akcích určených pro osoby mladší 18 let, je prodej tabákových výrobků zakázán,
- zákaz kouření na nástupištích, v čekárnách, v zařízeních společného stravování provozovaných na základě hostinské činnosti, pokud nemají zvláštní prostory.

8) Stres ve škole

Stres - pojem, který

- v současnosti je spojován s řadou oblastí života člověka,
- se nevyhýbá běžnému životu školy.

Ve škole

- **žák je vystavován situacím specifickým pro toto prostředí** - ty kladou na něj nároky - působí jako **stresory**, tj. působí u něj stres s důsledky na

- psychickém a
- fyzickém stavu,
- na jeho školním výkonu.

Zátěžové situace u žáků mohou vyvolat tzv. **subjektivně prožívaný distres** - vzniká na bázi souběhu společensko - sociálních faktorů.

Školní zátěžová situace - aktuální (potenciální) situace - žák ji považuje za

- nepříjemnou,
- náročnou,
- obtížně zvládnutelnou,
- nebezpečnou somaticky nebo psychosociálně.

Zátěžové situace pro žáka jsou především

- ústní zkoušení,
- vyvolání k tabuli,
- hrozí špatné vysvědčení,
- psaní písemné práce,
- hrozí propadnutí,
- prezentování referátu nebo domácí práce před třídou,
- ohodnocení výkonu žáka špatnou známkou,
- hádka se spolužákem,
- pokárání žáka od učitele,
- ponížení a posměch od spolužáků,
- používání zakázaných nápověd při zkoušení,
- opisování,
- odpovídání nahlas z lavice po vyvolání učitelem,
- známkové předvádění dovedností před učitelem a spolužáky,
- ohodnocení chování špatnou známkou na vysvědčení,
- fyzická potyčka se spolužákem,
- neznámkové předvádění dovedností před učitelem a spolužáky,
- pozdní příchod do vyučování,
- přehlížení od spolužáků.

Nejnáročnější zátěžová situace podle žáka - průzkum

- ústní zkoušení,

- zkoušení u tabule,
- hrozba špatného vysvědčení,
- psaní písemné práce.

Je to situace, kdy žák

- podává výkon a současně
- v daný okamžik je hodnocen.

V některých průzkumech je mezi nejnáročnějšími zátěžovými situacemi

- **šikana,**
- **strach ze spolužáka.**

Pro zvládnutí zátěžové situace volí žák **copingové strategie** (coping = zvládnutí).

Je to dynamický proces - dochází v něm k **interakcím mezi žákem a stresovou situací.**

Copingová strategie žáka může být v rozporu s očekáváním a požadavkem učitele, zejména

- plánovité řešení problému	- žák analyzuje problém, řeší ho,
- hledání kontaktů s jinými lidmi	- vyhledávání sociální opory mimo školu,
- vyhýbání se kontaktu s nepříjemnou situací	- popírání, odvádění pozornosti,
- nekontrolovatelné vybití emocí	
- absence zvládnutí situace	- nicnedělání, rezignace na řešení situace.

Jak se žák může vypořádat se stresem

- při své činnosti ve škole i mimo školu vlastním úsilím

- hledá záchytný bod (skutečnost), který(á) pomůže kontrolovat situaci v daném stresovém okamžiku, např. komunikace s vyučujícím apod.,

- je uvolněný i při zkoušení z předmětu náročného na vědomosti,
- po příchodu ze školy odpočívá, resp. věnuje se aktivnímu odpočinku - sport, pročištění mysli,
- **podílí se na budování klidného rodinného zázemí ve své rodině a komunikuje s rodičem,**
- **vytyčuje si uskutečnitelné cíle odpovídající vlastním schopnostem,**
- **neláme si hlavu s maličkostmi, které neovlivní,**
- upřednostňuje opravdu důležité věci, ostatnímu ponechává průběh,
- zachází s každým úkolem v pořadí podle důležitosti,
- uvědomuje si původ stresových situací,
- nepodléhá extrémním reakcím na záležitosti každodenního života,
- spolupracuje s ostatními lidmi, se kterými přichází do styku,
- **alkohol a drogy mohou zakrýt stres, neodstraní problémy,**
- snaží se využívat stresovou situaci ve svůj prospěch,

- za pomoci učitele, který

- uplatňuje
  - motivační nebo
  - aktivizační nebo
  - didaktické dovednosti,
  - úspěšnou diagnostiku situace a tím vede žáka k rozvoji jeho osobnosti,
- usměrňuje vztahy mezi žáky,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- spoluutváří klima třídy,
- vede účinnou a uklidňující komunikaci s žákem, přitom nesklouzává k postojům vycházejícím z osobnostních sklonů nebo chvilkových nálad,
- vytváří komunikativní prostředí mezi ostatními žáky ve třídě.

9) Volnočasové aktivity žáka

Škola je všeobecně rozšířená výchovně - vzdělávací instituce, očekává se zde vytváření předpokladů pro úspěšný vstup mladé generace do

- profesionálního,
- občanského,
- **volnočasového života.**

Základní stupeň školy je povinný, stupně střední a vyšší zahrnují rostoucí počet příslušníků dospívající mládeže a mladých dospělých.

Úlohu výchovy ve volném čase žáka škola uplatňuje

- přímo,
- prostřednictvím svých zařízení.

Dobrovolná účast žáka na volnočasových aktivitách školy

- vytváří prostor pro rozvoj jeho individuálních předpokladů formou jednorázových i pravidelných činností,

- zabezpečuje mu funkci
  - vzdělávací a výchovnou,
  - kulturní,
  - sociálně-preventivní,
  - zdravotní (regenerační a relaxační),
  - oddechovou,
  - kompenzační.

Škola ve spolupráci s rodiči, institucemi volného času a obcemi rozvíjí a kultivuje zájmy a nadání, sociální vztahy a demokratické občanství žáka.

Volnočasové aktivity ve škole v letech školní docházky

- odkrývají zájmy a nadání žáka,
- rozvíjejí je samy nebo
- tomuto rozvoji dávají podněty.

Jejich prostřednictvím se utváří pozitivní vztah žáka k

- dalšímu vzdělávání,
- budoucí profesi,
- dalšímu životu.

Působení současné školy ve volném čase - pomáhá žákovi zpřístupňovat poznání poskytované vyučováním

- jednorázové aktivity - volnočasové činnosti, které

- rozšiřují a prohlubují obsah vyučovacího procesu,
- mají oddechovou a kompenzační funkci,
- šanci pro každého žáka a jeho volný čas, zejména
  - návštěvy historických památek, kulturních, sportovních a dalších obdobných ak-

cí,

- školní slavnosti, zábavy, taneční a plesy,
- mezitřídní, meziškolní sportovní utkání a jiná soutěžní setkání,
- lyžařské výcvikové zájezdy a školy v přírodě,
- putovní, stále prázdninové tábory nebo zahraniční zájezdy pořádané školou,

- soutěže

- místní,
- regionální,
- celostátní,
- mezinárodní,
- významná je soustava celostátních soutěží - olympiád
  - přírodovědné (matematická, fyzikální, biologická, chemická),
  - společenskovedních (český jazyk, cizí jazyky, dějepis, zeměpis),
  - různé druhy individuálního a kolektivního sportu,

- třídní a školní výbory,

- žákovské sněmy,

- žákovské parlamenty** - mezi jejich funkce patří zejména
- podílení se na udržování pořádku a kázně ve škole,
  - zlepšování studijních výsledků,
  - spoluúčast žáka na životě školy,
  - účelné využívání volného času.

Školní kluby

- žákovi umožňují seznamovat se s konkrétní oblastí zájmu prostřednictvím škály komplexně koncipovaných, na sebe navazujících způsobů činnosti,
- v průběhu jejich plnění se seznamuje žák s věcnými souvislostmi, využívá poznávacích i praktických činností včetně soutěží,
- jednotlivé aktivity jsou dále přizpůsobovány konkrétním podmínkám a uplatňují vlastní nápady žáka.

Žákovská samospráva má značné možnosti

- probouzí zájem žáka o společné otázky života ve škole i mimo ni,
- učí demokratickým způsobům
  - jednání,
  - rozhodování,
  - přejímání odpovědnosti za převzaté úkoly.

Dosavadní zkušenosti potvrzují potřebu žákovskou samosprávu uplatňovat v širším měřítku, důrazněji než dosud a také tímto způsobem přispívat k účelné organizaci volného času žáků školy a jejich výchově k demokratickému občanství.

Klima školy - kromě

- příležitostných aktivit,
- soustavných aktivit také
- spoluúčasti žáka na činnosti školy.

Pro rozvoj osobnosti žáka význam také celkové ovzduší školy.

Volnočasové činnosti jsou podporou

- iniciativy žáka,
- motivace aktivní účasti žáka na životě školy,
- týmové spolupráce žáků

a proto tak mnoho záleží na atmosféře uvnitř školy.

Volnočasová zařízení školy - v rámci školy specifická zařízení pro působení ve volném čase žáků

- navazují na zkušenost evropských zemí,
- poskytují citlivý přístup k žákovi,
- napomáhají překonávání odtrženosti školy od zájmů
  - žáka,
  - života,
  - obce,
  - společnosti.

Důsledek - význam kladený na zřetele výchovného poslání volnočasových zařízení školy projevující se jejich rozmanitostí

- knihovny,
- čítárny,
- jednoduchá hřiště,
- kluby,
- zájmové kroužky.

10) Delikvence, kriminalita žáka

Kriminalita mládeže

- zahrnuje jednání osob do věku 18 let,

- důsledkem je překročení právních a společenských norem - trestný čin,
- osoby ve věku 15-18 let se označují jako **mladiství** - jsou trestně odpovědné s jistým omezením,
- osoby mladší 15 let nejsou trestně odpovědné,
- páchá-li však žák mezi 12. až 15. rokem věku čin, za který lze uložit výjimečný trest - v občansko - právním řízení je možné uložení ochranné výchovy, ukládá příslušný soud.

Širším pojem než kriminalita - **delikvence** - činnost porušující

- právní normy,
- společenské normy, tzn.

širší normy, proto se vztahuje i na žáky a dospívající - stávají se **delikventy**.

Podle stupně závažnosti porušení normy je takové chování

- disociální,
- asociální,
- antisociální.

Závažnost chování

- stoupá s věkem,
- má tendenci se prohlubovat,

- disociální chování

- kázeňské přestupky ve škole,

- neposlušnost,
- vzdorovitost,
- negativismus,
- lži,

- asociální chování

- alkoholismus,
- záškoláctví,
- toxikomanie,
- útěky,
- toulky,
- tabakismus,
- demonstrativní sebepoškozování,
- gamblerství,
- prostituce, tzn.

jedinec poškozují spíše sebe než okolí,

- antisociální chování (závažné protisociální jednání) - veškerá trestná činnost

- krádeže,
- loupeže,
- vandalství,
- sexuální delikty,
- zabití a vraždy.

Práce s těmito žáky a dospívajícími - prevence sociálních deviací

a) prevence primární - nejdůležitější, spolupráce se sociálně zdravými jedinci, nepáchajícími delikventní činností, prevenci provádějí

- rodič,
- učitel,
- společnost,
- lokální společenství.

Subjekty prevence jsou děti, žáci a dospívající

- selhávající ve škole,
- s poruchami chování,
- zneužívání a týrání v rodinách,
- ze čtvrtí s vysokou úrovní kriminality,
- z rodin pod hranicí životního minima,
- z neúplných rodin.

Je necíleně orientována **na celou společnost**, její instituce a občany, spočívá

- převážně v optimalizaci podmínek
  - životních,
  - sociálních,
  - materiálních,

- v péči o náležité fungování všech prosociálních aktivit vedoucích ke vhodné socializaci jedince a pozitivnímu rozvoji společnosti.

Zahrnuje

- výchovné,
- vzdělávací,
- volnočasové,
- osvětové,
- poradenské

aktivity zaměřené na nejširší veřejnost **se zvláštní pozorností na pozitivní ovlivňování zejména žáků a dospívajících** (využívání volného času, možnosti sportovního využití).

b) prevence sekundární - jedinci balancující na hraně, **u nichž je pravděpodobnost, že se stanou pachateli trestné činnosti,**

- sociálně patologické jevy
  - drogová a alkoholová závislosti,
  - záškoláctví,
  - gamblerství,
  - povalečství a vandalismus,
  - internetnické konflikty,
  - dlouhodobou nezaměstnanost,

úkolem prevence je strhnout jedince na dobrou stranu,

- instituce
  - sociální pracovníci mezi rizikovou mládeží v terénu,
  - výchovné ústavy,
  - pedagogicko - psychologické poradny,
  - protidrogová centra,
  - církevní charitativní organizace,
  - **učitel,**
  - **rodič.**

Zaměření na ochranu materiálních hodnot jako častějšího zájmu delikventů.

c) prevence terciární - jedinci s kriminální činností nebo drogově závislí, rizikové chování u nich v plné míře, cílem je zabránění prohlubování patologie,

- hlavní role
  - prevence,
  - ochrana společnosti,
  - snižování následků,
- instituce
  - protialkoholové léčebny,
  - psychiatrické léčebny,
  - vězení,
  - výchovné ústavy.

Zaměření v plné míře na osoby s rizikovým chováním

- cílem je zabránit dalšímu prohlubování patologie,
- většina po absolvování těchto zařízení potřebuje po zbytek života dohled.

d) prevence sociální - modifikace chování potenciálního pachatele, snaha o humanizaci oblastí společenského života a integrace jedince

- rodina,
- škola,
- profesní příprava,
- sféra volného času apod.

- odstraňování příležitostí k páchaní kriminality,
- zvyšování schopnosti sebeobrany obyvatel vůči trestné činnosti,
- zvyšování rizika odhalení pachatelů.

Opatření

- technický,
- organizační a
- administrativní charakter,

- zdokonalování hlídkové a pořádkové služby,
- různé propagační kampaně,
- informování veřejnosti.

Staví na zkušenosti páchaní kriminality

- v jisté době,
- na jistých místech,
- při jistých okolnostech.

Efekt se projevuje zejména při omezování majetkové trestné činnosti.

Nejčastější delikty žáků a dospívajících

- násilí proti jednotlivci nebo skupině,
- opilství a výtržnictví,
- neoprávněné užívání motorového vozidla,
- rozkrádání,
- vandalismus,
- toxikomanie,
- prostituce,
- gamblerství.

Aktuální trend

- trestná činnost páchaná prostřednictvím internetu, např. porušování autorských práv,
- šíření a přechovávání pornografie,
- podněcování k nenávisti vůči skupině osob, resp. omezování jejich práv a svobod,

charakterem trestné činnosti je použití ručního násilí

- loupeže,
- ublížení na zdraví,
- znásilnění nebo vraždy

a vyznačuje se brutalitou.

Typické znaky

- živelnost pod vlivem momentální situace,

- pachatel

- si neuvědomuje následky,

- si nepřipouští odpovědnost,

- nechápe, proč je trestán,

- předmět útoku určuje jiný hodnotový systém než u dospělých, **mladí pachatelé odcizují předměty momentální potřeby nebo které se jim líbí** (např. automobil, motocykl, video, televizor, oblečení, zbraň, nůž, alkohol, cigarety, léky apod.),

- věci z trestné činnosti jsou rozděleny ve skupině, finanční prostředky se utrácejí společně.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Základní pojmy trestního zákona

- trestný čin,
- zavinění,
- pachatel, spolupachatel a účastník trestného činu.

Věk - kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.

V praxi je kladen důraz na využití **vyjednávání (mediace)** mezi obětí a pachatelem, to ve vhodných případech umožňuje, že trestným činem dotčení lidé mají sami možnost podílet se na

- nalézání podoby spravedlnosti,
- na obnovení konfliktem narušeného společenského vztahu.

Velký význam je přisuzován **alternativních trestům** - odsouzený

- nedostává se do kontaktu s vězeňskou subkulturou,
- má příležitost aktivně odčinit své provinění a vrátit se k běžnému životu.

Druhy alternativních trestů - každý trest neomezující osobní svobodu odsouzeného

- podmíněné odsouzení s dohledem - §60a tr. zákona,
- obecně prospěšné práce - §45 tr. zákona,
- další alternativní tresty - podle konkrétního prohřešku.

Mediace

- mimosoudní zprostředkování řešení sporu mezi obviněným a poškozeným,
- činnosti
  - směřující k urovnání konfliktního stavu,
  - vykonávané v souvislosti s trestním řízením.

Mediace je

- prováděna jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného,
- neformální proces usilující o urovnání konfliktu spojeného s konkrétním trestným činem mimosoudní cestou.

Výsledkem mediace je

- urovnání sporu,
- odčinění způsobených škod,
- splnění zákonných podmínek - umožňují soudu uplatnit alternativní způsob řešení trestní věci.

Probace

- organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným,
- kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení,
- sledování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody,
- individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám a tím došlo k obnově narušených právních a společenských vztahů.

11) Syndrom vyhoření žáka

Vymezení pojmu (také tzv. *burnout efekt*) - výsledek procesu, **v němž žák dříve zaujatý činností ztrácí své nadšení.**

Příznaky u jedince

- je to psychický stav, nikoliv nemoc,

- je podmíněn **trvalým kontaktem s dalšími lidmi a zejména závislostí na jejich hodnocení,**
- ukazuje na něj řada příznaků v oblasti
  - psychické,
  - fyzické,
  - sociální,
- klíčovým ukazatelem je
  - emoční vyčerpanost,
  - kognitivní vyčerpanost a opotřebení,
  - celková únava.

Syndrom vyhoření u žáka

- není jednorázově dokončený akt,
- je dlouhodobý proces – objevují se jednotlivé příznaky, zasahují a naruší více složek jeho života,
- má základní fáze
  - a) nadšení
    - **pracuje s velkým elánem,** energií, s ne zcela jasnými představami o práci,
    - je ochoten mnoho obětovat,
  - b) stagnace
    - **vyrchává počáteční nadšení,**
    - žák vidí, že ne vše je ideální, jak se původně domníval,
    - žákovi se nedaří realizovat přání a představy,
    - v této fázi se objevuje potřeba volnočasových aktivit,
    - požadavky učitele neodpovídají původním představám žáka,
  - c) frustrace
    - pochybuje nad smyslem své práce,
    - prožívá celkové zklamání,
    - **automaticky a povrchně plní své povinnosti,**
  - d) apatie
    - po delší době frustrace, je reakcí na frustraci v neovlivnitelných situacích,
    - **koná nejnutnější povinnosti, vše je jen nutné zlo,**
    - mezi žákem a učitelem vládne nepřátelství,
  - e) vyhoření
    - emocionálně a tělesně vyčerpaný,
    - **je cynický, odosobněný, lhostejný,**
    - v této fázi potřebuje odbornou pomoc např. psychologa.

Léčení - pomoc žákovi

- důležité je rozpoznání samotného problému a zahájení léčení,
- jednodušší pomoc je možná ještě ve fázi stagnace,
- při dospění do konečné fáze vyhoření - nejefektivnější je odborná pomoc, současně

- obnovení principu zdravého životního stylu s vyvážeností všech složek aktivního života žáka (odpočinek, relaxace a pravidelný pohyb v rámci možných volnočasových aktivit),
- posilování mezilidských vztahů žáka s ostatními spolužáky a vrstevníky,
- snížení požadavků na žáka v úzké spolupráci učitele s rodičem.

Cíl léčení - problémy se nepřenášejí do dospělosti žáka, žák si odnáší poznatky o vlastním léčení tohoto stavu.

Časový horizont průběhu syndromu vyhoření

- u každého žáka je individuální,
- je nezbytné všímavosti učitele pro zachycení prvních příznaků.

Význačné stresové faktory žáka související následně se syndromem vyhoření

- vyplývající z povahy školy jako instituce

- nepomíjející tlak na aktivitu a výkon žáka,
- přetěžování žáka a jeho únava,
- nesprávná organizace práce žáka,
- strach žáka jako výraz očekávání vůči škole jako cizímu, potencionálně ohrožujícímu

místu,

- strach žáka opustit bezpečí domova,

- vyplývající z osobnosti žáka

- strach ze školy,
- adaptační stres,
- zkouškový stres,
- obavy z hodnocení rodičem,
- **nízké sebehodnocení žáka,**
- podceňování žáka ze strany rodiče,
- **obava žáka ze selhání ve vzdělávání,**
- reálná nízká úroveň schopností žáka,
- specifické poruchy učení žáka,

- vyplývající ze sociálního prostředí

- **konflikty s učitelem,**
- **obtížný vztah s ostatními žáky a vrstevníky,**
- **konflikty s rodičem v souvislosti se školou (volba školy a oboru, neúspěšnost ve studiu apod.),**

- vyplývající z nudy

- problém soustředění,
- snížená výkonnost z různých důvodů,
- snížená úroveň aktivity ve vyučování,

- přitom příčiny nudy jsou

- monotónní výuka,
- nedostatečný výklad, nesrozumitelný výklad učitele,

- obtíže žáka s nižšími schopnostmi chápání,
- nízká náročnost vyučování pro u žáka s vysokými schopnostmi chápání,
- nízká motivace žáka,
- nedostatek zájmu žáka o špatně zvolený obor vzdělávání,
- vyplývající ze sociálních vlivů
  - strach z učitele,
  - strach ze spolužáků.

12) Agresivita ve škole

Vymezení pojmu - z části instinktivní projev - týká se

- žáka,
- rodiče,
- učitele,
- velmi častá reakce žáka i dospělého na situaci, ve které se v daném okamžiku nachází,
- ve škole častá situace - provokování žáka spolužákem.

Zdroje agresivity, s nimiž se **nedá nic dělat**

a) organické poškození mozku

- infekce v prenatalním období a raném dětství, úrazy s poškozením frontálních laloků mozku,
- nezbytná je psychoterapie = medikace, léky je nutné brát 2 roky,

b) neošetřená potřeba bazální jistoty = chybí pocit, že svět je bezpečné místo,

- nechtěné děti,
- nedonošené děti,
- projevuje se častějším ubezpečováním se žáka v maličkostech, zda je s ním počítáno.

Typy agrese

a) vybitá na neživém předmětu

- kritika učitele,
- řešení kritiky učitelem - na místě a za přítomnosti svědků,

b) vybitá na zvířeti

- reálné je nebezpečí přenosu zkušenosti vybití agrese na slabším žákovi,

c) autoagrese

- stereotypní
  - nevhodně integrovaný žák,
  - žák s mentálním postižením bez asistence v běžné škole, cítí nudu,
- sebedmrzačení - spojené se snížením prahu bolestivosti a zpravidla psychická porucha,
- nutková - často u mimořádně nadaného žáka, reaguje na nudu,
- impulzivní
  - nejčastější,
  - zdrojem je psychické napětí, je uvolňující,

d) zaměřená na druhého člověka - emocionální, nevládnutý, nekontrolovaný výbuch žáka,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- reakce učitele - podporuje intenzitu agrese žáka,
- instrumentální - promyšlená, s chladnou hlavou
  - oběti neříkají, že jsou provokovány, nechtějí žalovat,
  - ostrakismus - vyloučení jedince z kolektivu, hlavně žákyňě,
- žádoucí - **nový pojem - agresivní chování s očekáváním zisku,**
  - šikanování,
  - učitel vždy tvrdě trestá - doporučení pro SŠ
    - napoprvé podmínka,
    - podruhé vyloučení,
- predátorská - vztah dravec - kořist,
  - v 90% vzájemná antipatie,
  - v jistých případech skupinová - učitelský sbor i třída,
- mezi jedinci stejného pohlaví
  - vůdčí pozice jednoho žáka, je sociálně zdatný,
  - při přechodu na jinou školu žák opět vymáhá vůdčí postavení,
- dráždívá
  - neohraničenost situace, nejasné hranice v tom, co všechno je potřeba udělat,
  - nutné dávat jasné instrukce,
- vyvolaná strachem
  - **pocit tvora zahnaného do kouta,**
  - **pololetí, konec roku,**
- rodičovská agrese - klasická představa rodiče
  - vychovává své dítě nejlíp,
  - výchovné styly se dědí,
  - brání své dítě,
  - uplatnění psychologie vyjednávání s rodičem, řeč těla,
  - zdrojem rodičovské agrese je často rodičovské sdružení,
- jako obrana teritoria
  - žák nemá svoji kmenovou třídu - ani stálé místo ve škole,
  - jako narušení teritoria jsou vnímány i nechtěné doteky druhého žáka nebo učitele při pochvale.

13) Šikanování ve škole

Vymezení pojmu - záměrné chování s cílem ublížení někomu konkrétnímu nebo skupině, např.

- bití,
- kopání,
- vyhrožování,
- zamykání v místnosti,
- posměšky a poznámky o rodině druhého žáka,
- pronásledování,
- obtěžování,
- nespravedlivé obviňování,
- trestání,
- týrání,
- slovní ponižování,
- nadávání,
- poškozování oděvů a osobních věcí apod.

Je to nerovný vztah mezi aktéry.

Nebezpečnost šikanování

- závažnost,
- dlouhodobost,
- často celoživotní následky na duševním a tělesném zdraví žáka - jedince.

Šikanování ve škole

- nejzávažnější negativní jev ve škole,
- komplexní problém
  - psychologický,
  - sociologický,
  - mravní.

V zárodečné formě se šikanování vyskytuje ve všech základních a středních školách.

Vedení konkrétní školy, které tvrdí, že nezná pojem šikanování uvnitř své školy

- podceňuje nebezpečnost této činnosti nebo
- neuvádí skutečný stav věci.

Model šikanování - šikanování jako nemocné chování

- přímé a nepřímé,
- fyzické a verbální,
- aktivní a pasivní.

Fyzické přímé aktivní	- útočníci obět' fyzicky napadají - škrtní, kopají, fackují atd.
Fyzické aktivní nepřímé	- kápo pošle nohsledy, aby obět' zbili, obět' jsou ničeny její věci
Fyzické pasivní přímé	- agresor nedovolí obět' aby si sedla do lavice (fyzické bránění obět' v dosahování cílů)
Fyzické pasivní nepřímé	- agresor odmítne obět' na její požádání pustit ze třídy na záchod (odmítnutí splnění požadavků)
Verbální aktivní přímé	- nadávání, urážení, zesměšňování
Verbální aktivní nepřímé	- rozšiřování pomluv, patří sem i tzv. symbolická agrese, která může být vyjádřena v kresbách, básních, apod.
Verbální pasivní přímé	- neodpovídá na pozdrav, otázky, apod.
Verbální pasivní nepřímé	- spolužáci se nezastanou obět', je-li nespravedlivě obviněna z něčeho, co udělali její trýznitelé.

Šikanování jako závislost

- jde o vzájemnou vazbu mezi agresorem a obět',
- termín tohoto nesvobodného a nesymetrického vztahu je určen převažující lidskou strategií
  - skrývání vlastního strachu a
  - zároveň využívání strachu druhého
- tento princip diktuje rozdělení žáků ve většině skupin na
  - **silné** - kteří reagují silně a svůj strach skrývají tím, že ho vyvolají v těch druhých,
  - **slabé** - jsou strachem ohromeni, ukážou všechny slabosti, které chtěli zakrýt.

Mezi těmito skupinami žáků vzniká

- oboustranná a
- překvapivě trvalá vazba - navzájem se potřebují.

Agresorovi to přináší

- pocit nadřazenosti a
- absolutní moci.

Stupňování brutality agresora v obět' rozpoutává sebezničující síly, jdou na ruku agresorovi.

Následek - extrémní forma závislosti, tj. identifikace s agresorem, obět' považuje agresora za kamaráda a obdivuje ho

- poslouchá ho na slovo,
- odezírá, co má udělat.

Pedagogové dané školy

- se nesmějí nechat zmást,
- nepřijímají vnější zdání, že obět' za všechno může sama.

Pokud je někdo slabý, není to jeho vina.

Fáze šikanování

a) ostrakizmus

- izolace postiženého jednotlivce, žák nemá kamarády, nikdo jej nebere vážně,
- komunikace probíhá znevažujícím způsobem,
- oběť je zesměšňována, má hanlivou přezdívku apod.

b) přitvrzování

- agresor mapuje situaci, testuje, kam může zajít,
- zkouší manipulace přitvrdit,
- manipulace nabývá podobu tělesných útoků.

c) nukleová

- sympatizující jedinci se spojují,
- vytvářejí společnou základní strategii výběru obětí,
- šikanování nabývá na organizovanosti,
- rozdělení rolí je pevné.

d) mlčící většina

- přijímání norem agresorů,
- chování této skupiny se stává zákonem pro ostatní žáky,
- sílí tlak na dosud neangažované členy skupiny,

e) dokonaná šikana

- předměte zábavy celé skupiny,
- psychická manipulace ve velmi propracované podobě.

Příčiny šikanování

a) citová deprivace žáka

- neuspokojená potřeba
  - bezpečí,
  - lásky,
  - opory,
  - ochrany, tj.
- vzniká tendence náhradního uspokojování potřeb.

b) úzkost, napětí, strach žáka

- žák je ve stálém napětí a zažívá permanentní úzkost
- chová se agresivně,
- neumí navázat přátelské vztahy.

c) výbušný temperament žáka

- temperament žáka prosazuje okamžité cíle.

d) osobnostní charakteristiky žáka

- chová se agresivně a používá násilí,
- je nejistý, zakomplexovaný,
- má nízké sebehodnocení ve vztahu k výsledkům ve škole.

e) nuda nebo touha žáka po stále silnějším, více vzrušujících zážitcích, senzácích.

f) snaha po chlapeckém chování.

g) výchovné přístupy rodiče

- nejvýznamnější vliv dětské agresivity
- příliš benevolentní nebo rozmazlující výchova,
- autokratická výchova.

h) výchovné a vyučovací styly učitele, projev autority učitele

- třídní učitel neřeší agresivní a šikanující chování žáka ve třídě,
- třídní učitel souhlasí s názorem většiny žáků ve třídě, aby si u nich zvýšil popularitu.

Protagonisté šikanování

- agresor

- hrubý, primitivní, impulsivní, se silným energetickým přetlakem, kázeňskými problémy, někdy zapojený do gangů páčajících trestnou činnost,
- velmi slušný, kultivovaný, narcisticky šlechtěný, sevřený, zvýšeně úzkostný, někdy se sadistickými tendencemi v sexuálním smyslu,
- srandista, optimistický, dobrodružný, se značnou sebedůvěrou, výmluvný, nezdědka oblíbený a vlivný.

- oběť

- slabá s tělesným a psychickým handicapem,
- silná a nahodilá,
- deviantní a nekonformní,
- šikanovaný žák s životním scénářem,
- pasivní,
- provokující,
- účelová,
- falešná,
- útočná,
- střídá pozici útočník - oběť,
- úskočný útočník.

Rodina - nedostatky ve výchově u agresora

- setkává se s brutalitou a agresí rodiče,
- je veden přísně a důsledně, vojenským drilem bez lásky,
- otec chybí a v blízkosti není mužská postava,
- dominantní matka a slabý, submisivní otec,
- neurotické rodiny s pocitem nejistoty, poruchou sebehodnocení, úzkostí.

Důsledky pro oběť šikanování - ohrožení somatického a psychického zdraví - šikanování způsobuje oběti silný sociální stres, dále potom

- zvýšený sklon k úzkostnosti, depresivnímu ladění a akcentaci obranného postoje,
- senzitivní vztahovačnost,
- poruchy spánku,
- svalová tenze,
- snížení imunity,
- sklon k prožívání bolesti,

- kumulovaný efekt - oběť má za čas pocit, že s ní není něco v pořádku, že je divná a zvláštní - začíná se zabývat sama sebou se závěrem vlastní chyby a nehodnosti respektu ostatních.

Důsledky šikanování pro agresora

- ve školním věku

- zhoršení prospěchu,
- členství v pochybných partách,
- horší využívání vlastních duševních schopností,

- v dospělosti

- výrazně více konfliktů se zákonem,
- kriminalita,
- u dívek krutost k vlastním dětem,
- prohloubení deficitu mravního a duševního vývoje,
- antisociální postoje.

Důsledky šikanování pro ostatní spolužáky

- tzv. morální infekce - zasahuje tuto skupinu,
- začínají násilné chování agresora vůči oběti schvalovat,
- v posledním stadiu agresora pobízejí k napadání obětí, tj. stávají se spolupachateli.

Právní důsledky šikanování

- pojem šikanování - **platná právní úprava jej nezná, resp. nepoužívá,**
- právně
  - jde o **úmyslné jednání, které je namířené proti jinému subjektu a které**
  - **útočí na jeho lidskou důstojnost,**
- z hlediska výkladu pojmu šikanování
  - není důležité, zda k němu dochází
    - verbálními útoky nebo
    - fyzickým násilím nebo
    - hrozbou násilí,
  - ale rozhodující je, že se děje **úmyslně,**
- **samotné jednání potom je chápáno**
  - **v bezprostředním konání pachatele** nebo naopak
  - **pachatel se jistého jednání zdrží.**

Šikanování je postihováno **podle ustanovení trestního zákona**, protože jde o páchaní trestného činu **proti svobodě a lidské důstojnosti**, zejména trestný čin

- omezování svobody,
- vydírání,
- vzbuzování důvodné obavy,
- loupeže,

- znásilnění,
- pohlavní zneužívání,
- kuplířství,
- ublížení na zdraví,
- poškozování cizí věci.

Pachatel z hlediska trestní odpovědnosti je postihován při dosažení určitého věku

- mladistvý - osoba starší 15 let,
- dospělou - dosažení 18 let,
- osoba mladší 15 let - nedochází k trestnímu postihování, zde může být postižen rodič

žáka, tj. zanedbaný dohled nad chováním žáka, umístění v ústavu z důvodu zanedbávání výchovy dítěte.

Šikánování žáka v průběhu vyučování - plnou odpovědnost za vzniklou újmu nese škola, ve které k tomu dochází, na této škole rodič šikanovaného žáka požaduje náhradu škody na

- věcech,
- zdraví.

Předcházení a vlastní řešení šikánování ve škole

Diagnostika

Přímé ukazatele	Nepřímé ukazatele
- úmyslné ponižování	- strach jít ráno do školy
- hrubé žertování a zesměšňování	- opakované bolesti hlavy či břicha
- nadávky	- zhoršení prospěchu ve škole
- neustálé kritizování a zpochybňování	- ztráta zájmu o učení
- poškozování a krádeže osobních věcí	- porucha soustředění
- poškozování oděvu	- pobývání v blízkosti učitelů
- výsměch	- ustrašené vystupování
- pohrdání	- pozdní návraty ze školy
- omezování svobody	- návraty s poškozeným oděvem
- bití, kopání, jiné tělesné napadání	- žák se vrací ze školy vyhladovělý
- modřiny	- oděveniny bez věrohodného vysvětlení
Vysvětlování	
- opakovaná ztráta peněz nebo osobních věcí	- žák žádá o peníze pod různými záminkami
- špatné usínání, noční můry	- smutná nálada, apatie, agresivita

Strategie vyšetřování šikánování ve škole

1) lokální strategie

- menší časová náročnost,
- místní šetření a vyšetřování vybraných žáků,
- mapování symptomů šikánování ve škole.

2) vyšetřování pokročilého stadia šikánování - využívání metod kriminalistického výslechu, speciální diagnostické metody zaměřené na vztahy a postoje žáků, ověřování pravdivosti výpovědí, tj.

- a) rozhovor s informátorem a obětí - získání vnějšího obrazu šikánování,
- b) nalézání vhodných svědků - rozhovor se členy šikanující skupiny,
- c) individuální, konfrontační rozhovor se svědkem,

d) zajištění ochrany oběti agrese	- oběť agrese není ponechána svému osudu,
e) rozhovor s agresorem	- paralyzování jeho agrese vůči oběti.

4) Počítačová kriminalita ve škole

Vymezení pojmu počítačová kriminalita

- relativně nové odvětví trestné činnosti,
- vznik a vývoj je přímo spojen s rozvojem výpočetní techniky, přitom IT je
  - nedílnou součástí života vyspělé společnosti,
  - nezbytná při řízení a správě státu a těžko najít odvětví, jehož se nedotýká.

Informace získávané prostřednictvím počítačů jsou shromažďovány, vznikají tak databáze

- jejich propojení a zpřístupnění umožňuje efektivnější práci organizací a jednotlivců,
- zlepšuje komunikace mezi nimi.

Občan má možnost získávat informace

- snadno,
- na jednom místě.

Společnost stále více spoléhá na

- schopnosti počítačů,
- správnost databází, z kterých programy čerpají data.

Počítačové podvody často zůstávají dlouhou dobu neodhalené - efektivní kontrolování mnohdy obrovského objemu dat je značně složité.

Počítačová kriminalita má specifika

- pachatel je neřádka člověk stojící v tradičním pojetí mimo zločinecké struktury
  - student,
  - počítačový odborník,
  - počítačový technik,
- pachatel přistizžený v konfliktu se zákonem často poprvé, kdy je nepravděpodobné, že spáchal jakýkoliv trestný čin mimo rámec počítačové kriminality,
- při spáchání počítačového trestného činu nezůstávají klasické stopy, tj. nejsou
  - otisky,
  - pachové stopy,
  - DNA atd.,
- stopy jsou ve virtuálním světě - mohou dovést pouze k počítači, kde byl čin spáchán - prokázat, kdo u něj v době činu sedí je věc další,
- nezná hranic - některé projevy počítačové kriminality pronikly do kosmu,
- **pachatel páchá zločin prakticky odkudkoliv - stačí**
  - počítač a
  - připojení k internetu
- místem páchání činu může být země, kde je dohledání pachatele a jeho potrestání problematické,
- trestný čin v ČR nemusí být trestný čin v jiné zemi - požadavek pachatele potom je sporný,
- počítače umožňuje provedení trestného činu
  - snadno,
  - rychle,

- pro pachatele bezpečně.

Překotný vývoj výpočetní techniky umožňuje pachateli

- provádění trestné činnosti novým způsobem,
- páchnání kriminality úplně nové.

Pachatelé jsou často napřed před vyšetřujícími orgány.

Zajištění informačního systému

- vyžaduje nemalé investice,
- narušení fungujícího a vzájemně propojeného informačního systému má důsledky na subjekty na něm závislé v měřítku

- celostátním,
- lokálním,
- mezinárodním.

Počítačová kriminalita ve škole - široký okruh činností související s problematikou známou mimo školu

a) **Útok na**

- počítač,
- program,
- komunikační zařízení,
- jejich přímá krádež
  - odcizení nebo poškození počítače,
  - útok na informace v počítači,
  - zavirování.

b) **Neoprávněné užívání**

- počítače,
- komunikačního zařízení
  - užívání počítače nebo komunikačního zařízení včetně softwaru patřícího někomu jinému, obvykle zaměstnavateli (**škole**),
  - navíc zde hrozí
    - zavirování počítače při neodborné manipulaci,
    - zhroucení systému,
    - poškození datových souborů apod.

c) **Neoprávněné přístupy**

- k datům,
- získávání utajených informací o osobách (**žácích**)
  - nahlížení do databází,
  - změny v databázích,
  - neoprávněné kopírování dat pro komerční účely,
  - neoprávněné užívání databáze,
  - vydírání apod.

Obecně nahlédnutí do databáze však v ČR není trestné - úmysl způsobit škodu musí být prokázán, např. provádění změny v databázi.

d) **Změna v**

- programu,
- datech,
- technickém zapojení počítače,

- komunikačním zařízením

- změny virové,
- změny záměrné - v programu apod. - způsobující např. defraudaci.

e) Zneužití počítače k další trestné činnosti

- manipulace s daty ve vlastní prospěch
- změna výstupních dat

(včetně školy),

(včetně školy).

f) Podvody páchané pomocí výpočetní techniky

- např. finanční hry řízené počítačem - typu pyramida - všichni hráči nemají stejné šance k výhře apod.

g) Porušení autorského - softwarového - práva - nejčastější jev počítačové kriminality

- nelegální provozování počítačových programů
- plagiátorství - malá změna programu a jeho neoprávněný prodej
- neoprávněné šíření české verze
- šíření pirátských rozmnoženin
- nelegální šíření programů

(včetně školy),

(včetně školy),

(včetně školy),

(včetně školy),

(včetně školy).

Legislativní ochrana

- zákon č. 256/92 Sb. o ochraně osobních údajů v informačních systémech - upravuje povinnosti související s ochranou informací,

- v r. 1991 - novelizace trestního zákona č. 557/91 Sb., §257a, poškození a zneužití záznamu na nosiči informací,

- vyspělé státy vyvíjí normy pro hardwarovou i softwarovou ochranu
  - v USA - tzv. Oranžová kniha,
  - ve Francii tzv. Modro - bílo - červená kniha,
  - společná kritéria v současnosti rozvíjí EU.

Na trhu jsou ochranné programy chránící

- data,
- části disku,
- zamezující nežádoucím operacím v souborech apod.

15) Kyberšikana

Vymezení pojmu kyberšikana

- druh online násilí, cílem je
  - někomu ublížit nebo
  - někoho ho zesměšnit

za použití informačních komunikačních technologií,

- je to
  - úmyslné a
  - nepřátelské chování,
  - obvykle se opakuje.

Zvláště nebezpečné je na půdě školy - mezi žáky nebo mezi žákem a učitelem.

Jednotlivec nebo skupina útočí na oběť tím způsobem, že se oběť nemůže účinně bránit.

Jedná se o

- záměrné ponižování,

- nadávání,
- vyhrožování,
- zesměšňování,
- zveřejňování choulostivých informací o oběti,

pomocí zneužití internetových služeb

- chat,
- diskusní fóra,
- instant messaging,
- e-mail,
- webové stránky,
- blogy,
- hlasovací ankety,
- stránky s hostitelskými videi,
- sociální sítě,

pomocí mobilních telefonů

- SMS,
- MMS,
- videozáznamy.

Mezi žáky se nejčastěji jedná o zveřejňování

- choulostivých a ponižujících videí,
- upravených fotografií,
- jiných médií na internetových serverech,

jejichž záměrné rozšiřování poškozuje oběť nebo ztrapňuje před okolím.

Moderní komunikační technologie umožňují uživateli

- internetu a
- mobilních telefonů

anonymně se pohybovat ve virtuálním světě - ve srovnání s klasickou šikanou je to „velká výhoda“ pro agresora kybernetického šikanování.

Anonymita virtuálního prostoru

- umožňuje uživateli vytvářet si nové identity, jiné společenské role a nemusí být zatížen svými fyzickými nebo psychickými nedostatky,
- umožňuje uživateli komunikovat s kýmkoliv a zároveň může kdykoliv vzájemnou komunikaci ukončit.

Právě anonymita vysvětluje vysoký počet případů s učitelem školy jako obětí.

Jenom na videoserveru YouTube.com jsou stovky ponižujících nahrávek s komentářem žáka, kde se stává hlavním aktérem kyberšikany právě učitel dané školy.

Často oběť kyberšikany netuší, že takováto nahrávka existuje a nepřijímá proti tomuto novodobému fenoménu účinnou obranu.

Formy kyberšikany

- pomocí mobilního telefonu	- mobilní telefon vlastní většina žáků, - většina žáků nahrává jinou osobu, část z nich učitele z nudy a z pomsty
- volání	- vydírání, - zstrašující hovory až 24 hodin denně,
- SMS a MMS zpráva - obsah	- výhrůžný, - oplzlý, - hanlivý apod.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- video	- krátké videozáznamy na - jiný mobilní telefon, - internet
- internet	- žák tráví v průměru hodiny denně na internetu, má - založený svůj e-mail, - vlastní blog nebo webovou stránku, - navštěvuje chatovací místnost, diskusní fórum, - má účet na sociální síti, - jeho zveřejněné osobní údaje může sdílet další uživatel
- instant messaging	- komunikace prostřednictvím - online zprávy, - ho vorem mezi dvěma nebo několika uživateli v reálném čase, - aplikace jsou ICQ, QIP, Skipe, AOL, MSN apod.
- e- mail	- nejrozšířenější služba internetu, umožňuje posílání - zpráv, - souborů, - obrázků, - nebezpečí používání veřejných nebo školních počítačů
- chatovací místnost a diskusní fórum	- umožňují uživateli synchronní komunikaci, - chatování je pro žáka velmi populární, - žák se v chatovací místnosti seznamuje s novými lidmi skrytými pod přezdívkou (nickem) - osvobození od normativního omezení chování
- webové stránky a blog	- jsou na internetu dostupné celé veřejnosti, - u žáka oblíbené - může vkládat - dokumenty, - své fotografie, - videa, - svůj deník, - jiné důvěrné informace o sobě, přátelích, rodině, apod.
- hlasovací anketa	- na některých internetových stránkách, - často hlasování - nejošklivější, nejlustší spolužák, - nejméně oblíbený učitel ve škole, apod.
- stránka s hostitelskými videi	- veřejný videosever, - velmi jednoduché šíření videa
- sociální síť	- obliba v poslední době u žáků, - sdílení fotografií, videa, informací, - žák se seznamuje a komunikuje s jiným uživatelem, - známé např. MySpace.com, Spoluřáči.cz, Libimseti.cz, Facebook.com

Online násilí - kromě kyberšikanou další druhy online násilí - nebezpečné komunikační praktiky zneužívající moderní informační technologie

- kybergrooming	- chování uživatele internetu, který vzbuzuje v oběti falešnou důvěru, poté s ní domlouvá schůzku, cílem je sexuální zneužití
- SMS spoofing	- psaní falešných SMS zpráv, např. z cizí SIM karty, - vydávání se za někoho jiného
- flaming	- na internetu nepřátelské urážení, vyhrožování
- happy slapping	- náhodně vybraná oběť je natáčena pro internet při napadání, bití apod.
- kyberstalking	- oběti násilí často mediálně známí lidé, - neustálé pronásledování, - opakované telefonáty, - SMS zprávy, - e-mailly
- hoax	- fáma zveřejněná na internetu, pomluva
- spam	- nevyžádané zprávy, komerční reklama na pochybné produkty
- phishing	- cílem je ukradení citlivých dat uživateli internetu pomocí spamů
- sociální inženýrství	- získání důležité informace od uživatele internetu nelegálním vnikáním do uživatelského počítačového systému
- google bombing	- kolektivní hyperlinková strategie, cílem je záměrná změna výsledků hledání určitého termínu nebo fráze na vyhledávací google
- sexting	- záměrné šíření a zveřejňování intimních videí či fotografií oběti na internetu

Rozdíl mezi šikanováním a kyberšikanou

- v mnoha věcech se liší - **společný je však cíl** = někomu ubližovat

- fyzicky,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- psychicky,
- kyberšikana v řadě případů začíná jako tradiční šikanování,
- někdy se jejich projevy prolínají a doplňují, např. nahrávání fyzického týrání spolužáka,
- kyberšikana je úmyslné zneužití informačních a komunikačních technologií, tj. mobilního telefonu a internetu za účelem záměrného ponížení oběti.

Zasažený žák často za tímto projevem kyberšikanu nepoznává - neví, jak se s problémem vypořádat.

Cítí se však osaměle a má pocit, že lidé kolem jeho problém nechápou.

Kyberšikana není označitelná jako druh šikany

- agresor a oběť se nedostávají do přímého kontaktu během šikanování, tj. setkávají se pouze v kyberprostoru, který dává agresorovi anonymitu,
- obecně síla agresora a oběti nemusí být ve vzájemném nepoměru,
- kyberšikana neodpovídá klasické definici šikanování.

Specifické znaky kyberšikany

- anonymita

- virtuální realita umožňuje agresorovi anonymitu, cítí se v bezpečí,
- ve virtuální realitě agresor volí jakoukoli sociální roli, nezáleží na tom, jaký je ve skutečném světě, vystupuje pod mnoha jmény nebo přezdívkami,
- většina obětí kyberšikany se nikdy nedozví, kdo šikanoval,

- profil agresora a oběti

- u kybernetického šikanování nezáleží na
  - věku,
  - pohlaví,
  - sociálním postavení,
  - fyzické síle agresora,
- agresor má potřebné znalosti v používání informačních a komunikačních technologií,
- oběti kyberšikany je často outsider, není to však pravidlo,

- místo a čas útoku

- u kyberšikany opakování útoku není pravidlem, oběť se někdy vrací k ponižujícím SMS zprávám, e-mailům, fotografiím apod.,
- útok u kyberšikany přichází kdykoliv a kdekoliv při používání mobilního telefonu nebo při připojení k internetu, tj. není kam se schovat,

- chování ve virtuálním prostředí

- agresor se chová jinak, než ve skutečném světě, uvádí jiné
  - věk,
  - pohlaví,
  - povolání,
- agresor je si vědom malé šance na své dopadení,

- publikum při šíření kyberšikany

- díky internetu se může přihlížejícím stát každá osoba na světě - např. kolující video.

Znaky kyberšikany u žáka

- delší dobu smutný,
- ustrašený,
- nešťastný,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- odmítá se svěřit s problémem.

Příčiny kyberšikany - motiv jednání agresora u kyberšikany je obdobný šikanování, tj

- nevyřešený konflikt,
- pomsta,
- sexuální zájem,
- touha pobavit se,
- nenávisť,
- závist,
- rasismus,
- vlastní traumatizující zkušenost jako oběti šikanování,
- hněv,
- frustrace,
- nuda a nadbytek volného času,
- upoutání pozornosti, touha být středem zájmu,
- touha získat obdiv a přízeň spolužáků,
- žárlivost na přízeň učitele u úspěšného žáka školy,
- rodina
  - sociálně slabá,
  - neúplná,
  - alkoholismus nebo kriminalita rodiče,
  - závažné poruchy funkcí rodiny,
  - nízká vzdělanost rodiče,
  - nezájem rodičů o děti,
  - trestná činnost páchaná na dítěti,
- mediální vliv
  - televize,
  - internet,
  - noviny,
  - reklamy,
  - násilí ve filmech,
- zklamání z nevydařených reálných vztahů.

Dětská práva a právní následky

- osoba mladší 15ti let není trestně odpovědná, soud pro mládež může uložit podle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, některá z opatření
  - dohled probačního úředníka a zařazení do
    - terapeutického,
    - psychologického,
    - jiného vhodného výchovného programu
- ve střediscích výchovné péče,
- trestní odpovědnost mladistvého (15 - 18 let) je posuzována soudy pro mládež podle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, s ohledem na jeho rozumovou a mravní vyspělost,
- po dovršení 18ti let věku je žák osobou plně trestně odpovědnou, jeho skutky jsou projednávány běžným způsobem v trestním řízení.

Prevence kyberšikany

- informovanost žáka o nebezpečnosti kyberšikany - spolupráce školy a rodiče,
- zodpovědný přístup rodiče k žákovi v rodině - kontrola naplňování volného času,
- znalost žáka o základních pravidlech užívání informačních a komunikačních technologií, zejména
  - ochrana osobních informací,
  - ochrana hesel k virtuálním účtům žáka proti zneužití.

Postup školy při řešení kyberšikany

- využívání případných zkušeností z řešení klasického šikanování,
- rozhovor s informátorem a obětí,
- nalézání vhodných svědků,
- individuální rozhovor se svědkem,
- zajištění ochrany oběti agresora,
- rozhovor s agresorem.

16) Netolismus

Vymezení pojmu - závislost na tzv. virtuálních drogách, tj. zejména

- počítačové hry,
- sociální sítě,
- internetové služby - různé formy chatu,
- virální videa,
- televize a další.

Je to psychická závislost

- často spojená s prostředím online her na bázi MMORPG (massively multiplayer online role play game - hry s tisíci online hráčů v jednom virtuálním prostředí),
- nejčastěji vyvolává stav hra World of Warcraft (WoW) - po světě 12 milionů hráčů.

Nebezpečí MMORPG

- **komunitní (týmový) způsob hraní,**

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- MMORPG (včetně WoW) umožňuje vytváření sociálních skupin,
- s příslušností k týmu pak roste **zodpovědnost**, se kterou do hry hráči přistupují,
- **pozitivum** - např. silnější hráč pomáhá slabšímu,
- neexistence konce hry - s rostoucím množstvím hráčů autoři do hry dodávají nové úkoly, MMORPG nelze vyhrát.

Řada hráčů bere hru jako příjemnou relaxaci po namáhavém dni.

Online hry jsou velmi nebezpečné, pokud ji hraje žák - má s hraním počítačové hry podstatně větší problém než dospělí hráči - stavy podobné transu při hraní (tzv. flow).

K příznakům závislosti patří

- méně vykonané práce,
- pocit prázdnoty, když není člověk u počítače,
- **ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače,**
- **brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače,**
- rostoucí nervozita a neklid, když delší dobu nemůže hrát,
- **přemýšlení o počítači, když ho zrovna nepoužívá,**
- **kradení peněz na nákup her,**
- **stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry,**
- lhaní o své závislosti,
- hraní kvůli úniku od osobních problémů,
- **narušené vztahy s rodinou,**
- **zanedbávání učení,**
- opouštění dřívějších zájmů a přátel,
- **zhoršující se školní výsledky.**

Hranice mezi běžným hraním a patologickým hraním je velmi neostrá a nevyhraněná.

Netolismus s sebou nese pro žáka rizika

- **tělesná**
  - sedavý způsob života
    - obezita,
    - cukrovka,
    - srdeční nemoci,
  - bolesti
    - šíje,
    - ramen,
    - bederní páteře,
    - drobných kloubů,
    - zápěstí atd.,
  - nemoci očí - silné zatěžování zraku,
- epilepsie,
- dlouhodobý stres,
- větší tendence riskovat,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- psychologická a sociální

- špatná organizace času
  - nepravidelnost v jídle,
  - nedostatek spánku,
- zhoršení mezilidských vztahů - neschopnost řešit problémy v komunikaci,
- agresivita
  - sklon ke rvačkám,
  - sklon k šikanování,
  - nepřátelské nebo podezřivé naladění vůči světu,
  - vyšší riziko zneužívání alkoholu a drog,
  - poruchy paměti,
  - opouštění všech koníčků a zájmů.

1) Riziko netolismu roste u žáka, který má problémy v reálném světě - ty kompenzuje ve světě virtuálním, tj. zde hledá útočiště a svůj neúspěch v realitě nahrazuje úspěchem v kyberprostoru.

2) Opakem je stav, kdy se hra stává akcelerátorem neúspěchu v reálném světě.

17) Žák se specifickými poruchami učení, ADD a ADHD

A) Žák se specifickými poruchami učení (SPU) - vymezení pojmu

- SPU nejsou způsobeny

- poruchami vývoje,
- postižením
  - zrakovým,
  - sluchovým,
  - motorickým,
  - jiným zdravotním,
  - prostředím s nedostatečnými podněty,

- přesný původ PU není známý,

- předpoklad - dědičnost, cca 40% dětí postiženého rodiče,
- vliv prostředí - emocionální klima v rodině, vztahu rodiče a školy,
- někdy vliv úrazu hlavy.

- projev PU - zejména

- pocity méněcennosti,
- neurotické příznaky, tj.
  - poruchy spánku,
  - nechutenství,
  - úzkost apod.

- druhy poruch učení

- dyslexie	- porucha schopnosti - učení číst běžnou metodou, - porozumění čtenému textu
- dysortografie	- porucha schopnosti osvojení pravopisu daného jazyka
- dysgrafie	- potíže s písemnou formou projevu, žák - píše ztěžka a neobratně, - má problém zapamatovat si tvar písmen, - má písmo nečitelné a neuspořádané
- dyskalkúlie	- porucha počítání a práce s matematickými symboly
- dysmúzie	- porucha hudebních schopností
- dyspinxie	- porucha kreslení
- dyspraxie	- špatná obratnost

Odstraňování specifických poruch učení

- dlouhodobý proces,
- neexistuje univerzálně platná a účinná metoda,
- pro jednotlivého žáka stanovena specifická péče - respektuje
  - druh,
  - závažnost

poruchy,

- žákovi se věnuje speciální pedagog přímo v prostředí třídy ve škole nebo
- žák dochází s rodičem do pedagogicko - psychologické poradny.

Metody nápravy - např.

- rozlišování tvrdých a měkkých slabik na tvrdém a měkkém molitanu,
- auditivní diferenciacce podle délky samohlásky,
- auditivní analýza a syntéza řeči,
- rozlišování pozadí a figury,
- prostorová orientace,
- koncentrace pozornosti,
- rozvoj slovní zásoby,
- rozvoj matematických dovedností.

B) Žák se specifickými poruchami učení - syndrom ADD, ADHD

Vymezení pojmu

- **ADD** - **porucha pozornosti,**
- **žák** - **nesoustředivý, charakteristika žáka s poruchou pozornosti**
- má problémy se samostatnou prací, má nevyrovnaný výkon ve škole,
- neudrží pozornost při úkolu,
- nesoustředí se na okrajové detaily,
- pracuje ledabyle a s chybami,
- zabývá se při jednom úkolu dalšími aktivitami,
- neposlouchá instrukce - dělá zbrklé závěry,
- neumí si uspořádat školní práci a svoje pracovní místo, neudrhuje pořádek,
- je duchem nepřítomný při přímém oslovení,
- neumí si naplánovat volnočasové aktivity,
- špatně snáší angažovanost v aktivitách s úsilím,
- ztrácí školní pomůcky, sešity apod.,
- rozptyluje se zevními podněty.
- **ADHD** - **porucha pozornosti provázená hyperaktivitou,**
- **žák** - **hyperaktivní a impulzivní, charakteristika žáka**
- vypadá jako v neustálém pohybu,
- nenechává v klidu ruce, nohy, vrtí se na židli,
- opouští své místo - prochází se po třídě ve chvíli, kdy se očekává, že bude sedět,
- je impulzivní s malým sebeovládáním,
- často skáče do řeči ostatním,
- věci nedokáže předem promyslet,
- má problém s činnostmi vyžadujícími klid a ticho,
- má nepřiměřeně silné emoční reakce na drobné podněty.

Příčiny ADHD/ADD nejsou v současnosti zcela známy a není proto vždy určena jednoznačná příčina.

Největší vliv se přisuzuje

- *dědičnosti,*
- *biologickým faktorům*
  - *zdravotní komplikace v těhotenství nebo při porodu,*
  - *užívání alkoholu a drog v těhotenství,*
  - *znečištěné životní prostředí a strava.*

Nápravný postup - charakteristika může být

- léčebná,
- rehabilitační,
- učební,
- cvičební,
- farmakoterapeutický,
- EEG - biofeedback,
- logopedická náprava,
- poradenská psychologie,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- speciální pedagogika.

Stěžejní je odpovídající přístup v rodině podpořený pedagogickým přístupem ve škole

- vystupování rodiče a učitele vůči žákovi s klidem, optimismem a trpělivostí,
- posilování sebevědomí žáka rodičem a učitelem,
- vedení žáka k práci - spíše forma aktivní spoluúčasti rodiče nebo učitele než forma zadávání úkolů,
- aktivita žáka je založena na podpoře jeho spontánnosti a zájmu,
- žák má dostatek spontánního pohybu,
- atmosféra v rodině je prostoupena duchem podpory žáka v jeho činnostech,
- předcházení nedorozumění v komunikaci rodiny a školy,
- sledování a podpora celkově dobrého zdravotního stavu žáka rodičem,
- rodič neponechává žáka prožívat školní neúspěchy osamoceně,
- rodič podporuje žáka v přípravě na povolání.

Postup při integraci žáka s individuálním vzdělávacím plánem ve škole

- **na základě odborného posudku je žák zařazen**
  - mezi žáky integrované se speciálními vzdělávacími potřebami a
  - s individuálním vzdělávacím plánem (vyhláška MŠMT),
- **zařazení**
  - je platné po dobu dvou let (pokud není uvedeno PPP jinak),
  - následně - kontrolní vyšetření, žák je povinen se dostavit, jinak prodloužení diagnózy zaniká a žák může být na základě odborného vyšetření pouze zohledněn,
  - podléhá správnímu řádu - dokumentace má jednací číslo,
- **rodič podává řediteli školy žádost o povolení individuálního vzdělávacího plánu,**
- **ředitel školy rozhoduje o povolení, rodič se v zákonné lhůtě odvolává,**
- **žák na základě podkladů PPP obdrží IVP pro příslušný školní rok,**
- **IVP společně se žákem podepisuje**
  - rodič,
  - ředitel školy,
  - třídní učitel,
- **na konci pololetí je prováděno písemné hodnocení IVP.**

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Příklad - školní preventivní strategie

- možná osnova, předcházení negativním jevům v dané střední škole závazná pro zaměstnance školy

Název školy, adresa, logo

ŠKOLNÍ STRATEGIE PRIMÁRNÍ PREVENCE
(dále jako **ŠSPP**)
sociálně patologických jevů žáků školy
pro školní roky 20../20..

(Minimální preventivní program školy pro školní rok 20../20..)

Rozhodnutí ředitele školy č. ....../20..

Zpracoval

xxxxxxxxxxxxxx

školní metodik prevence

Ředitel školy

xxxxxxxxxxxxxx

Datum:

.....20..

Cíl strategie prevence:

Předcházení rizikovému chování žáků školy

1. Východiska ŠSPP

A) Všeobecná

a) Jednotná metodika řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek ve škole

- návykové látky - zejména **omamné a psychotropní = OPL** - jsou schopné ovlivnit u člověka
  - psychiku,
  - sociální chování,
  - ovládací nebo rozpoznávací schopnosti,
- patří sem také
  - alkohol,
  - tabák.

b) V ČR není stanovena věková hranice pro užívání návykových látek (OPL, alkoholu i tabákových výrobků).

c) Konzumace návykových látek není považována za protiprávní jednání. Jejich užívání osobami mladšími 18 let je považováno za **nebezpečné chování**.

Každý nezletilý, který se takového jednání dopouští, má nárok na pomoc orgánu sociálně-právní ochrany dítěte.

d) Navádění k užívání návykových látek, nebo podpora takového chování u osob mladších 18 let jsou zakázány a takové jednání je přestupkem nebo trestným činem.

Zakázán je rovněž prodej tabáku a alkoholických nápojů těmto osobám.

e) **Užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, na všech školních akcích i při mimoškolní činnosti není přípustné.**

Všichni zaměstnanci školy mají povinnost oznámení řediteli školy případu, kdy žáci omamné látky

- užívají,
- distribuují nebo
- přechovávají.

f) **Problematika užíváním návykových látek vyžaduje od všech zaměstnanců školy spolupráci s celou řadou institucí, tato spolupráce je nutně navázána dříve, než nastanou problémy.**

Těmito orgány jsou zejména

- Policie ČR,
- městská policie,
- orgány sociálně - právní ochrany dětí obce,
- školská poradenská a preventivně výchovná zařízení,
- regionální nestátní a neziskové organizace.

B) Legislativní

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání

Vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv vlastního hodnocení školy

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnicích a o změně některých zákonů

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků

Vyhláška č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

Vyhláška č. 458/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče

Vyhláška 438/2006 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních

Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14 423/1999-22 (Věstník MŠMT sešit 5/1999)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pedagogové proti drogám - Program preventivních aktivit uplatňovaných ve školách a školských zařízeních (MŠMT 1999)
Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j.: 28 275/2000-22 (Věstník MŠMT sešit 1/2001)
Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č.j.: 10194/2002-14 (Věstník MŠMT sešit 3/2002)
Volný čas a prevence u dětí a mládeže (MŠMT 2002)
Evaluace a diagnostika preventivních programů (MŠMT 2002)
Informace pro odbory školství krajských úřadů, předškolní zařízení, školy a školská zařízení
Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č.j.: 25 884/2003-24 (Věstník MŠMT sešit 11/2003)
Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu, č.j.: 11691/2004-24 (Věstník MŠMT sešit 6/2004)
Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005-2008, č.j.: 10 844/2005-24
Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005 (Věstník MŠMT sešit 2/2006)
Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 20 006/2007-51 (Věstník MŠMT sešit 11/2007)
Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.: 21291/2010-28.
Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2012

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ

Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými toxikomanii a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

MINISTERSTVO FINANČÍ

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI

Trestní zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů
Nářízení vlády č.114/1999 Sb., kterým se pro účely trestního zákona stanoví, co se považuje za jedy, nakažlivé choroby a škůdce
Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

MINISTERSTVO VNITRA

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
Zákoník práce č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů
Nářízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nářízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů
Usnesení č. 2/1993 Sb., Předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku ČR, ve znění pozdějších předpisů

C) Dokumenty zřizovatele školy

 -----

2) Úloha ŠSPP

a) V návaznosti na státem přijatá opatření v oblasti prevence sociálně patologických jevů ŠSPP

- stanovuje terminologii,
- začlenění prevence do výchovně - vzdělávací činnosti školy,
- uvádí instituce v systému prevence,
- popisuje úlohu pedagogického pracovníka školy.

b) ŠSPP je zaměřena na

- předcházení vybraným rizikovým jevům v chování žáků školy, zejména

- záškoláctví,
- šikanování, rasismus, xenofobie, vandalismus,
- kriminalita, delikvence,
- užívání návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky), a onemocnění HIV/AIDS a dalšími infekčními nemocemi souvisejícími s užíváním návykových látek,
- závislost na politickém a náboženském extremismu,
- netolismus a patologické hráčství,

- rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech

- domácího násilí,
- týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání,
- ohrožování mravní výchovy mládeže,
- poruchy příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie).

c) ŠSPP je směřován především k efektivní primární prevenci, resp. k dalším aktivitám v konkrétních případech neúčinné primární prevence.

3) Vymezení základních pojmů v rámci ŠSPP

a) Primární prevence sociálně patologických jevů u žáka - základní princip = výchova žáka školy k

- zdravému životnímu stylu,
- osvojení pozitivního sociálního chování,
- zachování integrity osobnosti.

b) Nespecifická primární prevence - aktivity podporující

- zdravý životní styl,
- osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, zejména aktivity

- zájmové,
- sportovní,
- volnočasové,
- ostatní aktivity školy podporující u žáka rozvoj
  - společenských pravidel,
  - zdravé osobnosti,
  - odpovědnosti za sebe a své jednání.

c) Specifická primární prevence - aktivity a programy školy zaměřené specificky na předcházení a omezení výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáka školy, tj.

- všeobecná prevence,
- selektivní prevence - žák se zvýšenou hrozbou rizikového chování,
- indikovaná prevence - jednotlivci a skupin s vyšším rizikem v
  - chování,
  - rodinných vztazích,
  - vztazích s vrstevníky.

d) Efektivní primární prevence

- kontinuální a komplexní programy,
- interaktivní programy, zejména programy pomáhající žákovi čelit sociálnímu tlaku zaměřené na
  - zkvalitnění komunikace,

- nenásilné zvládnání konfliktů,
- odmítání návykových látek,
- zvyšování zdravého sebevědomí,
- zvládnání úzkosti a stresu a další.

e) Neúčinná primární prevence podle ŠSPP je zejména

- zastrahování,
- citové apely,
- prosté předávání informací,
- jednorázové akce bez hlubších souvislostí,
- potlačování diskuse.

f) ŠSPP je založen na

- podpoře vlastní aktivity žáka,
- pestrosti forem preventivní práce s žákem,
- zapojení všech pedagogických pracovníků školy,
- spolupráci s rodičem žáka školy.

g) ŠSPP

- podléhá kontrole ČŠI jako Minimální preventivní program školy),
- je průběžně vyhodnocován,
- vyhodnocení účinnosti jeho realizace za školní rok je součástí výroční zprávy o činnosti školy.

h) ŠSPP je

- dlouhodobý preventivní program školy,
- součástí ŠVP,
- zaměřen na dosažení vysoké efektivity vložených
  - časových,
  - personálních,
  - finančních investic

v rámci možností školy,

- pojmenovává cíle školy v dané oblasti
  - dlouhodobé,
  - krátkodobé cíle,
- respektuje konkrétní
  - prostředí a
  - okolí školy,
- podporuje schopnost žáků školy činit
  - informovaná,
  - zodpovědná rozhodnutí,
- podporuje zisk výsledků školy s dlouhodobým trváním,
- pomáhá žákovi pocházejícímu z ohrožených skupin společnosti.

4) Začlenění ŠSPP do školního vzdělávacího programu

a) ŠSPP je do ŠVP začleněna jako přirozená součást vyučování v jednotlivých předmětech, zejména všeobecně vzdělávacích, není nadstandardní aktivitou školy.

b) Každý pedagogický pracovník školy je povinen uplatňovat obsah ŠSPP v rámci vyučovaného předmětu komplexně ve všech oblastech, jichž se prevence sociálně patologických jevů u žáka týká, tj. zejména

- zdravý životní styl
  - výchova ke zdraví,
  - osobní a duševní hygiena,
  - výživa a pohybové aktivity,
- oblast společenskovední
  - komunikace,
  - sociální dovednosti a kompetence,
- oblast přírodovědná
  - biologie člověka,
  - fyziologie,
  - chemie,

- oblast rodinné a občanské výchovy,
- oblast sociálně - právní.

5) Základní povinnosti pedagogických pracovníků školy při realizaci ŠSPP

a) **Ředitel školy** - vytváří podmínky pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů, zejména

- zabezpečuje poskytování poradenských služeb ve škole se zaměřením na primární prevenci sociálně - patologických jevů

- koordinace tvorby,
- kontrola realizace,
- pravidelné vyhodnocování

ŠSPP a jeho začlenění do ŠVP,

- řeší aktuální problémy související s výskytem sociálně patologických jevů ve škole,
- jmenuje školního metodika prevence - pedagogický pracovník školy s odbornými předpoklady, případně, umožňuje studium pedagogickému pracovníkovi školy pro výkon specializovaných činností v oblasti prevence sociálně patologických jevů,

- umožňuje další vzdělávání školního metodika,
- podporuje týmovou spolupráci
  - školní metodik,
  - výchovný poradce,
  - školní psycholog/školní speciální pedagog,
  - třídní učitel,
  - pedagogičtí pracovníci školy

při

- přípravě,
- realizaci,
- vyhodnocování ŠSPP jako Minimálního preventivního programu,
- spolupracuje
  - s metodikem prevence v PPP,
  - s krajským školským koordinátorem prevence,
  - podporuje aktivity obecního úřadu zaměřené na volnočasové aktivity žáka školy.

b) Školní metodik prevence

- činnosti v souladu s přílohou č. 3/II vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

c) Třídní učitel

- spolupracuje se školním metodikem prevence na zachycování varovných signálů ve třídě,
- podílí se na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě,
- motivuje třídu k vytvoření vnitřních pravidel v souladu se školním řádem školy a dbá na jejich do-
držování, zejména

- vytvoření otevřené, bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě,
- rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky ve třídě,
- zprostředkovává komunikaci mezi ostatními pedagogickými pracovníky školy,
- je garant spolupráce školy s rodičem žáka školy,
- získává a udržuje přehled o osobnosti žáka třídy a jeho rodinném zázemí.

6) Cílová skupina osob v působnosti ŠSPP

a) **Žáci školy** - účastníci výchovně - vzdělávacího procesu středního vzdělávání s maturitní zkouškou a výučním listem v počtu

- počet žáků maturitních oborů .....
- počet žáků učebních oborů .....

b) **Pedagogičtí pracovníci školy**

- počet učitelů všeobecně - vzdělávacích předmětů .....
- počet učitelů odborných předmětů .....
- počet učitelů odborného vyučování .....
- pedagogičtí pracovníci školy - všichni mají předepsané vzdělání.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

c) Školní metodik prevence .....

d) Výchovný poradce .....

7) Podrobná charakteristika základních cílů ŠSPP

a) Krátkodobé, resp. střednědobé cíle ŠSPP

- pravidelná účast školního metodika prevence, resp. výchovného poradce na odborných aktivitách pořádaných

- zřizovatelem školy, resp. krajským školským koordinátor prevence,
- metodikem prevence v krajské pedagogicko - psychologické poradně,
- účast školy na humanitárních akcích,
- aktivity opakovaně připravované vedením školy
  - přednášky, besedy, atd. na témata související s rizikovými formami chování, zejména
    - partnerské vztahy,
    - drogová problematika,
    - kriminalita apod.,
  - odborné přednášky na téma související s rizikovými formami chování pro
    - všechny pedagogické pracovníky školy,
    - rodiče žáků školy.

b) Dlouhodobé cíle ŠSPP

- do výchovně - vzdělávacího procesu školy vnášení

- právní a etické výchovy, zejména v oblasti tolerance, úcty, osvojování společenských norem atd.,

- ekologické výchovy,
- výchovy ke zdravému životnímu stylu,
- ve výchovně - vzdělávacím procesu upřednostňování individuality žáka,
- udržení úrovně v komunikaci učitel - žák,
- udržení úrovně v komunikaci učitel - rodič,
- udržení zdravého klimatu v pedagogickém sboru školy,

- kladení důrazu na
  - činnost třídního učitele,
  - třídní schůzky,
- posilování důvěry k výchovnému poradci školy a školnímu metodikovi prevence.

8) Způsob realizace ŠSPP

- a) Výchovně - vzdělávací činnost školy
- b) Letáčky, brožury, příručky, webové stránky školy
- c) Školní časopis
- d) Informační nástěnka školy
- e) Schránka důvěry
- f) E-mailové služby a sms zprávy
- g) Projektová činnost školy
- h) Ostatní aktivity podle rozhodnutí vedení školy

9) Vazba ŠSPP a povinné dokumentace školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů

Školní řád školy obsahuje dokument Souhlas zletilého žáka nebo zákonného zástupce nezletilého žáka s orientačním testováním žáka na přítomnost OPL - vzor přílohou ŠSPP .

10) Plán konkrétních kroků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů pro školní rok 20../20..

Aktivita	Termín	Zodpovídá
Vytváření podmínek pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy - v době školního vyučování, - na školních akcích, - při mimoškolní činnosti žáka.	Od 1.9.20.. trvale, dále aktualizovat	- vedení školy - školní metodik prevence - pedagogičtí pracovníci školy - nepedagogičtí pracovníci školy
Zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví žáka školy před škodlivými účinky návykových látek - v prostorách školy v době školního vyučování, - na veškerých školních akcích.	Od 1.9.20.. trvale, dále aktualizovat	- vedení školy - školní metodik prevence - pedagogičtí pracovníci školy - nepedagogičtí pracovníci školy
Ve školním řádu školy jasné vymezení - zákazu užívání návykových látek ve škole, - jejich nošení do školy.	Od 1.9.20.. trvale, dále aktualizovat	- ředitel školy
Poskytování žákovi školy a rodiči nezbytné informace k zajištění jeho ochrany před škodlivými účinky návykových látek.	Od 1.9.20.. trvale, dále aktualizovat	- vedení školy - školní metodik prevence - pedagogičtí pracovníci školy
Poskytování žákovi školy věcné a pravdivé informace o návykových látkách formou přiměřenou jeho - rozumovému a - osobnostnímu vývoji.	Od 1.9.20.. trvale, dále aktualizovat	- školní metodik prevence - pedagogičtí pracovníci školy
Působení na žáka školy v oblasti primární prevence užívání návykových látek.	Od 1.9.20.. trvale, dále aktualizovat	- vedení školy - školní metodik prevence - pedagogičtí pracovníci školy
Do veškerých poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví zakotvení informace - o nebezpečnosti užívání návykových látek a - zákazu jejich užívání při všech činnostech souvisejících se školními aktivitami.	Od 1.9.20.. trvale, dále aktualizovat	- vedení školy - školní metodik prevence - pedagogičtí pracovníci školy
Poskytování informace žákovi školy, který má s užíváním návykových látek problémy, i rodiči - o pomáhajících institucích a - o možnostech řešení situace.	Od 1.9.20.. , dle konkrétní situace	- vedení školy - školní metodik prevence - pedagogičtí pracovníci školy
Spolupráce s dalšími zainteresovanými institucemi, zejména - Policií ČR, - orgány sociálně - právní ochrany dětí obce, - školským poradenským zařízením atd. při řešení konkrétního případu souvisejícího s - užíváním návykových látek nebo - distribucí OPL.	Od 1.9.20.. , dle konkrétní situace	- vedení školy - školní metodik prevence - pedagogičtí pracovníci školy - nepedagogičtí pracovníci školy
Plnění ohlašovací povinnosti v zákonném případě - směrem k orgánu činnému v trestním řízení, - orgánu sociálně - právní ochrany dětí obce, - rodiči žáka.	Od 1.9.20.. trvale, dle konkrétní situace	- vedení školy - školní metodik prevence - pedagogičtí pracovníci školy - nepedagogičtí pracovníci školy
.....	.....	.....
.....	.....	.....
Školení pedagogických pracovníků školy	.....	.....
.....	.....	.....
Přednáška pro žáky školy	22.....20..	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
atd. dle konkrétních plánů školy pro daný školní rok	.....	.....
.....	.....	.....

11) Způsob řešení konkrétních situací ve škole

Všeobecná informace	Řešení v rámci školy	Zodpovídá
Tabákové výrobky		
Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno kouření - kouřit nesmí žádná osoba, - nejsou zřizovány kuřárny ani místa pro kouření vyhrazená.	Prostory školy - vnitřní i vnější - jsou označeny - viditelným textem doplněným - grafickou značkou zákazu kouření.	- ředitel školy - vedení školy
	Ve školním řádu školy jasné vymezení - zákazu kouření, - sankcí za porušení zákazu.	- ředitel školy - vedení školy
	Situace - žák je přistižen při kouření - v prostorách školy v době vyučování, - v rámci akce pořádané školou, je nutné tomu zabránit. Tabákový výrobek - je žákovi odebrán, - je zajištěno, že nemůže v kouření pokračovat. Pedagogický pracovník školy sepisuje o záležitosti záznam s vyjádřením žáka, záznam obsahuje - odkud, - od koho má tabákový výrobek. Záznam zakládá školní metodik prevence do své agendy. Třídní učitel informuje rodiče žáka. Žák je trestán podle školního řádu.	- třídní učitelé - pedagogičtí pracovníci školy - nepedagogičtí pracovníci školy - školní metodik prevence
	Situace - opakované porušení zákazu kouření - škola informuje orgán sociálně - právní ochrany obce, - škola se rozhoduje, zda od orgánu žádá pomoc. Žák je trestán podle školního řádu.	- vedení školy - třídní učitelé - pedagogičtí pracovníci školy - školní metodik prevence
Alkohol ve škole		
V ČR je zakázáno - podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let, - nabízení alkoholických nápojů osobám mladším 18 let, - podporování v pití alkoholických nápojů osob mladších 18 let. Podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je - trestný čin nebo - přešůpek. Ve školním řádu školy jasné vymezení - zákazu konzumace alkoholických nápojů, - sankcí za porušení zákazu V případě podezření intoxikace žáka alkoholem v areálu školy - pedagogický pracovník školy může provést dechovou zkoušku pouze na základě předem získaného souhlasu rodiče nebo zletilého žáka, - v pozitivním případě posuzuje pedagogický pracovník školy nebezpečí ohrožení zdraví, - pedagogický pracovník školy sepisuje o záležitosti záznam s vyjádřením žáka. V případě podezření na opilost žáka přicházejícího do areálu školy - pedagogický pracovník školy může provést dechovou zkoušku pouze na základě předem získaného souhlasu rodiče nebo zletilého žáka, - v pozitivním případě posuzuje pedagogický	Situace - žák je přistižen při konzumaci alkoholických nápojů - v prostorách školy v době vyučování, - v rámci akce pořádané školou, je nutné tomu primárně zabránit. Podle závažnosti momentálního stavu žáka posuzuje přítomný pracovník školy hrozící nebezpečí. Žák je trestán podle školního řádu.	- třídní učitelé - pedagogičtí pracovníci školy - nepedagogičtí pracovníci školy - školní metodik prevence
	Situace - žák pod vlivem alkoholu je ohrožen na zdraví a životě - škola zajišťuje nezbytnou pomoc a péči a - zajišťuje lékařskou službu první pomoci. Žák je trestán podle školního řádu.	- třídní učitelé - pedagogičtí pracovníci školy - školní metodik prevence
	Situace - akutní nebezpečí žákovi nehrozí - pedagogický pracovník školy sepisuje o záležitosti záznam s vyjádřením žáka, záznam obsahuje - odkud, - od koho má alkoholický nápoj. Záznam - zakládá školní metodik prevence do své agendy a - informuje vedení školy. Žák je trestán podle školního řádu.	- třídní učitelé - pedagogičtí pracovníci školy - školní metodik prevence
	Situace - akutní nebezpečí nehrozí, ale žák není schopný pokračovat ve vyučování. Škola informuje rodiče - vyzývá jej k vyzvednutí žáka zdravotně nezpůsobilého k pobytu ve škole. Rodičovi hlásí škola konzumaci alkoholu žákem ve škole i v případě, kdy je žák schopný pokračovat ve vyučování. Žák je trestán podle školního řádu.	- třídní učitelé - pedagogičtí pracovníci školy - školní metodik prevence
	Situace - rodič není dostupný, - škola informuje orgán sociálně - právní ochrany dítěte obce a vyčkává jeho pokynů, - škola se rozhoduje, zda od orgánu žádá pomoc. Při opakované konzumaci alkoholu žákem plní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně -	

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

<p>pracovník školy nebezpečí ohrožení zdraví, - pedagogický pracovník školy sepisuje o záležitosti záznam s vyjádřením žáka.</p>	<p>právní ochrany dítěte obecního úřadu podle místa trvalého bydliště žáka. Žák je trestán podle školního řádu.</p>	
Nález alkoholu v areálu školy		
	<p>Situace - v areálu školy je nalezen anonymně alkohol, resp. tekutina působící jako alkohol - tekutina není podrobena testu ke zjištění jeho chemické struktury, - o nález je informováno vedení školy, - nalezenou tekutinu uloží pracovníci školy u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu, - pedagogický pracovník školy sepisuje o záležitosti záznam.</p>	<p>- vedení školy - třídní učitelé - pedagogičtí pracovníci školy - nepedagogičtí pracovníci školy - školní metodik prevence</p>
Zadržení alkoholu u žáka, žák jej nepil		
	<p>Situace - u žáka (žáků) je nalezen alkohol - tekutina není podrobena testu ke zjištění jeho chemické struktury, - o nález je informováno vedení školy, - pedagogický pracovník školy sepisuje o záležitosti záznam s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, obsahující - datum, - místo a čas nálezů, - jméno žáka. Zápis podepisuje žák, u kterého byl alkohol nalezen. Žák je trestán podle školního řádu. Žák má právo podpis odmítnout - potom pedagogický pracovník školy uvádí tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen vždy ředitel školy nebo jím pověřený zástupce ředitele. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy. O nález informuje škola rodiče žáka, v případě opakovaného nálezů u téhož žáka (žáků) i orgán sociálně - právní ochrany dítěte obce.</p>	<p>- vedení školy - třídní učitelé - pedagogičtí pracovníci školy - nepedagogičtí pracovníci školy - školní metodik prevence</p>
Konzumace OPL ve škole		
<p>V ČR je zakázána - výroba, - distribuce, - přechovávání, - šíření, - propagace, - navádění k užívání omamných a psychotropních látek bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém k tomu dochází. Ve školním řádu školy jasné vymezení - zákazu - užívání OPL, - distribuci a přechovávání OPL, - vstupu do školy pod vlivem OPL- - sankcí za porušení zákazu.</p>	<p>Situace - žák je přistižen při konzumaci OPL - v prostorách školy v době vyučování, - v rámci akce pořádané školou, je nutné tomu primárně zabránit - návyková látka je žákovi odebrána. Podle závažnosti momentálního stavu žáka posuzuje přítomný pracovník školy hrozící nebezpečí. Žák je trestán podle školního řádu, přítom škola rozlišuje - užívání OPL - porušení školního řádu, - distribuci OPL - trestný čin, - navádění spolužáka k užívání OPL - trestný čin.</p> <p>Situace - žák pod vlivem OPL je ohrožen na zdraví a životě - škola zajišťuje nezbytnou pomoc a péči a - zajišťuje lékařskou službu první pomoci Žák je trestán podle školního řádu, přítom škola rozlišuje - užívání OPL - porušení školního řádu, - distribuci OPL - trestný čin, - navádění spolužáka k užívání OPL - trestný čin.</p>	<p>- vedení školy - třídní učitelé - pedagogičtí pracovníci školy - nepedagogičtí pracovníci školy - školní metodik prevence</p> <p>- vedení školy - třídní učitelé - pedagogičtí pracovníci školy - nepedagogičtí pracovníci školy - školní metodik prevence</p>

<p><i>Kdo se hodnověrným způsobem dozvídá, že někdo - připravuje nebo páchá trestný čin</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - nedovolené výroby omamných a psychotropních látek, - držení omamných, psychotropních látek a jedů podle §187a, §188, §188a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, a spáchání nebo dokončení tohoto trestného činu nepřekazí, sám se vystavuje trestnímu stíhání. <p>Překážení takového činu lze tím, že ho oznámí orgánům Policie ČR nebo státnímu zástupci.</p> <p><i>V případě podezření intoxikace žáka OPL v areálu školy</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - pedagogický pracovník školy může provést dechovou zkoušku pouze na základě předem získaného souhlasu rodiče nebo zletilého žáka, - v pozitivním případě posuzuje pedagogický pracovník školy nebezpečí ohrožení zdraví, - pedagogický pracovník školy sepisuje o záležitosti záznam s vyjádřením žáka. <p><i>V případě podezření na užití OPL žákem přicházejícího do areálu školy</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - pedagogický pracovník školy může provést dechovou zkoušku pouze na základě předem získaného souhlasu rodiče nebo zletilého žáka, - v pozitivním případě posuzuje pedagogický pracovník školy nebezpečí ohrožení zdraví, - pedagogický pracovník školy sepisuje o záležitosti záznam s vyjádřením žáka. <p>Distribuce OPL ve škole</p> <ul style="list-style-type: none"> - trestný čin bez specifikace distribuovaného množství. <p>Přechovávání OPL</p> <ul style="list-style-type: none"> - protiprávní čin, rozhodující je množství látky v dané chvíli u žáka, - malé množství – přestupek, - množství větší než malé – trestný čin, - sankce ve školním řádu školy nesouvisí s množstvím látky u žáka, je to vždy přestupek proti školnímu řádu. <p><i>Jestliže má pracovník školy důvodné podezření na distribuci OPL ve škole, škola vždy hlásí podezření ze spáchání trestného činu místně příslušnému oddělení Policie ČR.</i></p> <p><i>Jestliže se</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - distribuce OPL, - přechovávání OPL <p><i>dopouští žák nezletilý nebo</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - je toto jednání namířeno proti nezletilé osobě, škola informuje - rodiče a - orgán sociálně - právní ochrany dítěte obce. 	<p><i>Situace - akutní nebezpečí nehrozí, ale žák není schopný pokračovat ve vyučování.</i></p> <p><i>Škola informuje rodiče</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vyzývá jej k vyzvednutí žáka zdravotně nezpůsobilého k pobytu ve škole. <p><i>Rodičovi hlásí škola konzumaci OPL žákem ve škole i v případě, kdy je žák schopný pokračovat ve vyučování.</i></p> <p>Žák je trestán podle školního řádu, přitom škola rozlišuje</p> <ul style="list-style-type: none"> - užívání OPL - porušení školního řádu, - distribuci OPL - trestný čin, - navádění spolužáka k užívání OPL - trestný čin. <p><i>Situace - rodič není dostupný,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - škola informuje orgán sociálně - právní ochrany dítěte obce a vyčkává jeho pokynů, - škola se rozhoduje, zda od orgánu žádá pomoc. <p><i>Žák je trestán podle školního řádu.</i></p>	
Nález OPL v areálu školy		
	<p><i>Situace - pracovník školy nalézá v areálu školy látku, kterou považuje za OPL</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - látku nepodrobuje žádnému testu ke zjištění chemické struktury, - o nález neprodleně uvědomuje vedení školy, - v přítomnosti dalšího pracovníka školy vkládá látku do obálky, kam píše <ul style="list-style-type: none"> - datum, - čas, - místo nálezů, <p><i>obálku přelepí a přelep opatřuje</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - razítkem školy, - svým podpisem a 	<ul style="list-style-type: none"> - vedení školy - třídní učitelé - pedagogičtí pracovníci školy - nepedagogičtí pracovníci školy - školní metodik prevence

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

	<p>uschovává ji do školního trezoru. Škola o nález informuje Policii ČR pro provedení identifikace látky.</p>	
	<p>Situace - pracovník školy nalézá u žáka v areálu školy látku, kterou považuje za OPL</p> <ul style="list-style-type: none"> - látku nepodrobuje žádnému testu ke zjištění chemické struktury, - o nález je informováno vedení školy, - pedagogický pracovník školy sepisuje o záležitosti záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, obsahující - datum, - místo a čas nález, - jméno žáka. <p>Zápis podepisuje žák, u kterého byla látka nalezena.</p> <p>Žák je trestán podle školního řádu.</p> <p>Žák má právo podpis odmítnout - potom pedagogický pracovník školy uvádí tuto skutečnost do zápisu.</p> <p>Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen vždy ředitel školy nebo jím pověřený zástupce ředitele.</p> <p>Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.</p> <p>O nález informuje škola</p> <ul style="list-style-type: none"> - Policii ČR a - rodiče žáka. <p>Pokud žák jeví znaky užití látky</p> <ul style="list-style-type: none"> - škola zajišťuje lékařskou službu první pomoci, - lékařské službě předává s vědomím Policie ČR nalezenou látku pro stanovení léčby žáka. 	
	<p>Situace - pracovník školy má podezření na držení OPL žákem školy</p> <ul style="list-style-type: none"> - jde o podezření z páchání trestného činu nebo přestupku, - škola informuje Policii ČR a rodiče, - žák školy je oddělen a pod dohledem od ostatních žáků do příjezdu Policie ČR, - u žáka není školou prováděna osobní prohlídka ani prohlídka žákových věcí. 	
Krádež, vandalismus a škoda na majetku školy		
<p>Krádež je protiprávním jednáním, v případě zjištění krádeže škola</p> <ul style="list-style-type: none"> - hlásí tuto skutečnost orgánům činným v trestním řízení nebo - doporučuje poškozenému nebo jeho rodičovi kontaktování těchto orgánů. <p>I v případě doporučení žákovi školy – nenošení cenné věci do areálu školy – nemůže se škola jednostranně zprostit odpovědnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - za škodu způsobenou na vnesenou nebo odloženou věc, - klenoty, - peníze, - jiné cennosti. <p>Škola odpovídá</p> <ul style="list-style-type: none"> - do výše 5 000 Kč podle § 1 nařízení vlády č. 258/1995 Sb., kterým se provádí občanský zákoník., - za věc převzatou do úschovy bez omezení. <p>Škola požaduje náhradu škody na majetku způsobené</p> <ul style="list-style-type: none"> - úmyslně, - z nedbalosti, - působí na žáka školy s cílem prevence vandalismu. <p>Postup školy při vzniku škody na majetku</p>	<p>Ve školním řádu školy jasné vymezení</p> <ul style="list-style-type: none"> - krádeže jako protiprávního jednání, - skutečnosti ohlášení krádeže - škola hlásí tuto skutečnost Policii ČR nebo - doporučuje poškozenému nebo jeho rodičovi kontaktovat tento orgán, - požadavku vůči žákovi školy a rodičovi - nošení cenné věci (zejména věci malých rozměrů) do školy je rizikové chování vedoucí k jejich odcizování, - požadavku vůči žákovi školy a rodičovi - cennou věc nesouvisějící s výchovně - vzdělávacím procesem nenosí žák do školy, - místa bezpečného uložení osobní cennosti žáka. <p>Žák je veden ke schopnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznávat protiprávní jednání, - být všímavý ke svému okolí, - v případě účasti takovému jednání, ohlášení skutečnosti pedagogickému pracovníkovi školy. <p>Situace - postup školy při zjištěné krádeži na věcech žáka školy - není znám pachatel</p> <ul style="list-style-type: none"> - pedagogický pracovník školy sepisuje o krádeži záznam na základě výpovědi poškozeného žáka, - škola předává záležitost Policii ČR nebo pedagogický pracovník poučuje žáka školy, příp. jeho rodiče, že má tuto možnost, <p>Situace - postup školy při zjištěné krádeži na věcech žáka školy - je znám pachatel</p> <ul style="list-style-type: none"> - hlásí záležitost orgánu sociálně - právní ochrany (pachatel nezletilý a současně - Policii ČR. <p>Žák je trestán podle školního řádu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ředitel školy - vedení školy <ul style="list-style-type: none"> - vedení školy - třídní učitelé - pedagogičtí pracovníci školy

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

<p>- pedagogický pracovník školy přítomný odhalení škody vyhotovuje záznam a pokouší se odhalit viníka,</p> <p>- v případě známého viníka žádá škola od něj nebo rodiče náhradu škody,</p> <p>- pokud nedochází mezi žákem nebo rodičem k dohodě o náhradě škody na majetku školy, postupuje škola soudní cestou.</p>	<p><i>Ve školním řádu školy jasné vymezení</i></p> <p>- odpovědnosti žáka za škodu, kterou může svým jednáním způsobit,</p> <p>- postupu školy - při úmyslném nebo nedbalostním poškození majetku školy je požadována od žáka náhrada škody.</p> <p><i>Při poučení žáka o bezpečnosti a ochraně zdraví při výchovně - vzdělávací činnosti věnuje pedagogický pracovník školy pozornost problematice</i></p> <p>- vznikání škody na majetku školy,</p> <p>- úmyslného jednání žáka vedoucího ke vzniku škody na majetku školy,</p> <p>- neúmyslného jednání žáka vedoucího ke vzniku škody na majetku školy.</p>	
---	--	--

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

12) Souhlas s orientačním testováním žáka na přítomnost OPL

**Souhlas zletilého žáka
nebo zákonného zástupce nezletilého žáka
s orientačním testováním žáka na přítomnost OPL**

Škola.....

Adresa.....

Razítko:

Souhlasné prohlášení zákonného zástupce žáka k možnosti orientačního testování přítomnosti návykových látek v lidském organismu v průběhu školního roku 20../20..

Způsob testování:

*- testování na přítomnost **alkoholu pomocí dechové zkoušky**, v případě přítomnosti **OPL pomocí zkoušky ze slin**.*

Jméno žáka .....

*Souhlasím s možností orientačního testování přítomnosti návykových látek v organismu mého syna/dcery, **existuje-li důvodné podezření z požití návykové látky a možného ohrožení jeho/jejího zdraví**.*

V..... dne.....

.....
podpis žáka/zákonného zástupce

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

13) Důležité kontakty

Název instituce	Telefon	Webové stránky
Tísňová linka	112	----
Záchraná služba	155	----
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
Modrá linka	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
Pedagogicko- psychologická poradna v	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	www.aids-pomoc.cz
.....	.....	.....
.....	.....	www.dropin.cz
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Zdroje:

- Předčasné odchody ze vzdělávání v ČR a zemích EU, dostupné na
< http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekZP/6-3-06/Predcasne-odchody-ze-vzdelavani-v-CR-a-zemich-EU/46#_ftn2 >
- Vacek, J., Pacnerová, H., & Menclová, M. (2008). Příčiny předčasných odchodů ze středního školního vzdělávání u žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, průzkum pro projekt PROPOS. Praha: Centrum adiktologie a IPPP.
- http://ec.europaducation/school-education/doc/earlycom_cs.pdf/e
- <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdsc410&plugin=1>
- The National Economic and Social Forum. Early School Leavers. Forum Report No. 24, Dublin Stationery Office. 2002. 135 s., dostupné na < <http://www.nesf.ie/dynamic/pdfs/No-24-Early-School-Leavers> >
- http://www.ippp.cz/images/stories/doc/studie/vyzkumna_zprava_predcasne_odchody.pdf
- Předčasné odchody ze vzdělávání na středních školách, Ing. Jana Trhliková, Praha 2012, vydal Národní ústav pro vzdělávání, Praha 2012, dostupné na < <http://www.nuv.cz/predcasne-odchody-ze-vzdelavani-na-strednich-skolach> >
- Pedagogická komunikace jako prostředek sociální interakce, dostupné na
< http://pf.ujep.cz/files/KPR_sikulova_pedakomun.pdf >
- CANGELOSI, J. S.: Strategie řízení třídy. Praha, Portál 1994.
- KŘIVOHLAVÝ, J., MAREŠ, J.: Sociální a pedagogická komunikace ve škole. Praha, SPN 1989.
- KŘIVOHLAVÝ, J.: Povídej – naslouchám. Praha, Návrat 1993.
- LEWIS, D.: Tajná řeč těla. Praha, Victoria publishing 1989.
- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J.: Komunikace ve škole. Brno, Masarykova univerzita 1995.
- NAVRÁTIL, S., KLIMEŠ, K., FLEISCHMANN, O.: Komunikace v pedagogických situacích. Ústí nad Labem, PF UJEP 1992.
- PAŘÍZEK, V.: Učitel v nezvyklé školní situaci. Praha, SPN 1990.
- Stres a žáci středních škol, (Stress and uppers secondary school), Kateřina Jandoová,
www.phil.muni.cz/journals/sp, DOI: 10.5817/SP2012-2-8, roč. 17, č. 2, rok 2012, dostupné na
< <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/340/476> >
- ČÁP, J., MAREŠ, J. Psychologie pro učitele. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-273-7.
- KŘIVOHLAVÝ, J. Psychologie zdraví. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-568-4.
- MAREŠ, J. Zvládání školních zátěžových situací žáky. Psychológia a patopsychológia dieťaťa, 1999, roč. 34, č. 3, SSN 0555-5574.
- POLEDNOVÁ, I. a kol. Zátěžové situace dětí ve škole a způsoby jejich zvládnání. In Sociální a kulturní souvislosti výchovy a vzdělávání: 11. výroční mezinárodní konference ČAPV: Sborník referátů. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Pedagogická fakulta, 2003, ISBN 80-7315-046-8, dostupné na <http://www.ped.muni.cz/capv11/4sekce/4_CAPV_Stranska,Polednova,Vizdalova,Zobacova.pdf>
- PRŮCHA, J. Pedagogická encyklopedie. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.
- URBANO VSK Á, E. Strategie zvládnání stresu u středoškolské mládeže. In Škola a zdraví pro 21. století
- Aktuální otázky výchovy ke zdraví. Brno: Masarykova univerzita, 2009, ISBN 978-80-210-4930-7 (Masarykova univerzita), ISBN 978-80-7392-097-5, dostupné na
< http://www.ped.muni.cz/z21/knihy/2009/28/28/texty/aktualni_otazky_vychovy_ke_zdravi_cze.pdf >
- BEDRNOVÁ E.: Duševní hygiena a sebeřízení pro vysokoškoláky a mladé manažery. Praha: Fortuna 1999
- BEDRNOVÁ E. a kol: Management osobního rozvoje. Praha: Management Press 2009
- BRATSKÁ M.: Zisky a straty v zátěžových situacích alebo příprava na život. Bratislava: Praca 2001
- ČÁP J., MAREŠ J.: Psychologie pro učitele. Praha: Portál 2001
- HENNIG, C., KELLER, G.: Antistresový program pro učitele. Praha: Portál 1996
- KEBZA V., ŠOLCOVÁ I.: Syndrom vyhoření. Praha: SZÚ 1998
- KŘIVOHLAVÝ, J.: Psychologie zdraví. Praha: Portál 2003
- KŘIVOHLAVÝ, J.: Jak zvládat stres. Praha: Avicenum, Grada, 1994
- KYRIACOU C.: Řešení výchovných problémů ve škole. Praha: Portál 2005
- MÍČEK L.: Sebevýchova a duševní zdraví. Praha: SPN 1988
- MÍČEK, L., ZEMAN, V.: Učitel a stres. Opava: Vademecum, 1997.
- SMĚKAL, V.: Duševní hygiena na každý den. Praha: FHS UK, 2005, dostupné na
< <http://changingminds.org/explanations/behaviors/coping/coping.htm> >